

สถาบันวิจัยสังคม
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY
SOCIAL RESEARCH INSTITUTE

วารสารวิจัยสังคม
JOURNAL OF SOCIAL RESEARCH

การสำรวจองค์ความรู้เรื่อง
สตรี ผู้สูงอายุ เด็กและเยาวชนในประเทศไทย
State of the Art Survey on Women, the Elderly and Children
and Youth in Thailand

วารสารวิจัยสังคม มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยของสถาบัน ฯ วิทยานิพนธ์งานวิจัยหรือบทความที่เกี่ยวข้องกับสาขาวิชาด้านสังคมศาสตร์ และรายงานข่าวจากสถาบัน ฯ ทั้งนี้ เพื่อเป็นการเผยแพร่ความรู้แก่คณาจารย์ หรือผู้ที่มีความสนใจเกี่ยวกับการวิจัย วารสารนี้ได้รับเงินสนับสนุนการพิมพ์จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เจ้าของ สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บรรณาธิการ อาภา ศิริวงศ์ ณ อยุธยา

กองบรรณาธิการ อมรา พงศาพิชญ์

สุวรรณา เกรียงไกรเพชร

จาริต ดิงค์ภักย์

จัคส์ อัมโยต์

กอบกุล ภูธรารักษ์

สุริยา วีรวงศ์

นภัส กอร์ดอน

วัฒนา วงศ์เกียรติรัตน์

นิตยา กัทลิตระพันธ์

ประโยชน์ เจริญสุข

นฤมล บรรจงจิตร

ผู้จัดการ เนาวรัตน์ เนียมบุบผา

กำหนดออก ปีละ 2 ฉบับ

วารสารวิจัยสังคม

การสำรวจองค์ความรู้เรื่อง สตรี ผู้สูงอายุ เด็กและเยาวชนในประเทศไทย

คำนำ

การสำรวจองค์ความรู้เรื่องสตรี ผู้สูงอายุ เด็กและเยาวชนในประเทศไทยนี้ เป็นส่วนหนึ่งของงานที่ สถาบันวิจัยสังคมรวบรวมภายใต้โครงการสำรวจองค์ความรู้ที่ได้รับความสนับสนุนจาก UNESCO เมื่อปี 2530 เอกสารที่ตีพิมพ์หลังปี 2530 ไม่ได้นำมาวิเคราะห์

เอกสารที่นำเสนอในวารสารฉบับนี้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ สำหรับภาษาอังกฤษซึ่ง ประกอบด้วยเรื่องสตรีและผู้สูงอายุนั้น นอกจากการสรุปประมวลประเด็นที่ได้มีผู้ศึกษาวิจัยไว้แล้ว ผู้เขียนได้คัดเลือก เอกสารและจัดทำบรรณานุกรมด้วย แต่บทความเรื่ององค์การความรู้เกี่ยวกับเด็กและเยาวชนซึ่งเป็นภาษาไทยนั้น เนื่องจากบรรณานุกรมมีรายชื่อเอกสารเป็นจำนวนมาก จึงไม่สามารถเสนอในวารสารฉบับนี้ได้ ผู้ที่สนใจอาจค้นหา เพิ่มเติมได้ในโอกาสต่อไป

Preface

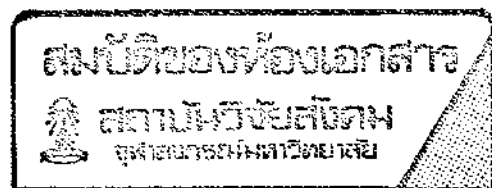
The three papers included in this issue of Journal of Social Research are drawn from a larger State of the Art Research Project which CUSRI prepared for UNESCO in 1987. In this volume only reports on women and the elderly are presented in English, the one on children and youth is in Thai. Text includes summaries on the status of research on the three topics (up to 1987) are included. Bibliographies are annexed for the reports on woman and the elderly only. Bibliographies for children and youth cannot be included in this volume because of the large size. Researchers who are interested are encouraged to follow up for further detail. Research reports documented here will serve as background for future research on the topic of women, the elderly and children and youth.

Literature review on the 3 topics in this volume should help identify research topics for young researchers recently becoming interested in the field.

สารบัญ

Contents

		หน้า
Research on Women in Thailand	<i>Napat Gordon</i>	1
Research on the Elderly in Thailand	<i>Weerasit Sittitrai</i>	
	<i>Sumamal Thomas</i>	37
งานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กและเยาวชนในประเทศไทย (Research on Children Youth Development in Thailand)	<i>กอบกุล ภูธรารณีย์</i> (<i>Kobkul Phutaraporn</i>)	64

Research on Women in Thailand

Napat Gordon

Research thus far carried out on women in Thailand has been largely influenced by national development policy trends. This can be seen from comparing the research with women's development projects carried out during the same period of time. There is a clear correspondence between the research topics and the development projects. For example, the first National Social and Economic Development Plan did not place any importance on women's development and during this same period, hardly any research was done on women's issues except for a few research reports on the subject of population.

The important event which aroused interest and generated research on women and which set directions for the national development of women was the decision by the United Nations to proclaim 1976 International Women's Year. As a result, a lot of research on women's issues were carried out on a variety of topics. Some aspects, however, received more attention than others such as population, health problems (particularly mother and child health), and general studies on women's roles and status. Various other topics have been studied but not as extensively as those mentioned above. Details of each topics of research will be mentioned.

Population Studies

The first and most extensive topic of research on women is population studies. This is due to the government's policy to decrease the birth rate in line with many other foreign countries. A policy to reduce population growth was included in the Third National Socio-Economic Plan (1972-1976) with women as the target group for operational plans. Research on women was therefore carried out for the first time during this period. However, the topics of research were not about women but about population, particularly Family Planning, using women as sample groups for research; examples are Jaras Udhayopas' study on "Views of 334 Thai Women Towards Birth Control" (1970); Kanchana Kijkarn's "The Understanding of and Attitudes Towards Family Planning of Final Year Female Vocational Students" (1971); Nonglak Jantanakom's (1972) "Fertility in Thailand" and Chaluy Kamneungnetr's (1972) "Family Planning Behavior of Chinese Women in the Bangkok and Thonburi Metropolis."

After International Women's Year, the results of these population control studies were considered in relation to other women's issues: Sydhi Saengchan's study on "Family Planning and the Relationship Between Fertility and Socio-Economic Features of Female Teachers Attached to the Division of Secondary Education, the Department of Formal Education" (1978); Pramote Prasartikul and others' (1979) "The Status of Women and Fertility: A Study of Women in One of the Communities in Southern Thailand in Comparison with Bangkok Women"; Supatra Petchmuni (1980) "The Impact of Work and Puberty on Women" and Supamas Sethpongkul (1980) "The Relationship between Women's Participation in the Labour Force and Fertility in the Bangkok Area." Social and economic factors were found to play the biggest role in family planning. Another important factor is communication as seen in Montira Lohpantwong (1981)'s research on "Patterns

---

* Researcher, Chulalongkorn University Social Research Institute.

of Communication Which Influence Awareness of, and Attitudes Toward, the Practice of Family Planning" and Tarinee Rodson's (1984) Study on Communications for Fertility: A Specific Study of Women Who Have Difficulty Conceiving.

Even after International Women's Year, the research emphasis was on population studies and fertility.

Another aspect of population research concerning women was abortion which of social interest at that particular moment. Laksana Sirivejprasert (1982) made a study on "The Law and the Problem of Illegal Abortions," citing the major reasons for undergoing abortions for both single and married women; Suporn Kerdsawang (1982) made a study of abortion in the capital and of the views of various social groups concerning the problem of abortion.

After the third National Social and Economic Plan (1972-1976) had been carried out a phenomenon which clearly emerged urban economic growth, especially in Bangkok which led to temporary as well as permanent migration to Bangkok. In a survey done in 1981, 46.2 percent of these migrants stated that their reason of seeking jobs in Bangkok was that they were not engaged in agricultural work. This led to an interest in the problem of the migration of women. This migration was viewed not only in general terms, but also in terms of how it differed from the migration of men in that it concerned jobs involving sexual services. Example of research concerning women's migration are Pawadee Thonguthai's study on "Women's Migration to Seek Employment in Bangkok"; Suwallee Piampiti's (1980) "Women's Migration" (with specific studies carried out among Chiang Mai women who seek employment in service areas in Bangkok); Taworn Kiattabkaew and Chalermphol Sattaporn's (1984) "The Migration of Certain Types of Women from Northern Provinces and their Effect on Tourism in Songkhla and Haddyai"; and Phasuk Pongpaichit's (1979) "From Peasant Girl to Bangkok Masseuse."

Apart from women's migration in order to find employment, studies concerning migration in relation who puberty are also seen in Anchalee Singhnetrharunart's (1982) "The Relationship Between Migration and Fertility of Rural Women in the North of Thailand"; Benchawan Thangsiri's (1985) "The Relationship Between Migration and Featility of Hill Tribe Women in the North of Thailand" (including a discussion of their agricultural practice of shifting cultivation) and Chongchitr Tiamtong's (1985) "A Study of Women's Migration and Sources of Information".

Health and Hygiene

Studies on women's health and hygiene rank second after those on population. The topics generally concern mother and child health, particularly the health of pregnant women and those who have given birth, their problems and needs, nutrition, mental health and child rearing practices.

Women's health and hygiene are frequent topics of theses of university students in medical-related fields. Information is usually gathered from women receiving health services in urban area.

The Role and Status of Women

Despite the fact that Thailand has been under the National Social and Economic Plan since 1962 and women have been mentioned in these plans dating back to the First and Second Plans, they are recognized for their role as members of the family and members of society rather than as making up half of the workforce which is supporting and developing the country. A serious interest in women's development did not occur until after International Women's Year when plans were laid out to enable women to be granted the right and the chances to receive various services which would contribute to their personal, familial and social development.

In the initial stages of this interest in women's development, research was carried out on the role and status of women in general: Boonderm Pairoh's (1976) "The Role and Status of Thai Women," The National Council of Women's (1977) "A Study of the Status of Rural Women in Two Provinces," Phasuk Anekvanich's (1978) "The Status of Women in Thailand", Dolmanan Baga and Waeuseng Madaenoh's (1986) "The Status of Thai Muslim Women in the Southern Border Provinces" and La-ia-d Chobtam's (1980) "Socio-Economic Role of Akha Hill Tribe Women.

Subsequently, studies of women roles became more specific, placing more emphasis on areas in which women are still poorly represented such as politics or local administration, and areas in which women's roles have not yet clearly emerged such as economic involvement.

Research on women's roles in politics and local administration are seen in Samira Chitladakorn's (1985) "Women's Leadership in Local Administration in Thailand: A Study of Women Leaders at Village and Tambon Levels Concerning Personal Traits, Work Principles and Acceptance from Other Community Leaders"; Sujitra Sanganeer's (1986) "Acceptance of Women in Local Administration: The Case of Government Officials in Nakhon Pathom Province."

On the economic side, women, particularly those from the lower classes, have long carried this burden without receiving much interest. Policies for the promotion of women's economic roles were started following the International Women's Year. There is a lot of research the role of women in the agricultural and industrial sectors. Most of the studies are of lower class women who represent a large proportion of the country's work force and who are underprivileged. There are environment differences between their ways of life and roles; therefore each topic will be discussed separately.

In the agricultural sector, Kanda Paronkiat (1978) made a study of women's roles in agriculture by comparing housewives in the Nong Wai Irrigational area, Khon Kaen Province and housewives in the Mae Klong Yai Irrigational Project area; Samli Tangniphon (1983) did research on "The Labour Force and the Participation of Thai Women and Children in Rural Areas; Achara Nawachinda and others (1984) made a study of "Time Utilization and the Development of Women in Agricultural Communities;" Uraivan Chotiwit (1978) studied "The Role of Rural women in Decision to Improve Farms". These research studies reflect the fact that apart from being responsible for the housework, women are as much involved in agricultural work as their male counterparts. This fact has led to official interest in encouraging the establishment of women's groups provided for in the National Development Plan starting from the Fifth Plan (1982-1986) and continuing into the Sixth Plan (1987-1991). The establishment of these women's groups will serve as community centres for women where they can organize activities and collaborate with other sectors. Research on women in the agricultural sector in this period are therefore works which evaluate the different programmes or studies of women's groups. The Department of Community Development's (1985) "Half-way Evaluation of the ASEAN Women's Development Project", Pinkaew Chomshuen's (1981) "Social Factors Concerning Agricultural Production of Families of Women Agriculturalists in the Foundation for Rural Development to Thailand's Women's Development Programme ; Benchamas Vajaratevindrakul's (1981) "The Role of the Media and other Factors which Effect Enrollment in Agricultural Housewives' Groups", Lily Kosayakanont and others' (1986) "An Evaluation of the Women's Developmental Project Receiving Support from UNICEF." Problems and obstacles concerning women's development are revealed in these studies.

As for women's roles outside the agricultural sector, most of the research has been on women labourers, especially with regard to inequality in working conditions and job opportunities. Paradon Mahatthanasomboon's (1983) study on "Male and Female Wage Differentials in the Urban Labour Market: Bangkok Metropolis" found that women are being taken advantage of in terms of wages. Wijitra Prompantum and Chaiwat Kerdpol studied "Working Conditions of Women Workers

in Small Working Places and at Home ;” Sunthorn Jingjit (1976) did “A Study of Women’s Working Conditions in Cloth Weaving Factories, Samut Prakarn Province” In Vichuda Leepipatnavit’s (1977) “A Study of the Working Conditions of Female Construction Workers in Bangkok”, she found that there were many problems concerning their place of work and security in their jobs.

Topics of research other than the working conditions of women workers and job opportunities in industrial factories concerned problems of adjustment and women workers’s participation in labour unions. On the former, very few studies have been carried out, one of them being Payia Sudhichamroon’s (1980) “Female Employees Adjustment to Factory Work: A Comparison between Employees Living in company Dormitories and Outside.” Likewise, the latter subject has also not been studied to a great extent, but Wataneewan Wanvidya did research in 1981 on “Factors Influencing Women’s Participation in Labour Unions”.

Women and Social Problems

By “Social problems” we mean the social changes and conditions which have a negative effect on women. For example, development of urban areas at the expense of rural areas leads to high level promotion of industry at the expense of agriculture. This leads to an imbalance between these two sectors and causes population influx from agricultural areas to industrial ones. The rapid growth of the tourism industry has also generated many types of businesses. Those which cause problems for women are the business involving “Sexual Services”.

Research on women involved in the sexual service trade may be divided into two categories : the first studies concern their reasons for, and feelings about, providing sexual services, solutions to this problem, and public opinion of various groups concerning the problem or prostitution. One solution to the problem which has been widely debated is the legalization of prostitution. Research in this category includes Suwannee Na Ranong’s (1986) “Problems and Obstacles in Training Prostitutes for Alternative Occupations and Kwanwong Charoenwong’s (1986) “The Use of Behavior Modification Principles in Providing Social Welfare for Prostitutes.”

The other research trend concerns analysis of the problem of prostitution in connection with national and international social conditions: they include Phasuk Pongpaichit’s (1982) “From Peasant Girl to Bangkok Masseuse” and Siriporn Skrobaneck’s (1983) “The Transnational Sex-Exploitation of Thai Women.”

In nearly every aspect of research on women, it can be seen that studies have been conducted only in the last decade following International Women’s Year. Most of the studies are closely connected to whatever social and economic changes were going on at that moment, as well as current interest and the effects such changes would have. However, there are still many interesting topics which have not yet been examined such as legal matters, social attitudes concerning women, and differences in the processes of instruction, child rearing and socialization based on the sex of the child. Another important point is how the research may be applied so as to make it beneficial for the development of women and for solving women’s problems.

Conclusion

The project collected documents are research papers and Theses appearing between 1970-1987 A.D.

The documents can be classified as in following table.

categories	number	%
1. Population Studies	485	37.2
- General	163	
- Family planning	126	
- Fertility rate	55	
- Birth control and sterilization	41	
- Attitudes on family planning	14	
- Abortion	40	
- Marriage and divorce	46	
2. Women's Roles	334	25.6
- Women's roles and status	77	
- Politic, government	18	
- Economy	37	
- Religious beliefs and roles	18	
- Attitude on women's rights	2	
- Women's organization/women and development	50	
- Laws concerning women and family	32	
- Women in minority groups	11	
- Rural women	87	
- Nuns	2	
3. Women's Employment	192	14.7
- General	74	
- Agricultural sector	32	
- Industrial sector	17	
- Women and labor union	1	
- Labor disputes	52	
- Women in other careers	8	
- Working women and family duties problem	7	
- Women and training	1	
4. Mother and Child Health	148	11.3
- Mother and child health	48	
- Pregnancy	29	
- Attitude on hospital services	9	
- Mother and child nutrition	10	
- Baby and child care	48	
- Women's disease	4	
5. Women in Distress	66	5.1
Prostitution and sex services	46	
- Female prisoners	5	
- Women's welfare services	9	
- Social attitudes towards sex services	3	
- Rape and violence	3	

categories	number	%
6. Psychology of Women	37	2.1
- General	19	
- Behavior and personality	6	
- Women's superstitions	1	
- Mental health	1	
7. Education and Women	20	1.5
8. Attitudes towards males	8	0.6
9. Others	23	1.9
Total	1301	100.0

Almost half the research topics (48.5%) are on population and health studies. Women's status and roles account for a quarter of the items. No research has been presented on the effects of or trends in women's changing status and roles in relation to social and economic conditions. The research on the topic of working women and on social problems is increasing but is still concentrated on urban areas. The research conducted on women's roles still fail to analyze deeply important factors on the causes and effects which reflect the actual condition of the problems. Practical recommendation are limited. On some topics, especially those concerned with the effects the causes and effects of women's problems, research should no longer be limited to listing data or statistical tables. Moreover, the topics of women and social norms and social attitude towards women roles and status have been little studied. The survey suggests that 4 groups of research topics have been neglected.

1. The attitude of women and society towards :

- Sex discrimination
- The socialization of male and female children
- The economic status and roles of women in the household.

2. Everyday social and economics problems of women

- Women as joint income earners
- Female single parent families
- Working women's family duties—the double burden
- Women in the informal sector
- Female migration and adaptability to the new work
- Comparison of male and female labor migration
- Environmental deterioration and women in agriculture sector
- Women's access to resources
- Women and employment opportunity

3. Women and education

- Comparison of education opportunities for men and women
- The attitude of women and society towards gender stereotyped socialization processes.

4. The law and its effects on women

- Women's status under the modern legal system as compared to that under traditional law
- Law in the past or present are detrimental to women's status
- Review of laws enacted to improve position of women

การสำรวจองค์ความรู้เกี่ยวกับการศึกษาวิจัยสตรีในประเทศไทย

โดย

โครงการสตรีศึกษา

สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทบาทสตรี

001. วาณี ทัพพะบุรณะ : *สถานภาพเบื้องต้นทางการศึกษาและการเตรียมอาชีพสำหรับสตรี*. คณะทำงานพิจารณากิจกรรมและบทบาทของสตรี, รายงานการวิจัย (ภาษาไทย). ศูนย์สนเทศสตรี, สมาสตรีแห่งชาติ.
002. นิตรา ทองศรี : *ความคิดเห็นของผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาในกรุงเทพมหานคร เกี่ยวกับสถานภาพและบทบาทของสตรีไทยในสังคม*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, วิทยานิพนธ์, 2526 (ภาษาไทย)
หอเอกสารแห่งประเทศไทย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
003. สุรีมาศรี วรรณสุข : *การสำรวจทัศนคติของทหารที่มีต่อบทบาทของสตรีไทยในปัจจุบัน*. มหาวิทยาลัยรามคำแหง, วิทยานิพนธ์, 2525 (ภาษาไทย).
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
004. ยุพา เย็นสบาย : *การสำรวจความคิดเห็นของกลุ่มชนบางอาชีพ ต่อบทบาทของสตรีไทย*. มหาวิทยาลัยรามคำแหง, วิทยานิพนธ์, 2518 (ภาษาไทย).
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
005. มัลลิกา กิมาคม : *การสำรวจทัศนคติของนักศึกษาคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่มีต่อบทบาทของสตรีไทยในปัจจุบัน*. มหาวิทยาลัยรามคำแหง, วิทยานิพนธ์, 2526 (ภาษาไทย).
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
006. วิชัย สุรเชิดเกียรติ และคณะ : *ทัศนคติของข้าราชการครูต่อบทบาทของสตรีไทย*. มหาวิทยาลัยรามคำแหง, วิทยานิพนธ์, 2521 (ภาษาไทย).
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
007. ศกวรรณ เทศศรีเมือง : *ความคาดหวังของนักธุรกิจประกันภัยในเขตสลิ้ม ที่มีต่อบทบาทของสตรีในสังคมไทยปัจจุบัน*. มหาวิทยาลัยรามคำแหง, วิทยานิพนธ์, 2524 (ภาษาไทย).
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
008. แพน เพ็ญภาคกุล : *ความคิดเห็นของนักศึกษาชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่มีต่อการเรียกร้องสิทธิสตรีของประเทศไทยในปัจจุบัน*. มหาวิทยาลัยรามคำแหง, วิทยานิพนธ์, 2518 (ภาษาไทย).
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
009. ทศนีย์ ปุวรรักษ์ : *การศึกษาทัศนคติและบทบาทในครอบครัวของบุรุษ ที่มีผลต่อการพัฒนาสตรี*. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, วิทยานิพนธ์, 2529 (ภาษาไทย).
คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

010. สุนีย์ อเนกพิพัฒน์ : *พรรณนาของนักศึกษาคณะนิติศาสตร์ ชั้นปีที่ 4 ปีการศึกษา 2519 มหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่มีต่อบทบาททางกฎหมายของสตรีไทยในปัจจุบัน*. มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ปรินต์นิพนธ์, 2519 (ภาษาไทย).
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
011. วรณธินี พรหมขุติ : *พรรณนาของข้าราชการตำรวจที่มีต่อบทบาททางกฎหมายของสตรีไทยในปัจจุบัน*. มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ปรินต์นิพนธ์, 2527 (ภาษาไทย).
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
012. สุจิตรา สง่าเนตร : *การยอมรับบทบาททางการปกครองของสตรี ศึกษากรณีข้าราชการในจังหวัดนครพนม*. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, วิทยานิพนธ์, 2529 (ภาษาไทย).
คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
013. บวร ประพศุภคิตี และคณะ : *สตรีไทย บทบาทในการเป็นผู้นำทางการบริหาร*. มหาวิทยาลัยรามคำแหง, รายงานการวิจัย, 2520 (ภาษาไทย).
หอสมุดกลาง, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
014. การพัฒนาชุมชน, กรม กองวิจัยและประเมินผล : *รายงานการศึกษาด้านเศรษฐกิจและสังคมของแม่บ้านแหล่งชุมชนหนาแน่น ริมถนนประชาชน นครหลวงกรุงเทพ ฯ ธนบุรี*. กรมการพัฒนาชุมชน, รายงานการวิจัย, 2515 (ภาษาไทย).
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
015. ศิริอรุณ เรศานนท์ : *บทบาทและทัศนคติของสตรีไทยในการพัฒนาองค์การ เน้นเฉพาะสถาบันอุดมศึกษา ทางสาขาวิชาการจัดการ*. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, รายงานการวิจัย, (ภาษาไทย-อังกฤษ).
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
016. ศิริวรรณ เต็งสกุล : *การศึกษามหาวิทยาลัยของคณะกรรมการพัฒนาสตรีระดับหมู่บ้าน : บทบาทที่ถูกกำหนดและบทบาทที่ปฏิบัติจริง (ศึกษาเฉพาะกรณีคณะกรรมการพัฒนาสตรีระดับหมู่บ้าน จังหวัดสระบุรี)*. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, วิทยานิพนธ์, 2527 (ภาษาไทย).
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
017. อัมพร ทยาจันทา : *การสำรวจบทบาทและทัศนะของแม่ชีไทยในการพัฒนาสังคม*. มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ปรินต์นิพนธ์, 2519 (ภาษาไทย).
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
018. สุขใจ พุทธิวิเศษ : *สถานภาพและบทบาทของแม่ชีในสังคมไทย : ศึกษากรณีวัดสร้อยทอง*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, วิทยานิพนธ์, 2527 (ภาษาไทย).
หอเอกสารแห่งประเทศไทย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

019. กาวเรือง ชำสมบัติ : *การสำรวจภูมิหลังและบทบาทที่มีต่อสังคมปัจจุบันของแม่ชีไทย ในเขตกรุงเทพมหานคร*. มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ปริญญานิพนธ์, 2527 (ภาษาไทย).
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
020. Aneckvanich, Phasuk : *Status of Women in Thailand. A Thesis of Master of Arts Sociology, 1978. (English)*.
หอเอกสารแห่งประเทศไทย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
021. ศศรีแห่งชาติ ในพระบรมราชินีนาถปัทมภัฏ, สถา. และคณะสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ : *สถานภาพสตรีในชนบท ณ สองจังหวัด*. รายงานการวิจัย, 2520 (ภาษาไทย).
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
022. สกฤต ตรีเพชร : *การสำรวจความคิดเห็นของกลุ่มชนอาชีพครู, พยาบาล และผู้บริหาร ที่มีต่อบทบาทสตรี ในด้านเศรษฐกิจและสังคม*. มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ปริญญานิพนธ์, 2520 (ภาษาไทย).
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
023. อารี จริยานุรักษ์กุล : *สถานภาพและบทบาททางวิชาชีพของแพทย์สตรีในสังคมไทยปัจจุบัน : ทศนของแพทย์สตรี*. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, วิทยานิพนธ์, 2528 (ภาษาไทย).
มหาวิทยาลัยมหิดล.
024. ไพรัตน์ เตะระรินทร์ : *การมีส่วนร่วมในสังคม การเมือง การปกครอง ของสตรีไทย*. กรมการพัฒนาชุมชน, รายงานการวิจัย, 2526, (ภาษาไทย).
หอสมุดกลาง, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
025. สมิหระ จิตตลดากร : *ภาวะผู้นำของสตรีในการปกครองท้องถิ่นของไทย*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, วิทยานิพนธ์, 2528 (ภาษาไทย).
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
026. ลัดดาวัลย์ อนุกุล : *ปัจจัยบางประการ ที่มีอิทธิพลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมสังคมสงเคราะห์ของสตรีอาสาสมัคร*. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, วิทยานิพนธ์, 2522 (ภาษาไทย).
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
027. วลัย ชูประคินธุ์ : *บทบาทขององค์การเอกชนสตรี ในการจัดการศึกษาแก่สตรีไทยเพื่อพัฒนาตนเอง*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, วิทยานิพนธ์, 2526 (ภาษาไทย).
หอเอกสารแห่งประเทศไทย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
028. เทวินทร์ ปิ่นปัก : *แบบแผนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างญาติ : ศึกษาในกลุ่มสตรีวิชาชีพและบริหารเปรียบเทียบกับกลุ่มสตรีอาชีพเสมียนพนักงาน ภาคเอกชน ในกรุงเทพมหานคร*. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, วิทยานิพนธ์, 2527 (ภาษาไทย).
สำนักหอสมุด, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

029. สตรีแห่งชาติ ในพระบรมราชูปถัมภ์, สภา. : *ค่านิยมของสตรีไทยที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศ*. รายงานการวิจัย, 2523 (ภาษาไทย).
สำนักบรรณสารการพัฒนา, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
030. Prasertsri, Rangson : *Women in the Parliament of Thailand : Their Characteristics and Attitudes*. Department of Political Science, University of Mississippi, Degree Date 1982 (English).
หอสมุดกลาง, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
031. อภิชาติ จำรัสฤทธิ์รงค์, ภัสสร ลิมานนท์ ร่วมกับกองวิชาการและแผนงาน กรมการปกครอง : *ผู้นำท้องถิ่นสตรี*. รายงานวิจัย, (ภาษาไทย).
หอสมุดกลาง, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
032. Sumala Sirichoti : *Women's Role in Agriculture and Food Production in Thailand*. Kasetsart University, Research, 1985. (English).
หอเอกสารแห่งประเทศไทย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
033. Thidarat Boonnuj : *The Status of Women as Compared to That of Men on Faculties of Education at State-Funded Universities in Thailand*. Indiana University, Thesis, 1981. (English).
หอสมุดกลาง, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
034. อัจฉรา นวจินดา, องค์ พูนสุวรรณ, สิริพันธ์ จุลรังษะ และพึงพิศ ฤกษ์พัชร : *การใช้เวลากับการพัฒนาสตรีในครอบครัวเกษตรกรไทย*. (Time Allocation and Development of Thai Women in Farming Families). โครงการวิจัย, (ภาษาไทย-อังกฤษ).
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
035. .... : *สถานภาพทางการศึกษาขั้นอุดมศึกษาของสตรีไทย*. วิทยานิพนธ์, (ภาษาไทย).
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
036. Unesco in Co-Operation With the Faculty of Education, Chulalongkorn University : *Women's Education in Rural Thailand*. (A Survey of Facilities, Needs and Opportunities for Basic Scientific Knowledge). Unesco, Research, 1980 (English).
หอเอกสารแห่งประเทศไทย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
037. Mallika Nitayaphorn : *Access of Girls to Primary Education*. (English).
ศูนย์ข้อมูลสตรี, สภาสตรีแห่งชาติ.

038. พิธิศ พิทักษ์เทพสมบัติ : *การวัดสถานภาพและบทบาทของสตรี* (A Survey of The Status and Role of Women : Chonburi Province). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, รายงานการวิจัย, 2527 (ภาษาไทย-อังกฤษ).
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
039. ทำงานวางแผนพัฒนาสตรีระยะยาว, คณะ : *รายงานการสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับสตรีไทย*. (ภาษาไทย).
หอสมุดกลาง, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
040. วิจิตร ระวิวงศ์ : *สตรีนอกภาคเกษตร*. คณะทำงานวางแผนพัฒนาสตรีระยะยาว, รายงานการวิจัย (ร่าง 2), (ภาษาไทย).
ศูนย์ข้อมูลสตรี. สภาสตรีแห่งชาติ.
041. ศรีสว่าง พัววงศ์แพทย์ : *แนวทางส่งเสริมสตรีเพื่อการพัฒนาประเทศ*. วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, รายงานการวิจัย, 2525 (ภาษาไทย).
สำนักบรรณสารการพัฒนา, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
042. Nerida M. Cook : *The Position of Nuns in Thai Buddhism : The Parameters of Religious Recognition*. Australian National University, Thesis, 1981 (English).
หอเอกสารแห่งประเทศไทย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
043. พรพิไล ถมิ่งรักษ์สัตว์ : *การวิเคราะห์เชิงปรัชญา เรื่องปัญหาความเสมอภาคของสตรี*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, วิทยานิพนธ์, 2527 (ภาษาไทย).
หอเอกสารแห่งประเทศไทย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
044. ปาริชาติ นนทกานันท์ : *แนวความคิดเกี่ยวกับสตรีในพุทธปรัชญา*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, วิทยานิพนธ์, 2523 (ภาษาไทย).
หอเอกสารแห่งประเทศไทย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ประชากร

001. สุพัทธรา เพชรภูมิ : *ผลกระทบของการประกอบอาชีพของสตรีที่มีต่อภาวะเจริญพันธุ์* มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, รายงานการวิจัย, 2523 (ภาษาไทย).
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
002. สุทธิ แสงจันทร์ : *การวางแผนครอบครัว ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะเจริญพันธุ์ กับลักษณะประชากร เศรษฐกิจและสังคมของข้าราชการครูสตรี กองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา*. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, วิทยานิพนธ์, 2521 (ภาษาไทย),
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
003. กาญจนา กิจกาญจน์ : *ความเข้าใจและทัศนคติต่อการวางแผนครอบครัวของนักเรียนสตรีอาชีวศึกษาชั้นปีที่ห้า*. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, วิทยานิพนธ์, 2514 (ภาษาไทย).
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
004. เรืองอุไร ศรีนิลทา และคณะ : *ความรอบรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติของผู้นำสตรีชนบทในเรื่องประชากรและการวางแผนครอบครัว*. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, รายงานการวิจัย, (ภาษาไทย).
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
005. จรัส อุทัยภัส : *ทัศนะของผู้หญิงไทย 334 คน ต่อการคุมกำเนิด*. โรงพยาบาลอุทัยธานี, รายงานการวิจัย, 2513 (ภาษาไทย).
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
006. ธนุสรณ์ สุนทรพงศ์ : *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการปฏิบัติทางด้านสุขภาพอนามัยของประชาชนแขวงสัพพะยา และมหาพฤตาราม*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, วิทยานิพนธ์, 2522 (ภาษาไทย).
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
007. เศรษฐ์ ปริษารัตน์ : *ปัจจัยที่มีผลต่อทัศนคติเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัวของสตรีไทยในเขตเมือง* จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, วิทยานิพนธ์, 2516 (ภาษาไทย).
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
008. จารุณี นะวิโรจน์ : *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระยะเวลาการคงใช้วิธีการคุมกำเนิด ของสตรีที่มาใช้บริการวางแผนครอบครัวในเขตกรุงเทพมหานคร*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, วิทยานิพนธ์, 2521 (ภาษาไทย).
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
009. สมพร บุขราทิจ และคณะ : *ผลการทำหมันในหญิง*. มหาวิทยาลัยมหิดล, รายงานการวิจัย 2516 (ภาษาไทย).
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

010. นิภา บุรินทร์ราษฎร์ : ผลของความรู้เกี่ยวกับการป้องกันปฏิสันธิ ที่มีต่อการยอมรับปฏิบัติการวางแผนครอบครัวของสตรีหลังการคลอดบุตร ในโรงพยาบาลศิริราช. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, วิทยานิพนธ์ (ภาษาไทย).
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
011. ฉลวย คำเนิงเนตร : พฤติกรรมการวางแผนครอบครัวของสตรีจีน ในเขตเทศบาลนครหลวงกรุงเทพธนบุรี. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, วิทยานิพนธ์, 2515 (ภาษาไทย).
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
012. เกื้อ วงศ์บุญสิน : ภาวะเจริญพันธุ์ของสตรีไทยในหมู่บ้านประมง. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, วิทยานิพนธ์, 2522 (ภาษาไทย).
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
013. นงลักษณ์ จันทนากม : ภาวะเจริญพันธุ์ในประเทศไทย. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, วิทยานิพนธ์, 2515 (ภาษาไทย).
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
014. สุนทรี สุวิภกิจ และคณะ : ภาวะเจริญพันธุ์และการวางแผนครอบครัวของสตรีในกรุงเทพมหานคร. มหาวิทยาลัยมหิดล, รายงานวิจัย, 2520 (ภาษาไทย).
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
015. นันทิยา ณ นคร : การสำรวจการวางแผนครอบครัวของประชากรสตรี ในกรุงเทพมหานคร. มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ปริญญาานิพนธ์, 2518 (ภาษาไทย).
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
016. มนทิรา โลหพันธ์วงศ์ : รูปแบบของการสื่อสาร ที่มีอิทธิพลต่อความรู้ หัตสนคติ และการปฏิบัติในการวางแผนครอบครัวของสตรีที่มารับบริการวางแผนครอบครัว ที่โรงพยาบาลรัฐในกรุงเทพมหานคร. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, วิทยานิพนธ์, 2624 (ภาษาไทย).
หอเอกสารแห่งประเทศไทย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
017. วางแผนครอบครัวและพัฒนาชุมชนแออัด, โครงการ. คณะสาธารณสุขศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหิดล : การสำรวจพฤติกรรมทางการวางแผนครอบครัว การโภชนาการและการอนามัยแม่และเด็ก ของสตรีวัยเจริญพันธุ์ในชุมชนแออัด กรุงเทพมหานคร. มหาวิทยาลัยมหิดล, รายงานการวิจัย, 2526 (ภาษาไทย).
ศูนย์ข้อมูลสตรี, สภาสตรีแห่งชาติ.
018. ปทุมมาศ พูนเกษม : ความคิดเห็นของสตรี ในแหล่งเสื่อมโทรมคลองเตย ที่มีต่อการวางแผนครอบครัว. มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ปริญญาานิพนธ์, 2519 (ภาษาไทย).
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

019. เบญจมาศ ถนอมเกียรติ : *การสำรวจความรู้ ความเข้าใจ และความคิดเห็นในการคุมกำเนิดของสตรี ที่มารับบริการการวางแผนครอบครัว ในจังหวัดชลบุรี พ.ศ. 2525.* มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ปริญญานิพนธ์, 2525 (ภาษาไทย).
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
020. อรพรรณ หันจางสิทธิ์ และคณะ : *ภาวะเจริญพันธุ์ของสตรีในแหล่งเสื่อมโทรม กรุงเทพมหานคร : ศึกษาเฉพาะแหล่งเสื่อมโทรม หมู่บ้านเสนานิคม 2 บางเขน และคลองเตย.* (Fertility Trend in Bangkok Metropolitan Slums : A Case Study in Two Specific Slum Communities). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, รายงานการวิจัย, 2523 (ภาษาไทย).
หอสมุดกลาง, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
021. โกวิท ภิรมย์วงศ์ : *การศึกษาเรื่อง ความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติในการวางแผนครอบครัว ของสตรีผู้นับถือศาสนาอิสลาม (ศึกษาเฉพาะกรณี ตำบลท่าอิฐ อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี.* มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, วิทยานิพนธ์, 2522 (ภาษาไทย).
สำนักหอสมุด, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
022. มาเรียม อัศอารีย์ : *การศึกษาเกี่ยวกับความรู้ ทักษะ และวิธีปฏิบัติ เกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว ของหญิงที่สมรสแล้ว และมารับบริการจากโรงพยาบาลนพรัตนราชธานี.* มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ปริญญานิพนธ์, 2526 (ภาษาไทย).
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
023. ชุภมาส เศรษฐพงษ์กุล : *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในแรงงานของสตรี กับภาวะเจริญพันธุ์ ในเขตกรุงเทพมหานคร.* จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, วิทยานิพนธ์, 2523 (ภาษาไทย).
หอสมุดกลาง, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
024. นิวัตติ กลิ่นงาม และคณะ : *ผลกระทบของการพัฒนาสตรี ต่อการวางแผนครอบครัวและภาวะเจริญพันธุ์.* วิทยาลัยครูเพชรบุรี, กรมการฝึกหัดครู, รายงานการวิจัย, 2527 (ภาษาไทย).
สำนักบรรณสารการพัฒนา, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
025. จินทนา จรุงศักดิ์ : *การสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว และการบริหารทารกของหญิงมีครรภ์ ที่มารับบริการตรวจร่างกายที่แผนกสูติเวช โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ พ.ศ. 2520.* มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ปริญญานิพนธ์ 2521 (ภาษาไทย).
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
026. สุจิตต์ มีมิ่งกลกุลคิลก : *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการที่สตรีไม่มารับบริการผ่าตัดทำหมันแห่งตามระยะเวลาที่กำหนด.* วิทยานิพนธ์, 2523 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, (ภาษาไทย).
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

027. สุกานตา สุวณิชชาติ : *การศึกษาเปรียบเทียบลักษณะของสตรีที่คุมกำเนิดชนิดชั่วคราว และชนิดถาวร ในสตรีที่มีบุตรเพียงพอแล้ว.* มหาวิทยาลัยมหิดล, รายงานการวิจัย, 2521 (ภาษาไทย)
ศูนย์ข้อมูลสตรี, สมาพันธ์แห่งชาติ.
028. เพ็ญแข ประจวบจันทร์ : *ค่านิยมทางประชากรของสตรีวัยอื่น.* สถาบันวิจัยพฤศจิกายนศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, รายงานการวิจัย, 2526 (ภาษาไทย).
หอเอกสารแห่งประเทศไทย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
029. เทวี สวรรยาธิบัติ : *แบบแผนชีวิตชุมชนที่มีผลกระทบต่อภาวะเจริญพันธุ์ของสตรีกระเหรี่ยง ที่กิ่งอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี.* วิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึง, วิทยานิพนธ์, 2524 (ภาษาไทย)
สำนักบรรณสารการพัฒนา, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
030. ธาวิณี รอดสน : *การสื่อสารเพื่อการเจริญพันธุ์ : ศึกษาเฉพาะกรณีสตรีที่มีบุตรยาก.* จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, วิทยานิพนธ์, 2527 (ภาษาไทย).
หอเอกสารแห่งประเทศไทย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
031. ชุศรี วีระสัมพันธ์ : *ความรู้และเจตคติเกี่ยวกับการเจริญพันธุ์ของสตรีชนบท ระยะหลังคลอด ในศูนย์อนามัยแม่และเด็ก เขต 7 ราชบุรี* มหาวิทยาลัยมหิดล, วิทยานิพนธ์ 2525 (ภาษาไทย).
มหาวิทยาลัยมหิดล.
032. ภัตสร ลิมานนท์ : *การศึกษา หัตถ์คดี และค่านิยมของสตรีไทย เกี่ยวกับการสมรส* จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, รายงานการวิจัย, 2529 (ภาษาไทย).
หอสมุดกลาง, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
033. ปราณี แจ่มมี : *มูลเหตุแห่งการครองตนเป็นโสดของสตรีอาชีพครู ในเขตกรุงเทพมหานคร.* มหาวิทยาลัยรามคำแหง, วิทยานิพนธ์, 2527 (ภาษาไทย)
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
034. อมรรัตน์ ประทีปธำนันต์ : *ความคิดเห็นของแม่บ้านในเขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร ที่มีต่อปัญหาการหย่าร้างในสังคมไทยปัจจุบัน* มหาวิทยาลัยรามคำแหง, วิทยานิพนธ์, 2529 (ภาษาไทย).
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
035. กนก ไตรสุทัศน์ : *ลักษณะทางประชากรบางประการของผู้ที่ตัดสินใจจะทำแท้ง อันเนื่องมาจากการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงปรารถนา.* จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, วิทยานิพนธ์, 2521 (ภาษาไทย).
หอสมุดกลาง, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
036. รุจิรา อุณาทพานิช : *การศึกษา ปัญหา สาเหตุ ความไม่ต้องการมีบุตรของผู้ป่วยสูติกรรม : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงพยาบาลราชวิถี กรุงเทพมหานคร.* มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, วิทยานิพนธ์, 2526 (ภาษาไทย).
สำนักหอสมุด, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

037. ลักษณะ สิริเวชประเสริฐ : การศึกษากฎหมายกับปัญหาผู้ช่วยลักลอบทำแท้ง. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, วิทยานิพนธ์, 2526 (ภาษาไทย).
ศูนย์ข้อมูลสตรี, สภาสตรีแห่งชาติ.
038. สิริสุข คุณานธิพงศ์ : การศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติต่อการทำแท้ง และเหตุผลเชิงจริยธรรมของหญิงทำแท้ง และหญิงฝากครรภ์. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, วิทยานิพนธ์, 2528 (ภาษาไทย).
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
039. สุวดี เจริญแพทย์ : การทำแท้งของสตรีไทยในกรุงเทพมหานคร และปัจจัยที่เกี่ยวข้อง. มหาวิทยาลัยมหิดล, วิทยานิพนธ์, 2522 (ภาษาไทย).
ศูนย์สนเทศสตรี, สภาสตรีแห่งชาติ.
040. อุไรวรรณ คัดเจ้าวรกุล : ความคิดเห็นของนักศึกษาพยาบาลสภาการศึกษาไทย ที่มีต่อการแก้ไขกฎหมายให้มีการทำแท้งโดยเสรีในประเทศไทย พ.ศ. 2526 (ภาษาไทย).
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
041. อัญชลี จารุสมบัติ : บทบาทของหนังสือพิมพ์ ที่มีต่อการพัฒนาแนวความคิดใหม่ : ศึกษาเฉพาะกรณีการทำให้การทำแท้งถูกต้องตามกฎหมาย. ภาควิชาประชาสัมพันธ์, วิทยานิพนธ์, 2526 (ภาษาไทย).
ศูนย์สนเทศสตรี, สภาสตรีแห่งชาติ.
042. ระพีพรรณ หุ่นพานิช : การศึกษาเปรียบเทียบลักษณะการทำงานของสตรีไทย ในเขตเมืองและชนบท. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, รายงานการวิจัย, 2520 (ภาษาไทย).
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
043. Peerasit Kamnuansitpa : *Socio-Economic and Demographic Analysis of Female Labor Force Participation*. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. (อังกฤษ).
หอเอกสารแห่งประเทศไทย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
044. วนิทา บุญวิสุทธิ์ : คุณลักษณะบางประการของกลุ่มสตรีที่ทำหมันหลังคลอด และกลุ่มที่ทำหมันแห่งแรกของประเทศไทย : พ.ศ. 2517-2524 : การศึกษาเปรียบเทียบ. มหาวิทยาลัยมหิดล, วิทยานิพนธ์, 2525 (ภาษาไทย).
หอสมุดกลาง, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
045. ปัญญา ทาวจรัดแสงชัย : การเปิดรับสื่อมวลชนกับความรู้และทัศนคติ ต่อการทำแท้งของสตรีในชนบทประเทศไทย. บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, วิทยานิพนธ์, 2527 (ภาษาไทย).
หอเอกสารแห่งประเทศไทย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

046. สุพร เกิดสว่าง : *หญิงบริการ อาบ อบ นวด : ลูกค้าสำคัญอีกกลุ่มหนึ่งของนักร้าแห่ง* สมาคมวางแผนครอบครัวแห่งประเทศไทย, รายงานการสำรวจ, 2518 (ภาษาไทย)
ศูนย์สนเทศสตรี, สภาสตรีแห่งชาติ.
047. ทาราวรรณ ธรรมรักษ์ : *หางออกสำหรับมารดานอกสมรส.* สมาคมวางแผนครอบครัวแห่งประเทศไทย รายงานการสำรวจ, 2518 (ภาษาไทย).
ศูนย์สนเทศสตรี, สภาสตรีแห่งชาติ.
048. สุพร เกิดสว่าง : *การทำแท้งในสังคมเมืองหลวง.* สมาคมวางแผนครอบครัวแห่งประเทศไทย, รายงานการสำรวจ, 2525 (ภาษาไทย).
ศูนย์ข้อมูลสตรี, สภาสตรีแห่งชาติ.
049. วิจัยและประเมินผล, ฝ่าย. กองอนามัยครอบครัว, กรมอนามัย, กระทรวงสาธารณสุข : *การศึกษาภาวะการทำแท้ง โดยการสัมภาษณ์ผู้ประกอบกรทำแท้งในชนบท.* รายงานการวิจัย, 2522 (ภาษาไทย).
ศูนย์สนเทศสตรี, สภาสตรีแห่งชาติ
050. วิจัยและประเมินผล, ฝ่าย. กระทรวงสาธารณสุข : *การศึกษาทัศนคติของแพทย์ในเรื่องการทำแท้ง.* รายงานการวิจัย, 2520 (ภาษาไทย).
ศูนย์ข้อมูลสตรี, สภาสตรีแห่งชาติ.
051. เกื้อ วงศ์บุญสิน และวีรสิทธิ์ สิทธิไตรย์ : *ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม ที่มีผลกระทบต่อภาวะเจริญพันธุ์ของสตรีไทยในชนบท : ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างชาวนา ชาวไร่ และชาวประมง Socio-Economic Factors Affecting Fertility in Thailand : A Comparison Between Fishing and Farming Villages.* สถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และกองวางแผนประชากรและกำลังคน สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, รายงานการวิจัย, 2524 (ภาษาไทย).
หอสมุดกลาง, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
052. จินตนา เพชรานนท์ และปรีญา มิทรานนท์ : *การทำงานของสตรีกับภาวะเจริญพันธุ์ : สัมมะโนประชากรและเคหะ พ.ศ. 2523.* สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี รายงานเชิงวิเคราะห์ ฉบับที่ 7, 2523 (ภาษาไทย-อังกฤษ).
หอเอกสารแห่งประเทศไทย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
053. ประโมทย์ กังสการ : *การศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะเจริญพันธุ์ ที่แท้จริง และภาวะเจริญพันธุ์ที่ต้องการของสตรีที่สมรสแล้ว ในเขตชนบท ประเทศไทย.* จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, วิทยานิพนธ์, 2524 (ภาษาไทย).
หอเอกสารแห่งประเทศไทย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

054. Bhassorn Limanonda : *Marriage Patterns in Thailand : Rural-Urban Differentials*. Brown University, Dissertation, 1982. (English).
 หอเอกสารแห่งประเทศไทย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
055. จันทร์เพ็ญ แสงเทียนฉาย : *ลักษณะช่วงห่างการมีบุตรของสตรีไทย ในเขตเมือง*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, วิทยานิพนธ์, 2523 (ภาษาไทย).
 หอเอกสารแห่งประเทศไทย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
056. สำเริง ศรีจันทร์พานิช : *การศึกษาส่วนร่วมของพยาบาล โรงพยาบาลอำเภอ ในการดำเนินการวางแผนครอบครัว เพื่อกำหนดบทบาทของนักสังคมสงเคราะห์*. (A Study on the Contribution of Nurses in District Hospitals to the Family Planning Programme for Identifying Roles and Functions of Social Workers in the Family Planning Programme). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, วิทยานิพนธ์, 2521, (ภาษาไทย).
 กรมประชาสงเคราะห์.
057. ปราโมทย์ ประสาทกุล และคณะ : *สถานภาพสตรีกับภาวะเจริญพันธุ์ : การศึกษาสตรีในชุมชนภาคใต้ แห่งหนึ่ง เพื่อเปรียบเทียบกับสตรีในกรุงเทพมหานคร*. สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, งานวิจัยประกอบหลักสูตรการอบรม การศึกษาวิจัยทางประชากรและการวางแผนครอบครัว, 2522 (ภาษาไทย).
 หอสมุดกลาง, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
058. อรอนงค์ พุ่มอาภรณ์ : *ปัจจัยที่มีผลต่อการเว้นระยะการมีบุตร ระหว่างคนที่หนึ่งและคนที่สองของสตรีไทยในชนบท พ.ศ. 2523*. มหาวิทยาลัยมหิดล, วิทยานิพนธ์ 2525 (ภาษาไทย)
 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
059. อรพินท์ บุนนาค และระพีพรรณ หุ่นพานิช : *ความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติด้านการวางแผนครอบครัว และขนาดครอบครัวที่ปรารถนาของสตรีไทย*. Knowledge, Attitude and Practice in Family Planning and Desired Family size of Thai Women. สถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และกองวางแผนประชากรและกำลังคน สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, รายงานการวิจัย, 2524 (ภาษาไทย).
 หอเอกสารแห่งประเทศไทย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
060. ประกายแก้ว จันทร์แสงศรี : *รูปแบบประจำเดือน ภายหลังการผ่าตัดทำหมันหญิง*. มหาวิทยาลัยมหิดล วิทยานิพนธ์, 2525 (ภาษาไทย).
 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

061. ขวัญเรือน ทวีภาณุจันทร์ : *การศึกษาเปรียบเทียบความวิตกกังวลในสตรีที่ผ่าตัดทำหมัน ซึ่งได้รับคำแนะนำและไม่ได้รับคำแนะนำนำก่อนผ่าตัด*. มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ปรินซิพัลนิพนธ์, 2524 (ภาษาไทย).
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
062. Thienchay Kiranandana : *An Economic Analysis of Fertility Determination Among Rural and Urban Thai Women*. Institute of Population Studies, Chulalongkorn University, Research, (English).
หอสมุดกลาง, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
063. นิวัตติ กลิ่นงาม และคณะ : *ผลกระทบของการพัฒนาสตรีต่อการวางแผนครอบครัวและภาวะเจริญพันธุ์* รายงานการวิจัย, (ภาษาไทย).
หอสมุดกลาง, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
064. อภิชาติ จารัสถุทธิรงค์ ; *ภาวะการเจริญพันธุ์ของหญิงไทย : สหสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและสังคม จากข้อมูลสำมะโนประชากรและเคหะ ปี พ.ศ. 2513* (The Fertility of Thai Women : The Socio-Economic Correlates From The 1970 Census). มหาวิทยาลัยมหิดล, บทบาทเสนอในการสัมมนา เรื่อง "การศึกษาด้านพฤติกรรมกรรมการเจริญพันธุ์ และการวางแผนครอบครัวของไทย", 2520 (ภาษาไทย อังกฤษ).
หอสมุดกลาง, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
065. John Knodel And Visid Prachuabmoh : *The Fertility of Thai Women*. Institute of Population Studies Chulalongkorn University, Research Report No. 10. (English).
หอสมุดกลาง, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
066. นิพนธ์ เทพวัลย์ : *ผลกระทบของการทำงานของสตรีต่อภาวะเจริญพันธุ์* (Impact of Female Labour Force Participation on Fertility of Thai Women). สถาบันประชากรศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, รายงานการวิจัย, 2524 (ภาษาไทย).
หอสมุดกลาง, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
067. Michael J. Cook : *Female Labor Force Participation, Modernity and Fertility in Rural Thailand*, Brown University, Thesis, 1977. (English).
หอสมุดกลาง, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
068. สมจิตต์ สุพรรณทัศน์ และคณะ : *การสำรวจพฤติกรรมกรรมการวางแผนครอบครัว การโภชนาการ และการอนามัยแม่และเด็กของสตรีวัยเจริญพันธุ์ในชุมชนแออัด กรุงเทพมหานคร*. มหาวิทยาลัยมหิดล, รายงานการวิจัย, 2526 (ภาษาไทย).
มหาวิทยาลัยมหิดล.

ผู้หญิงกับปัญหาสังคม : โสเภณี

001. Pasuk Phongpaichit : *From Peasant Girls to Bangkok Masseuses*. International Labour Office, Geneva, (English).
ศูนย์ข้อมูลสตรี, สภาสตรีแห่งชาติ.
002. รัชฎาภรณ์ ยมแก้ว : *องค์ประกอบที่เป็นสาเหตุของใจให้ผู้หญิงตัดสินใจเลือกอาชีพหมอนวด*. มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ปริญญาานิพนธ์, 2527 (ภาษาไทย).
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
003. ศุภีมาน นฤมล : *กระบวนการกลายเป็นหมอนวด : กรณีศึกษาหญิงบริการในสถานบริการ อาย อย นวด*. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, วิทยานิพนธ์, 2830 (ภาษาไทย).
สำนักหอสมุด, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
004. ชาย ปลายเนตร : *ความคิดเห็นและความต้องการของผู้ประกอบอาชีพหญิงบริการที่มีต่ออาชีพของตน*. มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ปริญญาานิพนธ์, 2528 (ภาษาไทย).
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
005. สุวีริย์ ณ ระนอง : *ปัญหาและอุปสรรคในการฝึกอบรมวิชาชีพแก่หญิงโสเภณี (ศึกษาเฉพาะกรณี สถานสงเคราะห์หญิงบ้านปากเกร็ด) [Vocational Training for Socially Handicapped Women (Case Study on Problems and Obstacle at Pakkred Home)]*. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, วิทยานิพนธ์, 2525 (ภาษาไทย).
สำนักหอสมุด, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
006. ขวัญวงศ์ เจริญวงศ์ : *การนำระบบคุมความประพฤติ โดยการสังคมสงเคราะห์มาใช้ในการสงเคราะห์หญิงโสเภณี*. มหาวิทยาลัยมหิดล, วิทยานิพนธ์, 2529 (ภาษาไทย).
มหาวิทยาลัยมหิดล.
007. กรวิภา ไทชลิต : *มโนทัศน์เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดี และการปรับตัวของหญิงไร้อาชีพ ในสถานสงเคราะห์หญิงบ้านเกร็ดตระการ*. มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ปริญญาานิพนธ์ 2527 (ภาษาไทย).
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
008. เทพนม เมืองแมน และสมศักดิ์ นันทา : *ความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติของพนักงานหญิง อาย อย นวด ใน กทม. จำนวน 1,000 คน เกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว การตั้งครร์ภัก์ การทำแท้ง ความโรค และการติดยาเสพติด*. มหาวิทยาลัยมหิดล, รายงานการวิจัย, 2523 (ภาษาไทย).
ศูนย์ข้อมูลสตรี, สภาสตรีแห่งชาติ.

009. ศรี สุกุมิ : *ศึกษาภูมิหลังและความคิดเห็นบางด้านของโสเภณีที่ได้รับการฝึกอาชีพ*. มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ปรินทิพนิพนธ์, 2528 (ภาษาไทย).
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
010. กานตา เนตรจิตต์กุล และคณะ : *มูลเหตุแห่งการมาเป็นโสเภณี และปัญหา และความต้องการของโสเภณีในสถานสงเคราะห์หญิงบ้านปากเกร็ด*. มหาวิทยาลัยรามคำแหง, รายงานการวิจัย, 2520 (ภาษาไทย).
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
011. รสสุคนธ์ บู่เพ็ชร : *การสำรวจความคิดเห็นของนักศึกษารามคำแหง ที่มีต่อหญิงบริการและสถานบริการ*. มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ปรินทิพนิพนธ์, 2527 (ภาษาไทย).
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
012. สุณี มัลลิกะมาลย์ และคณะ : *การแสวงหามาตรการทางกฎหมายและมาตรการอื่นๆ ที่เหมาะสมสำหรับปัญหาโสเภณีในประเทศไทย*. สมาศตรีแห่งชาติ, รายงานการวิจัย 2526 (ภาษาไทย).
สำนักหอสมุดกลาง, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
013. ก่อเกียรติ เขียมบุตรลบ : *ทัศนคติของข้าราชการตำรวจในกองปราบปราม ที่มีต่อการจดทะเบียนโสเภณี*. มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ปรินทิพนิพนธ์, 2521 (ภาษาไทย).
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
014. Siriporn Skrobaneck : *The Transnational Sex-Exploitation of Thai Women*. The Institute of Social Studies, The Hague, Research Paper, 1983. (English).
หอเอกสารแห่งประเทศไทย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
015. สุวิมล สายสวัสดิ์ : *ทัศนคติของสมาชิกวุฒิสภา ที่มีต่อการแก้ไขปัญหาโสเภณีในประเทศไทย*. สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, วิทยานิพนธ์ 2529 (ภาษาไทย).
มหาวิทยาลัยมหิดล.
016. สำเร็จ แสงชื่อ, นพ. และสมชัย จิตรโรจน์วัฒน์ : *รูปแบบการทำงานของหญิงอาชีพพิเศษ ต่อการควบคุมกามโรคในประเทศไทย*. ศูนย์กามโรค เขต 2 จังหวัดชลบุรี, รายงานการวิจัย, 2526 (ภาษาไทย).
สำนักบรรณสารการพัฒนา, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
017. จีรพรรณ กุลคิดก : *รายได้ของอาชีพหญิงบางประเภท ที่มีต่อเศรษฐกิจในชนบท*. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, รายงานการวิจัย, 2524 (ภาษาไทย).
ศูนย์ข้อมูลสตรี, สมาศตรีแห่งชาติ.

018. แฉ่งน้อย บัญจพรวิทย์ และคณะ : *หญิงบริการบางประเภท*. คณะทำงานวางแผนพัฒนาสตรีระยะยาว, รายงานการวิจัย, 2524 (ภาษาไทย).
สำนักบรรณสารการพัฒนา, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
019. บุญส่ง เผ่าทรง : *ปัญหาหญิงโสเภณีในประเทศไทย*. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, วิทยานิพนธ์ (ภาษาไทย).
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
020. สุนีย์ มัลลิกะมาสย์ และคณะ : *ปัญหาโสเภณี : การแสวงหามาตรการทางกฎหมายและมาตรการอื่น ๆ ที่เหมาะสมในประเทศไทย*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, รายงานการวิจัย, 2526 (ภาษาไทย).
หอเอกสารแห่งประเทศไทย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ผู้หญิงกับปัญหาสังคม : หญิงผู้ต้องขัง

021. สุนทรีย์ ทวารเขต : *การศึกษาภูมิหลังของนักโทษหญิง ในทัณฑสถานลาดยาว บางเขน พระนคร*. มหาวิทยาลัยรามคำแหง, วิทยานิพนธ์, 2528 (ภาษาไทย).
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
022. พิศาล มุขแจ่ง : *การวิเคราะห์สาเหตุการกระทำผิดของผู้ต้องขังหญิง ในทัณฑสถานหญิง กรุงเทพมหานคร*. มหาวิทยาลัยมหิดล, วิทยานิพนธ์, 2530, (ภาษาไทย).
มหาวิทยาลัยมหิดล.
023. สุวีริย์ ฉายากุล : *แนวทางในการให้บริการสงเคราะห์ผู้ต้องขังหญิง ของทัณฑสถานหญิง*. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, วิทยานิพนธ์, 2524 (ภาษาไทย).
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
024. มนทิพ ทาราศรีศักดิ์ : *มูลเหตุจูงใจในการฆ่าสามี : ศึกษาเฉพาะผู้ต้องขังในทัณฑสถานหญิง*. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, วิทยานิพนธ์, 2527 (ภาษาไทย).
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
025. จวีวรรณ บุญเจริญ : *เปรียบเทียบลักษณะบุคลิกภาพเก็บตัว-แสดงตัว ระหว่างผู้ต้องโทษสถานหนัก และผู้ต้องโทษสถานเบา ในทัณฑสถานหญิง*. มหาวิทยาลัยรามคำแหง, วิทยานิพนธ์, 2520 (ภาษาไทย).
สำนักหอสมุดกลาง, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
026. นवलจันทร์ ทักันชัยกุล : *การกระทำผิดของหญิงในประเทศไทย*. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, รายงานการวิจัย, 2529 (ภาษาไทย).
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ผู้หญิงกับปัญหาสังคม : การสังคมสงเคราะห์สตรี

027. เพ็ญแข แสงโนรี : การศึกษาปัญหาและความต้องการของผู้ป่วยสุติกรรมที่มาขอรับบริการสังคมสงเคราะห์ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, วิทยานิพนธ์, 2526 (ภาษาไทย).
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
028. อัจฉรา ยอดเพชร : การศึกษาปัญหาหญิงถูกสามีละทิ้ง ซึ่งมาขอรับความช่วยเหลือจากงานสงเคราะห์ครอบครัว กองสังคมสงเคราะห์ สำนักสวัสดิการสังคม กรุงเทพมหานคร. (Problem of the Deserted Wives Requesting Assistance from the Family Services Section, Social Work Division, Bureau of Social Welfare, Bangkok Metropolis Administration). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, วิทยานิพนธ์, 2520 (ภาษาไทย).
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
029. พจนา นารตนกรกิจ : การศึกษาการให้การสงเคราะห์เด็กหญิงเร่ร่อน ในสถานแรกรับเด็กหญิงพญาไท. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, วิทยานิพนธ์, 2520 (ภาษาไทย).
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
030. ระวีวรรณ สัตัน : การศึกษาปัญหาของเด็กในสถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี. มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ปริญญาโท, 2528 (ภาษาไทย).
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
031. อ่ำไพพรรณ สุภาพวานิช : การศึกษาความชุกชุมของโรคพยาธิเข็มหมุดในเด็กของสถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี กรุงเทพมหานคร. (Study on the Prevalence of Enterobiasis in Children of Ban Rajavithee Children's Home, Bangkok). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, วิทยานิพนธ์, 2526 (ภาษาไทย).
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

อนาญแม่และเด็ก

001. พวงแพรว สุนทรภาระสดี : *ศึกษาความวิตกกังวลของสตรี ครรภ์แรกต่อการ มีบุตรที่เข้ารับบริการใน โรงพยาบาลราชวิถี กรุงเทพฯ. มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ปรินุฎณานิพนธ์, 2523. (ภาษาไทย). มหาวิทยาลัยรามคำแหง.*
002. ศาคร แซ่มเชื้อ : *การศึกษาสภาวะทางจิตใจ ร่างกาย เศรษฐกิจและสังคมของหญิงมีครรภ์ในโรงพยาบาล ศิริราช. มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ปรินุฎณานิพนธ์, 2528 (ภาษาไทย). มหาวิทยาลัยรามคำแหง.*
003. นันทนา วุฒินาวรรัตน์ : *การศึกษาสุขภาพจิตของหญิงมีครรภ์ในเขตกรุงเทพมหานคร. มหาวิทยาลัย รามคำแหง, ปรินุฎณานิพนธ์, 2524 (ภาษาไทย). มหาวิทยาลัยรามคำแหง.*
004. บัวงาม นีวัฒน์กาญจนา (ศรีทองสุข) : *การศึกษาสุขภาพจิตของหญิงมีครรภ์ในโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์. (A Study of Mental Health in Pregnancy Women in Chulalongkorn Hospital). มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์, วิทยานิพนธ์, 2521 (ภาษาไทย). สำนักหอสมุด, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.*
005. พาณี ยงใจยุทธ : *ปัญหาและความต้องการของมารดาครรภ์แรก : ศึกษาเฉพาะผู้มารับบริการในแผนก สูติกรรม โรงพยาบาลศิริราช. (The Problem and Needs of Primipara of Obstetrics Department, Siriraj Hospital). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, วิทยานิพนธ์, 2521 (ภาษาไทย). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.*
006. รุณิกา สุวรรณรักษ์ : *การสำรวจความคิดเห็นของหญิงมีครรภ์ที่มีต่อการฝากครรภ์ การปฏิบัติตนใน ระหว่างตั้งครรภ์ และการอบรมเลี้ยงดูลูกที่โรงพยาบาลหัวเลี้ยว. มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ปรินุฎณานิพนธ์, 2526 (ภาษาไทย). มหาวิทยาลัยรามคำแหง.*
007. สุภา เทพรักษาใจ : *การสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของหญิงหลังคลอดที่มีต่อการ การพยาบาลหลังคลอดของโรงพยาบาลยศเส ปีการศึกษา ๒๕๒๕. มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ปรินุฎณานิพนธ์, 2525 (ภาษาไทย). มหาวิทยาลัยรามคำแหง.*
008. อนุรักษ์ ถนอมภูวนารถ : *การศึกษาเพื่อส่งเสริมภาวะโภชนาการของหญิงมีครรภ์ ในจังหวัดลพบุรี. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, วิทยานิพนธ์, 2525 (ภาษาไทย). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.*

009. นิรมล สุรัสวดี : *ปัจจัยที่มีผลต่อภาวะโภชนาการของหญิงมีครรภ์ในโรงพยาบาลแม่และเด็ก จังหวัดราชบุรี*. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, วิทยานิพนธ์ 2528 (ภาษาไทย).
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
010. อนุรักษ์กาญจน์ ภาวิไล : *การศึกษายปัจจัยบางประการ ที่มีผลต่อภาวะโภชนาการของมารดา ระหว่างตั้งครรภ์ ในเขตกรุงเทพมหานคร*. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, วิทยานิพนธ์, 2521 (ภาษาไทย).
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
011. วรธเนศ มลิวรรณ : *ผลของการฝึกบริหารร่างกาย และฝึกการผ่อนคลายก่อนคลอด* มหาวิทยาลัยมหิดล, วิทยานิพนธ์, 2525 (ภาษาไทย).
หอสมุดกลาง, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
012. ศิริธนา จิตต์จรัส : *การศึกษายปัจจัยบางประการที่มีผลต่อความเชื่อ ในการปฏิบัติตนของมารดา : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย*. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, วิทยานิพนธ์, 2524 (ภาษาไทย).
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
013. อารีรัตน์ กิตติสัมพันธ์ : *การศึกษาความวิตกกังวลของสตรีหลังคลอดครรภ์แรก* มหาวิทยาลัยรามคำแหง. วิทยานิพนธ์, 2528 (ภาษาไทย)
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
014. วินัส รัตนาวิน : *ความต้องการของหญิงหลังคลอด โรงพยาบาลรามคำแหง*. มหาวิทยาลัยรามคำแหง, วิทยานิพนธ์, 2525 (ภาษาไทย).
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
015. สมชาย คุรงค์เดช และคณะ : *การวิเคราะห์องค์ประกอบทางนิเวศวิทยา ต่อการใช้นมมารดาเลี้ยงทารก*. มหาวิทยาลัยมหิดล, รายงานการวิจัย, 2519 (ภาษาไทย).
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
016. พรทิพย์ เกียรติทับทิว : *ผลของการให้นมผสมแก่ทารกแรกเกิดในโรงพยาบาลที่มีต่อมารดา ในการเลี้ยงบุตรในระยะเวลาต่อมา : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า*. มหาวิทยาลัยมหิดล, วิทยานิพนธ์, 2523 (ภาษาไทย).
มหาวิทยาลัยมหิดล.
017. นัตตา สุขพินิจ : *งานสังคมสงเคราะห์กับการอนามัยแม่และเด็กในชนบท : ศึกษาเฉพาะในกรณีหมู่บ้านต้นเบ็ด ตำบลศาลาขาว อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี*. (Social Work and Maternal and Child Health in Rural Area : A Case Study in Tinped Village, Tambon Satakao Muang District, Suphandburi Province). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, วิทยานิพนธ์, 2521 (ภาษาไทย).
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

018. อลิสสา ศิริเวชสุนทร : *ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเลี้ยงดูบุตรของมารดา ในเขตชานเมือง กรุงเทพมหานคร*. มหาวิทยาลัยมหิดล, วิทยานิพนธ์, 2529 (ภาษาไทย).
มหาวิทยาลัยมหิดล.
019. วลัย อินทรัมพรย์ : *ปัญหาการเลี้ยงดูทารกของแม่ที่ทำงานนอกบ้าน : ศึกษากรณี อาจารย์ ข้าราชการ และลูกจ้าง ในมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตในกรุงเทพฯ 4 แห่ง (วิทยาเขตบางเขน ปทุมวัน ประสานมิตร และพลศึกษา)*. (Research on Infant Care of Urban Mothers, Working Outside Home with Reference to Government Officials and Employees in Four Campuses Srinakharinwirot University). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, รายงานการวิจัย, 2529 (ภาษาไทย).
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
020. ลักทาวลัย รอคมณี : *การเข้าร่วมแรงงานของสตรี และคุณภาพของการเลี้ยงดูเด็กวัยก่อนเรียน* มหาวิทยาลัยมหิดล, วิทยานิพนธ์, 2523 (ภาษาไทย).
มหาวิทยาลัยมหิดล.
021. อบเชย วงศ์ทอง และคณะ : *ศึกษาการให้โภชนศึกษาแก่มารดาในชนบท*. (Study on Nutritional Education of Mothers in Rural Area). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, รายงานการวิจัย, (ภาษาไทย-อังกฤษ).
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
022. จิราพร จักรไพวงศ์ : *ปัจจัยที่มีผลต่อความตระหนักเกี่ยวกับปัญหาในการบริโภคอาหาร ที่มีวัตถุเจือปน และเครื่องปรุงรส ของแม่บ้านในเขตกรุงเทพมหานคร*. มหาวิทยาลัยมหิดล, วิทยานิพนธ์, 2530 (ภาษาไทย).
มหาวิทยาลัยมหิดล.
023. รัฐ จำปาทอง : *ความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติเมื่อบริโภคผัก : ศึกษากรณีแม่บ้านในเขตกรุงเทพมหานคร*. มหาวิทยาลัยมหิดล, วิทยานิพนธ์, 2528 (ภาษาไทย).
มหาวิทยาลัยมหิดล.
024. สมปอง เจริญสุข : *การสำรวจวิธีการเลี้ยงดูทารกของมารดาที่ประกอบอาชีพนอกบ้าน*. มหาวิทยาลัยรามคำแหง, วิทยานิพนธ์, 2526 (ภาษาไทย).
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
025. โยธิน กันสนนุทธ และคณะ : *การศึกษาข้ามวัฒนธรรมเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างแม่และเด็ก ในวัยเด็กตอนต้น : วิจัยทดลอง*. รายงานการวิจัย, 2525 (ภาษาไทย).
หอเอกสารแห่งประเทศไทย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
026. อัจฉรา ขาวสอาด : *การศึกษาปัญหาและความวิตกกังวลของผู้ป่วยหญิง ที่มารับการผ่าตัดก้อนเนื้อที่เต้านม ณ ห้องผ่าตัดศัลยกรรม โรงพยาบาลศิริราช ปี พ.ศ. 2528*. มหาวิทยาลัยรามคำแหง, วิทยานิพนธ์, 2527 (ภาษาไทย).
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

รายงานสตรี : ภาคการเกษตร

001. เบญจมาศ วัชรเทวินทร์กุล : *บทบาทของสื่อและปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร : ศึกษาเฉพาะกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จังหวัดนครปฐม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, วิทยานิพนธ์, 2525 (ภาษาไทย).*
หอเอกสารแห่งประเทศไทย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
002. สุภาภา จิตภาพร : *การศึกษารูปแบบของแม่บ้านเกษตรกร ในด้านสังคมและเศรษฐกิจเพื่อการส่งเสริมในท้องที่ 4 หมู่บ้าน (วังไทร คลองตัน วังน้ำเขียว หนองหัวช้าง) ตำบลทุ่งกระพังโหม อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, วิทยานิพนธ์, 2522 (ภาษาไทย).*
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
003. กานดา พรณเกียรติ : *บทบาทของสตรีทางด้านเกษตร : การศึกษาเปรียบเทียบเฉพาะกรณีแม่บ้านในเขตโครงการชลประทานหนองหวาย จังหวัดขอนแก่น และแม่บ้านในเขตโครงการชลประทานแม่กลองใหญ่. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, วิทยานิพนธ์, 2521 (ภาษาไทย).*
หอสมุดกลาง, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
004. อารณพันธ์ุ จันทรสว่าง : *แม่บ้านเกษตรกรกับการพัฒนาประเทศ. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, วิทยานิพนธ์, 2523 (ภาษาไทย).*
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
005. Pawadee Tongudai : *Women Migration and Employment a Study of Migrant Workers in Bangkok. New York University, Dissertation, 1982 (English).*
หอสมุดกลาง, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
006. วิจัยและประเมินผล, ฝ่าย. กองวิจัยและประเมินผล, กรมการพัฒนาชุมชน, กระทรวงมหาดไทย : *การประเมินผลครึ่งแผน : โครงการพัฒนาสตรีอาเซียน ระยะที่ 3 จังหวัดสระบุรี. รายงานการประเมินผล, 2528 (ภาษาไทย).*
สำนักหอสมุด, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
007. วิจัยและประเมินผล, กอง. กรมการพัฒนาชุมชน, กระทรวงมหาดไทย : *ปัจจัยที่สนับสนุนและเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานของกลุ่มสตรี. รายงานการวิจัย (ภาษาไทย).*
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
008. ปิ่นแก้ว ชมชื่น : *ปัจจัยทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการผลิตทางเกษตรของครอบครัวเกษตรกรสตรีที่อยู่ในโครงการพัฒนาสตรี ของมูลนิธิบูรณะชนบทแห่งประเทศไทย. Social Factors Associated with the Agricultural Production of the Farm Families in Women's Development Program*

of the Foundation for Thailand Rural Reconstruction Movement under Royal Patronage (TRRM). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, วิทยานิพนธ์ 2526 (ภาษาไทย).
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

009. วิจัยและประเมินผล, กอง. กรมการพัฒนาชุมชน, กระทรวงมหาดไทย : *สภาวะปัญหาและความต้องการของสตรีในชนบท ตามโครงการปรับปรุงการดำเนินงานตามแผนพัฒนาสตรี ของกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย โดยความร่วมมือจากองค์การยูนิเซฟ*. รายงานการสำรวจ (ภาษาไทย) หอสมุดกลาง, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

แรงงานสตรี : ภาคอุตสาหกรรม

010. พะเยีย สุทธิจำรูญ : *การปรับตัวของพนักงานหญิงที่มีต่องานอุตสาหกรรม : ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างพนักงานที่อาศัยอยู่ในหอพักของบริษัท และพนักงานที่อาศัยอยู่นอกบริเวณบริษัท*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, วิทยานิพนธ์, 2523 (ภาษาไทย).
หอเอกสารแห่งประเทศไทย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
011. ศุภลักษณ์ อารีย์สว่างวงศ์ : *วิเคราะห์สภาพการใช้แรงงานสตรีในบริษัทข้ามชาติ : ศึกษาเฉพาะกรณีบริษัท ไทรอัมพ์ อินเตอร์เนชั่นแนล (ประเทศไทย) จำกัด* (An Analysis of the Conditional Female Workers in Transnational Corporation : A Case Study of Triumph International (Thailand) Ltd. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, วิทยานิพนธ์, 2525 (ภาษาไทย).
สำนักหอสมุด, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
012. วิชชุดา ลิปิพัฒน์วิทย์ : *สภาพการทำงานของผู้จ้างหญิงในงานก่อสร้างเขตกรุงเทพมหานคร*. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, วิทยานิพนธ์, 2520 (ภาษาไทย).
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
013. สุนทร จริงจิตร : *สภาพการทำงานของสตรีในโรงงานอุตสาหกรรมทอผ้า ในเขตจังหวัดสมุทรปราการ*. มหาวิทยาลัยรามคำแหง, วิทยานิพนธ์, 2519 (ภาษาไทย).
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
014. จุฑา มนต์ไพบูลย์ : *ปัจจัยกระตุ้นการเข้าร่วมแรงงานของสตรี ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว : ศึกษาเฉพาะในเขตกรุงเทพมหานคร*. (Motivating Factors for Female Participation in Tourist Industry : A Case Study for Bangkok Metropolis). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, รายงานการวิจัย, 2525 (ภาษาไทย).
หอเอกสารแห่งประเทศไทย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
015. วัชรนีวรรณ วรรณวิทยา : *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของสตรี ในสภาพแรงงาน ประเภทกิจการผลิตสิ่งทอ สิ่งถัก เครื่องแต่งกาย หนังสือพิมพ์ และผลิตภัณฑ์หนังสือพิมพ์ในเขตกรุงเทพมหานคร*. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, วิทยานิพนธ์, 2525 (ภาษาไทย).
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

016. นันทนิตย์ ยี่มาสนา : *ความรู้ ความคิดเห็น และการปฏิบัติในการป้องกันอันตรายส่วนบุคคลของ ลูกจ้างหญิง ในโรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอ*. มหาวิทยาลัยมหิดล, วิทยานิพนธ์ 2526 (ภาษาไทย).
มหาวิทยาลัยมหิดล.
017. Paradon Mahatthanasomboon : *Male-Female Wage Differentials in Urban Labor Market : Bangkok Metropolis*. Thammasat University, Dissertation, 1983 (English Language Program).
สถาบันบูรณสารการพัฒนาศึกษา, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
018. Siriporn Skrobaneck : *Skill Training Programs for the Self-Promotion of Women at Construction Sites in Bangkok*. Friedrich-Ebert-Stiftung, 1984 (English).
หอสมุดกลาง, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
019. กรรณิการ์ เตาทเพ็ญแสง : *การใช้เวลาว่างของแรงงานสตรีที่พักในหอพักของบริษัทโรงงานทอผ้า กรุงเทพฯ ๗ จำกัด*. (Leisure Time Activities of Female Employees Residing in the Bangkok Weaving Mill's Dormitory) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, วิทยานิพนธ์, 2521 (ภาษาไทย).
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
020. นภาพร โกศลวัฒน์ : *ปัญหาการใช้แรงงานสตรีและเด็ก กับความมั่นคงของชาติ*. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, รายงานการวิเคราะห์ (ภาษาไทย).
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
021. วิโรจน์ เจียรพัทธรักษ์ : *ผลกระทบของค่าจ้างขั้นต่ำต่อภาวะว่างงานของแรงงานหญิง*. คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, วิทยานิพนธ์, 2524 (ภาษาไทย).
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
022. วิจิตรา พรหมพันธุ์ และชัยวัธนีก์ เกิดผล : *สภาพการทำงานของคนงานหญิง ทำงานตามผลงานในประเทศไทย*. กรมแรงงาน กระทรวงมหาดไทย, รายงานผลการวิจัย (ภาษาไทย).
หอเอกสารแห่งประเทศไทย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
023. Bulan Phithakpol, Chamnien Boonma and Prachaksilp Tongyai : *An Exploration of Conditions and Constraints to the Effective Integration of Thai Women Especially in the Development of the Food Processing Industries*. For the Nations Industrial Development Organisation (UNIDO) and the Institute of Food Research and Product Development (IFRPO), 1982 (English).
หอเอกสารแห่งประเทศไทย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

แรงงานสตรี : ในบางอาชีพ

024. มาถีย์ อัญเจริญพงศ์ : *ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานวิชาชีพพยาบาล : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, วิทยานิพนธ์, 2527 (ภาษาไทย).*
สำนักหอสมุด, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
025. กรองจิต วาทีสาธกกิจ : *ความต้องการและความคิดเห็น เกี่ยวกับการศึกษาต่อเนื่องทางการพยาบาลของพยาบาลในโรงพยาบาลสังกัดสภากาชาดไทย. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, วิทยานิพนธ์, 2522 (ภาษาไทย).*
หอสมุดกลาง, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
026. พูลเพชร รุทอง : *ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของพยาบาล ในโรงพยาบาลเอกชน ในเขตกรุงเทพมหานคร. มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ปริญญาานิพนธ์, 2528 (ภาษาไทย).*
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
027. นีรมล ทาราวดี : *ขวัญของพยาบาลประจำกรรโรงพยาบาลรามาธิบดี. มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ปริญญาานิพนธ์, 2525 (ภาษาไทย).*
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
028. วราภรณ์ วีระสุนทร : *การศึกษาเรื่องความเครียดของพยาบาล ที่ปฏิบัติงานในแผนกผู้ป่วยนอกโรงพยาบาลศิริราช. มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ปริญญาานิพนธ์, 2527 (ภาษาไทย).*
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
029. อรทัย วรากรวรวิฑู : *การปฏิบัติงานตามบทบาททางวิชาชีพพยาบาล : ศึกษากรณีโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, วิทยานิพนธ์, 2530 (ภาษาไทย).*
สำนักหอสมุด, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
030. มะลิวรรณ วโนทัย : *ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพยาบาลในวิทยาลัยครู. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, วิทยานิพนธ์, 2523 (ภาษาไทย).*
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
031. กาญจณี สิทธิวงศ์ : *ทัศนคติของพยาบาลที่มีต่อสมาคมพยาบาลแห่งประเทศไทย. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, วิทยานิพนธ์ (ภาษาไทย).*
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
032. ปนัศตา ชาญนวงศ์ : *ความรับผิดชอบทางครอบครัวของพยาบาล ในโรงพยาบาลสังกัดกรุงเทพมหานคร. มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ปริญญาานิพนธ์, 2520 (ภาษาไทย).*
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

033. พุดสุข รัตนพงศ์ : *ปัญหาและอุปสรรคทางครอบครัวของพยาบาล ในเขตจังหวัดนนทบุรี*. มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ปริญญาโท, 2528 (ภาษาไทย).
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
034. ชิดชม วัชรเนตร : *สตรีที่ทำงานกับภาวะความรับผิดชอบในครอบครัว : ศึกษาเฉพาะสตรีที่ทำงานในธนาคารพาณิชย์ เขตกรุงเทพมหานคร*. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, วิทยานิพนธ์, 2522 (ภาษาไทย).
สำนักหอสมุด, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
035. รัชดา ปุณโณทก : *การสำรวจปัญหาการประกอบอาชีพนอกบ้านของสตรีที่มีครอบครัว : ศึกษาเฉพาะสตรีที่ทำงานในสำนักงานใหญ่ ธนาคารกรุงเทพ ฯ จำกัด*. มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ปริญญาโท, 2519 (ภาษาไทย).
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
036. จุฑาพนิต กดินเพ็ญ และคณะ : *ผลสะท้อนอันเนื่องมาจากการทำงานนอกบ้านของภรรยา ที่มีต่อครอบครัว*. มหาวิทยาลัยรามคำแหง, รายงานการวิจัย, 2523 (ภาษาไทย).
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
037. สุทธิลักษณ์ สว่างมั่งคั่ง : *การจัดสรรเวลาของสตรีที่สมรสแล้ว : ศึกษากรณีอาจารย์สตรีในมหาวิทยาลัยเขตกรุงเทพมหานคร*. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, วิทยานิพนธ์, 2524 (ภาษาไทย).
หอสมุดกลาง, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เพศสัมพันธ์ของสตรี

001. สิริวรรณ คำเข้ม : การศึกษาเปรียบเทียบการปรับตัว ในการคบเพื่อนต่างเพศระหว่างนักศึกษาหญิง ชั้นปีที่หนึ่ง ที่จบจากโรงเรียนสตรีและนักศึกษาหญิงชั้นปีที่หนึ่ง ที่จบจากโรงเรียนสหศึกษา ของ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน. มหาวิทยาลัยรามคำแหง ปรินญาณิพนธ์, 2520 (ภาษาไทย).
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
002. สรณิทธิ์ บุญศรีรัตน์ : อิทธิพลของสื่อมวลชน ที่มีผลต่อการคบเพื่อนต่างเพศของนักศึกษาหญิงที่ ปกครองตนเอง. มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ปรินญาณิพนธ์, 2528 (ภาษาไทย).
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
003. ผกาพันธ์ุ ชนะภย์ : การศึกษาเปรียบเทียบเจตคติทางเพศของนักเรียนหญิง โรงเรียนสหศึกษา กับ นักเรียนหญิง โรงเรียนสตรี ในกรุงเทพมหานคร. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, วิทยานิพนธ์, 2528 (ภาษาไทย).
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
004. สุปาจริย์ วิชัยโรจน์ : การยอมรับพฤติกรรมทางเพศของสตรี ของนักศึกษามหาวิทยาลัย. (Female Sexual Permissiveness of University Students). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, วิทยานิพนธ์, 2529 (ภาษาไทย).
สำนักหอสมุด, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
005. วารุathy อนันชิงห์ : การเปรียบเทียบทัศนคติของพนักงานขายและหญิงของบริษัการบินไทย ที่มีต่อ สิทธิสตรีทางเพศสัมพันธ์. มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ปรินญาณิพนธ์, 2528 (ภาษาไทย).
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
006. เบญจวรรณ บุญเกษม : การสำรวจทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมปลาย (ม. 4 - ม. 6) โรงเรียน สตรีวิทยา ที่มีต่อบุคคลผู้ซึ่งมีบุคลิกลักษณะแบบ ทอม-ดี้. มหาวิทยาลัยรามคำแหง ปรินญาณิพนธ์, 2527 (ภาษาไทย).
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

จิตวิทยา

001. วงพักตร์ กุพันธ์ศรี : ผลของการฝึกพฤติกรรมที่เหมาะสมในการแสดงออก ที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและบุคลิกภาพของนักศึกษาหญิง. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, วิทยานิพนธ์ 2522 (ภาษาไทย).
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
002. พัทธรา ศรีอุทก : การศึกษาพฤติกรรมกล้าแสดงออกของนักเรียนโรงเรียนเบญจมราชาลัย. มหาวิทยาลัยรามคำแหง, วิทยานิพนธ์, 2526 (ภาษาไทย).
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
003. ชาญศักดิ์ จริยวิทยานนท์ : ความเชื่อถือโชคกลางของนักศึกษาหญิง ภาควิชาจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ปีการศึกษา 2520. มหาวิทยาลัยรามคำแหง, วิทยานิพนธ์, 2520 (ภาษาไทย).
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
004. รังสรรค์ เฟิงนุ : การฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกของนักเรียนหญิงวัยรุ่น โดยวิธีจัดโครงการให้คำปรึกษาเชิงพฤติกรรม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, วิทยานิพนธ์, 2523 (ภาษาไทย).
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
005. อรพรรณ ลือบุญวัชชัย : การศึกษาความต้องการทางด้านบริการแนะแนวของนักศึกษาพยาบาล ในวิทยาลัยพยาบาล สภากาชาดไทย. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, วิทยานิพนธ์, 2523 (ภาษาไทย).
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
006. น้าอ้อย ทองนาค : ศึกษาสุขภาพจิตแม่บ้านที่พักอาศัยในเขตบ้านพักทหารอากาศดอนเมือง มหาวิทยาลัยรามคำแหง, วิทยานิพนธ์, 2524 (ภาษาไทย).
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
007. เนาวรัตน์ ไชยชมภู : หัตถ์คดีของมารดาที่มีต่อบุตรบุญญาอ่อน ในเขตกรุงเทพมหานคร. มหาวิทยาลัยรามคำแหง, วิทยานิพนธ์, 2524 (ภาษาไทย).
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
008. ปานทิพย์ สันต์เสลา : พฤติกรรมทางอารมณ์ของเด็กเล็ก ในชุมชนแออัดคลองเตยตามการรับรู้ของแม่ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, วิทยานิพนธ์, 2528 (ภาษาไทย).
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
009. ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ : บัญชีทางจิตวิทยานิเวศที่เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กของมารดาไทย. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, รายงานการวิจัย, 2528 (ภาษาไทย).
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

คำนิยมและวัฒนธรรม

001. เกษร ธิตะจารี : *ศึกษาค่านิยมการแต่งกายแบบไทยๆ ของสตรีในเมืองหลวง*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
รายงานการวิจัย (ภาษาไทย-อังกฤษ).
หอสมุดกลาง, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เบ็ดเตล็ด

001. ตีรวรรณ ไทยบุญนาค : ปัญหาและความต้องการของนักเรียนหญิง ชั้น ม. 4, 5, 6, ที่พักหอพักภายใต้ การดูแลของกรมประชาสัมพันธ์ ในเขตกรุงเทพมหานคร. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, วิทยานิพนธ์, 2523 (ภาษาไทย).
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
002. อุษษา ปู่สูงเนิน : การสำรวจและเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษาหญิง ชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยรามคำแหง คณะศึกษาศาสตร์ ที่มีต่อสวัสดิภาพทั่วไปในกรุงเทพมหานคร. มหาวิทยาลัยรามคำแหง, วิทยานิพนธ์, 2524 (ภาษาไทย).
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

Research on the Elderly in Thailand

Werasit Sittitrai*

Sumamal Thomas**

Two of the most significant features of demographic transition which have occurred in Thailand during the last two decades are rapid reduction of fertility and increase in life expectancy. These phenomena have led to a steady increase in the number and proportion of the elderly population. The total fertility rate dropped from 6.4 in 1960-1965 to 3.6 in 1980-1985 (Knodel et al. 1987 : 5). Expectancy of life at birth has increased for example from 55.95 (in 1964-65) to 58.00 (in 1974-76) among males, and from 62.04 (in 1964-65) to 63.82 (in 1974-76) among females (Chayavan, Institute of Population Studies and Population and Manpower Planning Division 1985 : 7). The elderly population (defined as persons 60 years and over) has increased rapidly and will continue to increase at an accelerating rate in the future.

Year	number (in millions)	percent of total population
1960	1.2	4.6
1970	1.7	4.9
1980	2.4	5.5
2005	5.3	7.7 (if low fertility trend continues)

Source : Chayavan, Institute of Population Studies and Population and Manpower Planning Division 1985 : 3, 20.

Changes in socio-economic conditions and medical services has led to the rapid growth in the number of the elderly which in turn has a great impact on the socio-economic and cultural development of the country. Interest in the welfare and health of the elderly has been expressed in national development plans. However, it was not until 1979 that the Ministry of Public Health set up the Advisory Committee for Planning Health Care Programs for Aging as the government recognized that the need for health care services had increased with the growing number of the aged. In the Fifth National Development Plan (1982-1986), the government put the elderly, the handicapped and the disabled in the same group targetted for social welfare services. It was stated that the elderly had increased in number and those who were facing economic problems and were not cared for had also increased in number. Change in relationships within the family and a widening generation gap added to the strain on their livelihood. The plan aimed to improve the institutional care (old people's home and health services) as well as encourage the family to take care of the aged (Fifth National Economic and Social Development Plan 1982-1986 : 288-292). The Sixth

* Assistant professor, Institute of Population Studies, Chulalongkorn University.

** Researcher, Thai Khadi Research Institute, Thammasat University.

National Development Plan (1987-1991), has clearly emphasized the role of the government in trying to understand the problems faced by the elderly and to promote and encourage people to plan and prepare for their own retirements. (page 82).

In 1982, the same year as the U.N. World Assembly on Aging the Thai government set up the National Committee for the Elderly. At that time, the Sub-committee on Research and Long-term Planning for the Aged formulated the First National Long-term Plan for the Elderly (1982-2001) which covers 5 aspects of the development of quality of life of the elderly in terms of both policy and implementing strategy: health, education, income and employment, social and cultural aspect, and social security (Rajchapaetayakom, Institute of Population Studies and Population and Manpower Planning Division 1985 : 52-57).

Besides planning, the government has been organizing various action programs. The agencies responsible for most of these programs include the Department of Public Welfare (Ministry of Interior), the Department of Medical Services (Ministry of Public Health) and the Department of Non-formal Education (Ministry of Education). There are five categories of programs (Wongsith, Institute of Population Studies and Population and Manpower Planning Division 1985 : 42-46) :

1. Residential Care. The Department of Public Welfare has been operating homes for the elderly since 1953. At present there are 8 homes for the aged in Thailand providing services to those aged 60 and over who are homeless, who have no relatives or who are not able to live happily with their families.

2. Social Service Centers. The Department of Public Welfare established in 1979 social service centers for the elderly providing such services as therapy, day care and counselling to the elderly in areas near the centers. There are 2 centers, one in Bangkok and the other in the Northeast.

3. Social Center for the Aged. There is only one center and its is in Bangkok. Its services include education, social activities and temporary residence.

4. Non-formal Education Programs. Education for the promotion of literacy and physical fitness is provided through formal methods and informal media by the Department of Non-formal Education (Ministry of Education), and the Sports Organization of Thailand.

5. Health and Welfare Facilities. In 1980 a Special Geriatric Health Service Program was introduced and in 1981 a National Committee on Coordination of Health Care for the Elderly was established.

In addition, there are several non-government services provided by the private sector on a voluntary basis. These include various foundations offering care and therapy for the aged, and many senior citizens' clubs in Bangkok and other provinces (Wongsith, Institute of Population Studies and Population and Manpower Planning Division 1985 : 46-47).

In addition to plans and service programs, interest in the elderly has been expressed in the form of research reports and articles. Primary contributors in this area are academic institutions in social sciences and medicine. From a review of the literature and existing data from the collections of Chulalongkorn University, Thammasat University and Mahidol University, it was found that empirical studies of the elderly are still limited and the concept of an aging population in the academic sense is relatively new in Thailand. Between 1950 and 1986, approximately 220 articles and publications concerning the elderly in Thailand were published. About 80 percent of them were articles, and about 14 percent of them were books. The rest were theses and research reports. In terms of time distribution, up to 1980 only 1-7 publications appeared per year. After 1981 the number increases significantly.

year	number of publications
1950	1
1962	2
1965	1
1966	2
1967	4
1969	3
1970	2
1971	7
1972	4
1973	4
1975	4
1976	6
1977	4
1978	7
1979	6
1980	6
1981	17
1982	35
1983	37
1984	29
1985	23
1986	16

(Thomas, M.A. Thesis, Chulalongkorn University 1987)

In all of these documents, the issue that was dealt with most frequently was the health of the elderly; second to it was the status, role and social environment of the elderly; next come the economic situation. Help and support and other topics were equally touched upon. It should be noted that most of the authors were medical doctors (38 percent) and second were lecturers and researchers (25 percent). Also, most of the earlier publications and writings were on the health aspect. This might be due to the fact that physical deterioration and other health problems have always been the most obvious problems of the aged, while rapid socio-economic and cultural changes that negatively affect the lives of the elderly have only had an important impact for less than two decades. At present, there are increasing contributions from social scientists as well as government planners and implementators to the understanding of the elderly.

The following is a review of the existing literature on the elderly.

Status, Role, and Social Environments

The traditional practice of one or more children remaining with the parents as they grow older is still common, especially in rural areas. Data from the 1969-1970 and also the 1970 national surveys by the Institute of Population Studies show predominance of this pattern. It might be logical to suggest that aging parents be taken care of by the children who reside with them or near them. However, there are still gaps in our knowledge concerning family structure and the elderly. For example, the custom of children living with or near the elderly might tend to change in the future due to changing life styles, occupations and rapid fertility decline. No large-scale studies have been done on the recent changes in types of habitation or in the social structure of the family to shed light on such issues as the general feelings of married couples about living with numbers of the older generation.

In terms of the status of the elderly in the household, data from the national census (1980) indicate that the importance of old people in the family was still recognized as more than half of the aged were listed as household heads. Yet, the concept 'household head' is still questionable due to discrepancies between the title and the actual recognition, respect and decision-making power involved.

Other information on the elderly in relation to their status and family structure is only available from small scale studies for some specialized groups such as patients in hospitals. Findings from most of these studies showed that the majority of senior citizens lived with their spouses, children and/or relatives (Sittitrai, Institute of Population Studies and Population and Manpower Planning Division 1985 : 27-29). Such work includes studies done by Prasertsin (1985) of 55 old patients in a Bangkok hospital, Gandecharak (1981) of 220 members of an old people's club, Xuto (1981) of 1000 old people in urban and rural areas of 5 provinces, Suwaphorn (1975) of 436 old people in 4 provinces, Cowgill (1972) in Bangkok and Chiang Mai, and Kumnuansilpa (1980) of 825 cases in 4 provinces.

However, these studies say only that most elderly people live with the family and have its support. It is still not clear to what extent support is provided and what the quality of the support is. Only a few studies touched on this issue, though not in depth. Sukhon (1983) studied a community in Bangkok and found cases of children having little time to take care of old parents. Bunnag (1975) found in a Government old people's home that 21 percent of the total 150 elderly came to stay there because they were not happy with their families. A similar finding can be seen in a study by Phlabplathong (1979).

Old parents were also found to be supporting and assisting other household members. They may help take care of young grandchildren, work at household and farm chores, or assist in family shops. The studies done by Thammalikitkul in 1983 and Siriphanich and others in 1982 confirm this. Again, the statement that the majority of the aged still contribute substantially to the households can be misleading. We also need to discover whether these contributions were directly or indirectly demanded by the other household members and whether these contributions become burdens which put stress, physically and psychologically, on the elderly. Do the elderly have other choices? Do these contributions and demands disrupt or promote the quality of life of the elderly as perceived by the elderly themselves?

In Thailand, the elderly still hold significant status in both the family and society for their accumulated experience and skills. Thai people still address all old people as "grandmother" or "grandfather." However, several studies suggest that rapid socio-economic and technological change has reduced or undermined aspects of the status and roles of the elderly. For example, Cowgill (1972) mentioned change towards westernization of cultural practices due to westernization. Plynnoi (1984) found that rapid social change has caused the status and role of the elderly and thus their significance and recognition to be steadily reduced. Sittitrai (1985 : 30) and Sittitrai and Sawaengdee (1987) found that wealth, occupation, and innovation were increasingly important as sources of high status, respect, and prestige. Accumulated knowledge and skills are becoming less relevant in the present era of modern technology with its subsequent new way of life. Seniority old alone is no longer sufficient as a qualification to attain high status as it was in the past. Change, however, affects senior citizens of different socio-economic groups differently.

The elderly, in general, express discontent for change and long for 'the good old days'. Most studies tend to give a one-sided picture. Therefore, further inquiries should emphasize understanding of the elderly's 'place' in the family and society both in the past and at the present. Then, the disruptive as well as beneficial impacts of change on the elderly's status and role have to be examined through empirical evidence and perceptions of the parties involved. Finally, there

should be studies of policy implication or action-oriented issues, such as how to actively involve the elderly in the ongoing social development process at various levels so that they can have input in the shaping of the course of development as well as benefit from it.

Economic Situations

The four primary sources of financial support for the elderly are 1) spouse, children and relatives, 2) occupation, 3) pensions, and 4) savings. Support from spouse, children and relatives is the most important. This finding appears in many studies such as Siriphanich et al 1982, Gandecharak 1981, Xuto 1982, Prasertsin 1980, Bunnag 1975, and Thammalikitkul 1983. Meanwhile, it was found that quite a few old people work and earn income. For example, the 1980 survey of labor conditions revealed that 60 percent of men 60 years old were still engaged in gainful employment but only 33 percent of the women were (National Committee on Aging of Thailand, 1982). Other studies show that the majority of the elderly are not working (Bunnag 1975; Yamaratt 1984; Thammalikitkul 1983; Gandecharak 1981; and Sukhon 1983). Xuto found that the largest proportion of senior citizens who were still working were in the 60-64 age group (Xuto 1982). It was revealed also that more than 70 percent of the employed elderly were engaged in agriculture (Debavalya and Boonyakesanond 1982, Xuto 1982).

Some old people receive pensions from their previous employer, either the government or business firms. However, the proportion of the elderly receiving pensions is not large since the majority were previously engaged in agriculture in rural areas (Debavalya and Boonyakesanond 1982).

As the elderly are more vulnerable physically and economically than many other groups of society, it is not surprising to find that the majority face economic difficulties. Many studies show that the amount of monthly earnings of the majority of the elderly is rather low; meanwhile, their perception of their own financial situation is rather negative (Gandecharak 1981, Prasertsin 1980, Xuto 1982, Suphab 1979, Bunnag 1975, Kumnuansilpa et al. 1980, Matichon 1986). What is needed, however, is an examination of the meaning of economic difficulties for the elderly. For example, low cash income does not always mean low quality of life because the elderly may be receiving most of what they need from their children. Also, economic difficulties can range from difficulty in financing their basic minimum needs to difficulty in maintaining their former lavish life styles. Similarly, not enough attention has been paid to the issue of quality of the support given to the elderly as well as its sufficiency and regularity. For instance, an old parent may have every meal provided for by children, but if the children never ask whether the parent has difficulty eating certain dishes, the parent may have to spend money to buy additional meals during the day. There is no emphasis on other sources of support such as friends, temple and community. Suggestions have been made in publications concerning the importance of these sources but there is still not enough empirical evidence on the extent of support available, whether the elderly can actually have access to them, and how the elderly and other parties involved perceive the support. For example, the temple can provide food and lodging for the elderly but usually only for males. Then, there are still questions concerning how the economic situation and support change as an individual gets increasingly older. In other words, do the economic situation and support improve as the elderly become more physically and psychologically dependent?

In terms of employment, there are still debates over the proportion of the elderly who are still working and earning. Existing studies do not provide a clear picture of the extent to which oldsters continue to be employed. This leads to another question which concerns the definition of employment or working. Some of the elderly work only part-time but earn substantial income. Should they be classified as unemployed? Many of them still contribute much time and effort to the family enterprise but are reported as 'retired'. Finally, it is still not clear to what factors are

involved in their decision to stop working. Is it because of inability to find a job, health conditions, desire to retire, or receiving sufficient support from others?

Health

Health is the most mentioned and most serious problem for the majority of the elderly. It is also the most common theme in the literature. However, data on health of the elderly are too still limited to be able to make definite conclusions and generalizations. The available data are from a series of Health and Welfare Surveys (1974-1981) done by the National Statistical Office and Public Health Statistics (Chayovan, Institute of Population and Manpower Planning Division 1985 : 36-40). Incidents of old people being ill or injured and hospitalized were high in both the 1977 and 1981 surveys. Among the causes of death in 1980, the most common ones were heart failure, pulmonary tuberculosis, malignant neoplasms and cerebrovascular disease. More than one-fourth of the total number of disabled persons were elderly. The major causes of disability included loss of hearing, paralysis, and blindness (Siriphanich et al. 1982). Prasitrathsinth (1975) found dental and chewing problems in as high as 78 percent of the elderly under study. Thammalikitkul (1983) showed in her study that from 1981-1983 the most health problem from Rama Hospital records were ophthalmological.

It was also shown that health status generally declines with increasing age (Siriphanich et al. 1982). The same study reveals that approximately one half of the elderly under study described their own health as good. Elderly men were healthier than elderly women and the elderly in Bangkok were in better health than those in other provinces (Prasitrathsinth 1975).

To a smaller extent, there are studies which examined the psychological problems of the elderly. They include loneliness, depression, adjusting to a changing social environment, senility and neurosis (Kumnuansitpa et al. 1980, Xuto 1982, Sukhon 1983, Tanchaisawat et al. 1985).

Even though there are a vast number of studies dealing with health problems of the elderly, the information is far from complete. Basic research on both a large scale (survey) supplemented by small scale, in depth research is needed. There are already a few attempts to correlate health problems and other aspects of life (e.g., Gandecharak 1981), but there are still many more valuable answers to be found. Examples of desirable information are relationships between the economic condition of the household and the health of the elderly, changes in family structure or household composition in relation to the psychological health of the elderly, and the effect of retirement on both their physical and emotional conditions. In addition, the nutritional status of the elderly is a relatively unexplored area. One study done in this area is by Chalaprawat and Sittitrai (1987). However, there is still no widely accepted or commonly used method for the measurement of their nutritional conditions.

Finally, there is still little knowledge of the kind of medical treatment sought by the elderly. Do they prefer traditional or modern methods or both? Do most elderly have access to, and can they afford, treatment? What is the quality of the treatment they usually get? Do the services provided by government health centers in rural areas respond well enough to the needs of the elderly? Are there any sources of psychological treatment, formal or informal, available to the elderly? All of these need to be examined in both qualitative and quantitative aspects in order to add to the existing knowledge and to be of benefit for future planning.

Welfare and Services

In general, welfare services provided for the aged are limited. Lacking a social security system, many of the elderly do not have sufficient income to cover expenses, particularly when support from family is not enough. Evidence shows that the majority of the elderly under study

had no savings, and only a very small percentage had some form of old-age security (Kamnuansilpa et al. 1985). Many of them suffered economic problem even before getting old so they were not able to prepare themselves well for their old-age. The idea of social security as source of income for senior citizens was also desired by the elderly. Xuto found that 11 percent of the sampled elderly felt their income should come from social security (Xuto 1982). Meanwhile, Wongsith shows the inadequacy of the current level of services for the aged by revealing that the number of old persons cared for in the Government homes for the aged is very small and has remained unchanged over the past several years. In 1982 the homes could provide for only 1328 persons. The author also commented on the location of the homes (most are in urban areas while the majority of the aged are in rural areas) and the focus of services in the homes (Wongsith, Institute of Population Studies and Population and Manpower Planning Division 1985 : 48-49). Many other studies found that all of the elderly seeking care from the homes for the aged were really in need of help as they had no place to stay, no family to take care of them, were unhappy with the family, faced health problems or lacked money to seek private care (e.g., Bunnag 1975 and Suphab 1978).

There are very few studies dealing with the issue of social security for the aged. One of them is Thammathawatchai's (1976) which presented a model for an old age security scheme for Thailand. Detailed calculations were presented in the study for future policy planning and program formulation. The other study is even more extensive in scope and aims at policy formulation and planning for the elderly (Kiranandana 1985). The author stated that the existing old age security plans, namely the government employee plan, the state enterprise employee plan and the private enterprise employee plan, are still limited as the number of recipients is small. For instance, the total number of recipients of government pensions of both types (monthly payment and lump sum payment) was approximately 128,000 persons in 1984 (Kiranandana 1985 : 28). Considering both the rapid socio-economic changes and the increase of this population group, the author examined and made such recommendation as old age benefit scheme, promotion of personal pension plans or savings, encouragement of the supporting role of the family, establishment of basic public retirement programs, promotion of private employer pension plans, provision of new employment opportunities, provision of better assistance to extremely needy senior citizens, and reconsideration of the retirement age.

There are a several things which need to be further researched in regard to welfare and services for the elderly. One is an in depth examination of the standard of living at each stage of life after 60 and after retirement from work. What are the basic needs of the elderly at each stage (e.g., between 60-65 and 80-90) and how much does an old person have to pay to fulfill each need? Dignity is another important aspect as the type of service and the way the service is given can be either a pleasant or a humiliating experience for a senior citizen. Also, the creation and provision of services and welfare schemes should be just one part of the social assistance plan. The other part, of at least equal importance, is to find ways to make the elderly remain actively part of the society and to revitalize or adjust traditional support systems so that the elderly can rely on themselves as well.

Concluding Remarks

One way to plan for future studies is to look back at the weaknesses of previous attempts. It is evident that the knowledge we have on the elderly in Thailand is extensive but it is far from being sufficient to describe the whole situation or even to formulate very good plans for implementation. Conducting studies on social issues is a delicate art. The fact that we are dealing with the elderly makes it come more difficult and more delicate. There are clearly some methodological and epistemological issues involved here.

First of all, there has not yet been a serious attempt to deal with the definition of "old", "elderly", and "aged". The age 60 is arbitrary and used generally because it is the official retirement age. Being old or becoming elderly may be different in different socio-cultural settings even within the same country. Also, it depends on from whose perspective it is viewed. As this issue of the meaning of "old" is not clear, inquiries and results can be misleading.

Second, doing studies on the elderly requires special techniques and all methods of inquiry should be utilized for the same sampled group, e.g., quantitative and qualitative methods: large scale surveys and in depth case studies; empirical observations and sharing of attitude and feelings; single population and comparative inquiries. In addition, it may be beneficial to organize cross-cultural investigations so that experience can be shared. Design of the study should be done in such a way that it yields implications for policy and recommendations for feasible plans of action. Perspective is also crucial. A study is an attempt to reconstruct reality as perceived by researchers. However, researchers can adopt their own perspective or use the perspective of others such as the elderly, other community members, and even policy makers. Results will be different according to the perspective adopted. Every researcher should recognize this and state clearly which perspective is being used.

Third, the point of view of the authors is crucial to the design and direction of the study. In many cases, if not the majority, the elderly are perceived as a problematic group. Therefore, it is not surprising to see that much of the research has been done in places where the elderly were suffering most. The argument that it is necessary to show how much the elderly need help in order to help them more and sooner is true and justified. However, constantly emphasizing how disadvantaged they are compared to other groups in society can cause bitter feelings among the elderly. After all, isn't the ultimate goal to integrate them into our society and view them as we do other groups who both enjoy happiness and face difficulties.

The above remarks combined with the recommendations for future areas of research presented earlier should produce useful studies in this area. More important for researchers to bear in mind, study of the elderly is a study of life, and the results of the study will have an impact on the lives of the elderly now as well as the lives of us all in the future.

Bibliography

- "1982 Year for Old Age Health Promotion," *Rattaphirak* 1983; pp. 5-39.
The year of the old aged; Old age and delaying old age, diseases of the aged; various suggestions for the aged.
- "The Aged in Extended Cities," *Avuso*, 1985; pp. 8-10.
The society of extended cities and problems of the aged in extended cities.
- Amporn Otrakoon
"Mental Health of the Elderly," *Sukhasuksa*, 1984; pp. 28-31.
Causes of mental health problems in the elderly and some preventive measures.
- Anan Sukhonthaphirom na Pattalung
"Some Basic Knowledge about Illnesses of the Aged," *Report of the National-level Seminar on Health Services for the Elderly*, 1981; pp. 100-104.
Illnesses of the aged and medical services for them.
- Anchan Kanchanaphabu
"Expansion of the Service for the Elderly in Community," *Report for the course of Welfare Administrative*, 1980.
Details on services in the homes for old aged and the expansion of the old aged services into community.
- Aniruth Yooprasert
"General Problems of the Aged," *Siamrath*, p. 7.
Seven ways to achieve good health and longevity; assisting the aged who cannot help themselves.
- Annop Intarakosate
"The Change in the Elderly's High Blood Pressure; Diagnosis and Treatment of High Blood Pressure," *Vechasart Phu Sung Ayoo*, 1983; pp. 69-79.
The study of high blood pressure and its treatment.
- Apsorn Tupnun
"Helping the Elderly," *Sukhapap lae Palanamai*, pp. 546-552.
Helping the elderly to spend the final stage of their life in happiness.
- Aroon Netsiri
"Aging, Ailing and Leading a Healthy Life," *Sukhapap*, 1975; pp. 43-89.
Aging, its effects; health problems of the aged and factors for longevity.
- Aroonsri Srisuphap
"Influences of the Aged on Economics and Society," *Khao Panich*, 1984; pp. 5, 12.
How to solve problems of the aged, caused by economic and social pressure.
- "Attitude towards the Government Policy on Retirement," *Avuso*, 1985; p. 17.
Government Policy on retirement and project prepared for the aged as the social welfare.
- Auy Ketsingh
"Exercise for the Elderly," *Vechasart Phu Sung Ayoo*, 1983; pp. 107-123.
Advantages of exercise and exercise to slow down aging.
-
- "Testing of Senior Citizens' Physical Fitness," *Sarnsiriraj*, 1984; pp. 323-326.
How to effectively test senior citizens' physical fitness without spending much time.
-
- "To Grow Old in Style," *Thanakarn*, 1982; pp. 53-55.
Causes of aging and ways to slow it down.

Banlu Siripanich

Epidemiology among the Aged and Disabled in Thailand, 1981; 181 pages.
The status of the aged in Thailand.

"A Study in Old Age Epidemiology," in *Vechasart Phu Sung Ayoo*, 1986; pp. 17-20.
Physical changes due to old age which may be delayed by exercising regularly.

"General Information Concerning Health Care for the Aged," in *Vechasart Phu Sung Ayoo*, 1986, pp. 1-5.
An increase in the aged population and how to offer health services.

"Guideline for the Services for the Elderly," in *Report of the Annual Symposium 1982 on The Health Care Service for the Elderly*, 1982; 11-15.
Problems of the elderly on health care; factors of management for health services for the elderly and guideline for services for the elderly.

Boonlert Liewprapai

"The Population of the Elderly in Thailand," in *National Seminar on Health Care for the Aged Report*, 1981; pp. 41-46.
Population rate of the aged, the gender factor, and sources of information concerning the aged.

Boonyuen Suparp

Contrastive Study of the Needs and World View of the Aged in Government and Private Welfare Homes, 1979; 127 pages.

Bubpha Sirirasmeek

"Old Age : An Age When Attention Should be Given," in *Prachakorn lae Phattana Newsletter*, 1986; 1-3.

Chaiwat Yonpiam

"Old Age Economy," *Siamrath*, 1982; p. 10.
The aged in developing countries and problems in retirement.

Chaiyong Patipimpakom and Uthai Siri-arun

How to Delay Old Age, 1980; 243 pages.
Various activities to enable a long and happy life.

Chalard Thirapat

"General Information about the Aged at Village Level," in *Report for Seminar on Health Services for the Aged*, 1981; pp. 55-59.
Data collected from three villages in Chaiyapoom Province.

Chao Thirakul

"Retirement in Government Officials," in *Thesaphiban*, 1979; pp. 18-30.
Preparations for life after retirement.

Charin Asanasen

"How to Live for Hundreds and Hundreds of Years," in *Funeral Memorial for Group Captain Sanan Noppradap*, 1969; pp. 18-24.
If one could replace mal-functioning human organs, human beings would live for hundreds and hundreds of years.

Charoen Wattanasuchart

"Old-Aged Mental," in *Karn Pracha Songkhro*, 1980; pp. 17-32.
Causes and treatment of mental problems.

Chaweng Dechakaisaya

"A Long and Happy Life," in *Siamrath*, 1986; p. 5
Physical changes as one grows old and suggestions for a long and happy life.

Chek Thanasiri

"An Old Person's Heart : Too Much or Too Little?" in *Siamrath*, 1982; p. 4.
Different types of the heart disease, causes and symptoms.

How to Live a Long and Happy Life, 1982; 206 pages.
How to lead a happy life and how to combat old age.

"Give Love and Health Care to the Aged in Order That They Will Live a Long Life,"
in *Matichon Sud Sapdah*, 1985; pp. 16-17.

Chongkol Mahavaj

"Caring for the Aged," *Sukhasuksa* 1984; pp. 17-22.
Deterioration in various ways among the aged. Correct ways to care for the aged.

Cowgill, Donald O. & Holmes.

"Aging and Modernization," in *The Role and Status of the Aged in Thailand*, 1982;
pp. 91-102.
The role and status of the Aged in Thailand, data collected from Ban Khern in Chiang
Mai Province.

Damrongrajanuparp, Prince.

Longliving Members of the Chakkri Dynasty, 1982; 110 pages.
Methods of determining age in many countries and royal customs concerning longliving
members of the Chakkri Dynasty.

Danitha Karnchanajaree

Male-Menopause, 1970; 106 pages.
Emotional and mental changes occurring in men entering middle-age.

Delaney, William Phillip

Socio-Cultural Aspects of Aging in Buddhist Northern Thailand, 1982; 321 pages.
Ph.D. dissertation describing and analyzing outstanding characteristics of the elderly and
the aged in Chiang Mai.

Department of Medical Service, Ministry of Public Health

Handbook of Promoting Health Care for the Elderly in Community, 1983; 24 pages.
General information on promoting health care for the elderly, various diseases of the
elderly and guideline for remedy, the association for the elderly health care.

Health care of the Elderly in Thailand 1987-2000.

Population tendency of the aged in Thailand and future population expectations health
conditions of the aged, National Council of the Aged of Thailand and National Plans
for Senior Citizens in Thailand.

National Seminar on Health Services for the Age 1981; 211 pages.

A report on the seminar which includes discussions and articles focusing on problems in
services for the aged.

The Division of Academic Affairs, Department of Medical Service "A Summary of General Information of Health Services for the Age," in *Report on a National Seminar on Health Services for the Aged*, 1981; pp. 112-119.

Diseases found among the aged and various services for the aged.

Department of Public Welfare, Ministry of Interior

Annual Report 1983, 1984; 238 pages.

Details on numbers and types of services of the elderly homes, service centers for the elderly, Clinic for the aged, and activities suggestions for the elderly.

"Give Love and Preserve the Health of the Aged," in *Sukhasuksa*, 1983, pp. 10-12. National activities organized by the government in the Year of the Aged such as World Health Day slogan competition and setting policies so that the aged receive services as well as contribute toward national development.

"Old-Age Service Center of the Department of Public Welfare," in *Sukhasuksa*, 1984; pp. 45-48.

Problems of the aged, old-aged Welfare in the past and new directions in Welfare improvement.

"Welfare for the Aged," in *Report on National Seminar on Health Services for the Aged*, 1981; pp. 120-131.

Old Age Welfare in Thailand: the past, the present and the future.

The National Role of Various Organizations in Long-Term Planning for the Aged, 1982; 62 pages.

A description of health services, social security, social and cultural studies including economic and labour stability by scholars from various fields.

"The Present and the Future of the Aged in Our Country," in *Karn Prachasongkhro*, 1986; pp. 23-32.

Significance of the problem of the aged in society at present and in the future. Development in old-age management in Thailand and suggestions for practices towards the aged.

A report on Evaluation of Old-Age Welfare Projects, 1982; 24 pages.

A history of old-age welfare projects, evaluation, result and suggestions for improvement.

Depth News

"When Grannie Goes Out to Work," in *Khao Panich*, 1976; p. 6.

Finding jobs for elderly women.

Dusanee Sudhpriyasri & others

"Problems and the Aged as a source," *Prachakorn Suksa*, 1975; pp. 36-44.

The Aged are a source of knowledge and ability who could contribute greatly towards society.

Dusit Sutarana

"Physical and Mental Illness," in *Kuruparithat*, 1983; pp. 61-63.

Editorial staff

"Physical Changes in the Aged," *Kamnan Phuyai Ban*, 1982; pp. 2-5.

Physical changes in various parts of the body when entering old-age, mental diseases, preventions and remedies.

"Environment and the Aged," in *Avuso*, 1985; pp. 8-10.

The problem of pollution and the role of the aged in solving environmental problems.

Farida Ibrahim

"Adaptation and Better Health for the Aged," in *Siamrath*, 1986; pp. 6-7.

Changes in physical health and socio-economics for the aged.

"Old-Aged Medication;" in *Siamrath*, 1982; pp. 4.

Fon Saengsingkaew

"Old Age Mental Health and Creative Ability," in *Psychiatrists Association of Thailand*, 1967; pp. 114-118.

Old Age creativity which signifies the condition of their mental health, old age problems and social security provided by the state.

"Some Thoughts on Old-Age Mental Health," in *Psychiatrists Association of Thailand*, 1967; pp. 126-129.

The importance of mental problems which could result in physical problems.

Fong Kerdkaew

Personal and Community Hygiene, 1982; pp. 124-138.

A description of the aged, their problems and how to promote health services for the elderly.

Hatai Chitanont

"The Use of Drugs of the Aged," in *Vechasart Phu Sung Ayoo*, 1983; pp. 33-41.

Problems in the aged's use of drugs and solutions.

"House for the Aged," in *Avuso*, 1985; pp. 92-93.

Description of houses suitable for the aged.

"How should the Youth view the Aged?" in *Avuso* 1975; pp. 8-10.

Problems between the youth and the aged, the value of the aged is included.

"It's late my dear: Love and Protect the Aged in the Year of the Aged," in *Matichon Sud Saptah*, 1983; pp. 16-18.

The meaning of old age as defined by the Department of Public Welfare; old aged and giving service to the aged.

Jangjit Sophonkanaporn

"Welfare for the Aged," in *Sawadikarn Sangkhom*, 1984; pp. 136-141.

Welfare for the aged in England and Thailand.

Jantarotai Kleepmek

"Beware! : 13 Dangers the Aged May Face," in *Phu Boriphok*, 1985; pp. 43-44.

Janya Siangsanoh

"For Happiness in Old Age," in *Sukhasuksa*, 1984; pp. 36-39.

Characteristics and preparations for persons entering old age.

Jareeporn Kolakul & others

The Estimate of the Social Insurance Premium and the Social Insurance in Thailand; Guideline for Management, A research report no. 1, 1984.

Jariyawat Kompayak

"Growing Old Happily," in *Ramatibodi*; pp. 43-48.

Description of the aging process and ways to grow old happily.

Jaruayporn Toranin

"Exercizing at Old Age," in *Klangsamong*, 1983; pp. 100-104.

Exercizing for the aged.

Jaruwan Hematorn

"Health and Hygiene Needs in the Aged," in *Sukhasuksa*, 1983; pp. 62-70.

A Survey of the health and the hygienic needs of the aged at the Railway Way Community, Makasan District, Bangkok.

John Knodel et al.

Thailand's Reproductive Revolution, The University of Wisconsin Press, 1987.

Rapid fertility decline in a Third-World setting.

Julai Kuwansen

"Additional Welfare Payment for Old Age Pension from the National Sahawat Fund," in *Khao Panich*, 1979; p. 8.

Payment of welfare money in addition to insufficient pension for the aged, disabled and financially deprived persons.

Kamala Saengseethong

Conditions of the Aged in Thai Families : Case Study of Aged at Ban Bangkhae Welfare Home for the Aged, 1983; 45 pages.

A general study of the aged at Bangkhae home to determine the causes which make the aged enter welfare homes.

Kamolpitsamai Hawarat

The Age to Start a New Life, 1985; 99 pages.

The benefits of growing old and emphasis on the fact that 60 is the age to start a new and happier life.

Kanya Palavivat

"Exercise as a Remedy for Aged Patients," in *Kayaparp Bambat*, 1984; pp. 23-30.

Remedy for aged patients by exercising.

Kasem Tantipalachiwa & Kulaya Tantipalachiwa

Health Care for the Aged, 1985; 109 pages.

Changes occurring from aging; mental and physical health care.

Khanin Kururatnabhand

"The Role of the Environment which Effects the Aged and Their Health," in *Vechasart Phu Sung Ayoo*, 1983; pp. 21-25.

Effects on bone structure and health problems arising from solitary living among the aged.

Khemika Yamarat

Satisfaction in Life among the Aged, 1984; 142 pages.

Factors contributing to satisfaction in life for 319 officials retired from the Ministry of Agriculture.

Apirakjanya, Khun.

"How Should the Aged Act?" in *Avuso*, 1985; pp. 58-59.

Factors in which the aged should be aware of concerning dharma as well as ways to achieve a long and happy life.

Kid Nakhee [psudonym]

"About Old People," in *Chao Krung*, 1965; pp. 40-46.

Condition of the Aged in different societies as well as in Thai society.

Kittivudho Bikkhu

"Old Age," in *Funeral Memorial for Mr. Sawaeng Upatumbhanont*, 1966; pp. 29-51.

Describing old age and its various definitions; religious determinations of age.

Komol Pengsritong

"Medication for the Aged," in *Funeral Memorial for Khun Pleng Prachapadh*, 1969; pp. 21-32.

Medication for the aged; symptoms arising from old-age emotions and advantages of eating nutritious food.

Kongkarn Sawadisalee

Attitude of the Aged Towards the Family, 1979; 50 pages.

A study of the attitude of the aged, interviewing 40 persons aged 60 years.

Kong-koon Duchan

"Old Age Senility," in *Chonburi Hospital*, 1984; pp. 4-10.

Brain functions and conditions, symptoms and causes of senility as well as treatment for senile persons.

Kornkij Mutirangkoon

How to Live a Long Life, 1971; 72 pages.

Diseases which take the lives of the aged; the benefits of exercising; accidents occurring in old age and suggestions on how to live a peaceful and happy life at old age.

Krit Ampoch

"Governing Women and the Aged," in *Karn Prachasongkhro*, 1973; pp. 5-14.

Advantages and disadvantages of using the elderly to work and ways to govern them.

Kulchalee Sukanhaket

"Growing Old and Beautiful," in *Ramathibodi*, 1976; pp. 10-17.

How to slow down aging naturally in order to maintain one's beauty in old age.

Lawan Angkiros

"Stop! Let Me Get Off at Bang Kae Home," in *Port Authority Magazine*, 1981; pp. 59-69.

History of Bang Kae Home for the Aged; services offered and conditions under which they are given.

Banhanratchakarn, Luang (Tongyao Konkakon)

"Never Grow Old," in *The Memorial Book for the Funeral of Luang Banhanratchakarn*, 1966; pp. 68-75.

What the writer has been doing or avoiding since his childhood to help him remain youthful: smoking, alcoholic drinks, beverages, diet, sleep, walking and illness.

Cholatarnprutikrai, Luang

The Youth, the Aged, 1966; 80 pages.

Criteria for measuring aging; the writer's work in the Preserved Food Organization.

Rudidol

"There's No Future Here," in *Sukhasuksa*, 1984.

Services for the aged at Bang Kae Home.

Malee Dhamlikitkul

A Study of the Problems and Needs of the Aged Who Received Medical Treatment.

A Study Carried out to determine the role of social workers.

Malinee Wongsidh

"The Old Aged: Bibliography," in *Seminar on the Old Aged in Thailand*, 1985; pp. 64-81.

Research and writing about the old aged in Thailand collected for the Seminar on the Old Aged in Thailand.

"Some Remarks on Health Services for the Aged," in *The Aged in Thailand Seminar*, 1985; pp. 46-56.

Different services for the aged by government and private sectors.

"Types of Services Provided at the National and Local Levels by Government and Private Organizations," and Assessment of Existing Services, in Institute of Population Studies and Population and Manpower Planning Division, NESDB, 1985; pp. 41-51.

Methi Dutyachinda

"Old But Capable to Do Some Kind of Job," in *Siamrath*, 1983; pp. 6-7.

The advantages of the aged who are still strong and intelligent and are able to make social and personal contributions.

"Old People and How They Lead Their Lives," in *Siamrath*, 1983; pp. 5 and 7
Work and income for the aged.

Ministry of Public Health

"Diet for the Aged," in *Khao Panich*, 1976; pp. 6-7.

The importance of food for the health of the aged, causes of malnutrition and suggestions for the aged who lose their appetite.

"How to Live A Long Life According to Lord Buddha's Teaching," *Khao Panich*, 1975, p. 9.

Five principles for longevity.

Mongkut Pradapdao

"Getting Old: Do we Have a Choice?" in *How Do We Grow Old?*, *Senasarn*, 1983; pp. 17-19.

Description of different types of old age.

Montchai Chalaprawat and Werasit Sittitrai

"The Severity of Malnutrition among the Elderly in Rural Northern Thailand," in the *Proceedings of the First National Symposium on Population Studies*, November 1987; pp. 317-331.

Napaporn Chayawan

"Characteristics and Tendencies Concerning Population, Society and Health in the Aged," in *Seminar on the Aged in Thailand*, 1985; pp. 1-37.

"Overview of Demographic Trends," and "Health Status," in Institute of Population Studies and Population and Manpower Planning Division, NESDB, *The Thai Elderly Population*, 1985; pp. 3-23, 36-40.

The National Committee on Aging of Thailand

National Report on Aging, 1982; 14 pages.

Report on the aged in Thailand, their status in Thai society and services given to them.

"Thailand National Report on Aging," Paper presented at the World Assembly on Aging, United Nations, Austria, July 16 to August 6, 1982; 14 pages.

Long-Term Planning for the Aged 1982-2001, 1983; 46 pages.

Reason, basic concept, trends, conditions, scope and limitation in forming plan for the aged (1982-2001); giving some basic data about the aged including care, education, income, and job; socio-cultural environment and social welfare; purpose, policy and measurement in management in particular trends; also suggestions for the important research by priority.

The National Council of Women of Thailand

Aging and Elderly People, from Second Meeting of ASEAN Women's Programmes, 1983. Structure of the Aged and the elderly (over 60 years); changes in factors of Thai and reports concerning the aged.

Nibhon Debavalaya and Visit Boonyahesanou

Role of Older People in the Development in Thailand and Its Policy Implications, 1982; 30 pages.

Population tendencies and the increase in the number of the senior citizen problems services and policies concerning the aged.

Nipas Ladawan

Dental Health for the Aged, 1970; 62 pages.

Information on dental health, dental care and instructions on how to use false teeth.

Nisa Xuto

Thai Elderly People, 1982; 107 pages.

General information about the aged in Thailand, their problems and their status in society.

Nitaya Vipulasana

"How Can We Be Happy towards the End of Our Lives?" in *Vijja*, 1982; pp. 46-51.

Niwes 110.

"Retirement Isn't the Day Before Death," in *Matichon*, 1986; p. 3.

Problems of the aged after retirement and ways of preventing such problems.

Nuansiri Paorohit

"Entering Old Age in a Worthwhile Way," *Rubber Plantation Welfare Fund News*, 1983; pp. 31-34.

Accepting the changes which occur when one enters old age, leading a good example and spending ones free time in a beneficial way which will enable one to lead a happy and contented life.

Nuntanee Chaiyasut

"Is It True That the Aged Are Not a Problem of Thai Society," in *National Seminar on Health Services for the Aged Report 1981*; pp. 89-92.

Problems of the aged in rural and urban areas and ways to face these problems.

Opas Thamwanich

"Exercise of the Aged," in *Khao Piset Wan Athit*, 1985; pp. 36-37.

Advantages of exercise.

"The Twelve Commandments for Those Who Want to Live to One Hundred Years", in *Sarn Prachachon*, 1971; p. 42.

Advances in medical science and public health, and twelve principles for longevity.

Oranuj Phacheun

"Tumbling of the Aged," in *Sukhasuksa*, 1984; pp. 23-27.

Causes of the tumbling, its results and some preventive measures.

- Oraphan Matungkasombat
 "Effects of Aging on Pharmaceutical Kinetics," in *Vechasart Phu Sung Ayoo*, 1983; pp. 26-32.
 The Meaning of pharmaceutical kinetics and its effects on the elderly.
- Ornanong Intaravichit
 "The Year of the Elderly," in *Siamrath*, 1982; p. 4.
 Health and medical services for the elderly.
- Orathai Achaum
 "Conditions of the Elderly in Asia," in *Prachakorn lae Pattana Newsletter*, 1984; p. 17.
 How the population of the aged increases, its results and suggested solutions to the entailed problems.
- Orntip Tanskul
 "The Elderly : the Giver and Receiver of Social Services." *Kuruparithat*, 1983; pp. 36-38.
 The increase in the number of the elderly, social welfare for and values of the elderly.
- P. Sittichon
 "Preparation Plans for Retirement," in *Avuso*, 1984; pp. 44-46.
 Problems of retired people.
- Panthip Ramasut
 "The Needs of the Elderly," in *Sukhasuksa*, 1984; pp. 32-35.
- Panya Rerk-urai
 "About Old People," in *Patanachumchon*, 1984; pp. 66-70.
 Characteristics of the aged and 10 ways to achieve longevity.
- Pallop Bhothipruk
 "Age-the Clock of Life," in *Avuso*, 1984; pp. 57-59.
 The causes of old age according to medical science.
-
- "How to Cope with Menopause," in *Matichon*, 1984; p. 5.
- Patya Saihoo
 "Social and Cultural Tendencies Concerning the Aged," in *Vechasart Phu Sung Ayoo*, 1983; pp. 11-16.
 Social status of the aged in the past and at present and some suggestions on how to solve their social problems.
-
- "Socio-Cultural Problems of the Aged," in *Kuruparithat*, 1981; pp. 93-99.
 Effects caused by socio-cultural changes.
- Payom Ingkatanuwat
Adult Development Psychology, 1980; 147 pages.
 Adult development, problems and factor³ which contribute to longevity.
- Phra Maha Boon Song
 "How to End Suffering in One's Old Age," in *Seminar on Health Services for the Aged*, 1981; pp. 137-140.
- Phra Ratchapanyanathamuni
 "Different Age-Different Minds, How can they be together?" in *Report in the Annual Symposium 1982 on the Promotion of Health Care for the Elderly*, 1982; pp. 20-23.
- Pibulpan Mahasiriphan
The Attitude of Nurses and Teachers towards the Aged in Bangkok. 1982; 153 pages.
 Contrastive study of the attitudes of nurses and teachers in Bangkok towards the aged in terms of their knowledge and understanding about them.

Pichya Prasertsindh

The Needs of Aged Patients, 1980; 139 pages.

A study of hospitalized patients.

Pirasidh Kamnuansilp

Modernity : Image and Some Problems Concerning the Aged, 1980; 207 pages.

A study of the economic, social and family problems; self-evaluation, personal modernity and problems of the aged.

Porn Pis-kanok

"Heart Disease," in *Mr. Sawaeng Upatampanond Funeral Memorial*, 1965; pp. 53-62.

Pradit Tantakamnerd

"The Aged and Welfare Homes," in *Siamrath*, 1982; pp. 24-25.

The history of Ban Bang Khae home for the aged and the services offered there.

Pradit Tansurat

"Aging and Growing Old," in *Fundamental Knowledge in Anatomy and Physiology*, 1962; pp. 121-124.

The meaning of being old, aging and problems the aged in foreign countries.

Prakop Bindusthin

"Qualities of Elderly Thai Women," in *Karn Prachasongkhro*, 1979; pp. 71-77.

Suitable characteristics for elderly women.

Pramun Chantarachamnong

"Plan to Get to People : Family Welfare Project," in *Report on the Annual Symposium 1982 on the Promotion of Health Care for the Elderly*, 1982; pp. 24-35.

Pramuan Dickinson

Last Day of a Golden Age, 1976, 132 pages.

Longevity and other matters concerning old age.

Pranee Jalart

"Old Age Physiology," in *Kayaparpbambat*, 1980; pp. 1-10.

Physiological Changes when one is aging.

Prapimdao Sukhon

Old Age Mental Health : Specific Case Study in Yannawa District, Bangkok, 1983; 185 pages.

Old age problems needs and social status.

Prasop Rattanakorn

"Aging Beautifully," in *Senasonthet*, 1986; pp. 35-40.

How to be physically and mentally fit in one's old age.

"Getting Old," in *Sukhasuksa*, 1984; pp. 5-11.

The value of the aged in society; the needs of the aged.

"Mental Health in the Aged," in *Kuraparithat*, 1983; pp. 65-69.

Important matters from the World Congress of the Aged, the conditions of aged and promoting old age mental health.

"Secrets for the Aged," in *Karn Prachasongkhro*, 1984; pp. 39-49.

How to accept old age and remain healthy and happy.

"Summary of 12 Problems Concerning Welfare for the Aged," in *Siamrath*, 1982; pp. 1-12.

Data on Welfare for the aged.

"Health Care Services for the Elderly in Foreign Countries," in *Report on the National Seminar on Health Care Services for the Elderly*, 1981; pp. 132-135.

Health care services for the elderly in many countries; plans for health care services in the future emphasis on quality development and services in the aspect of humanity, development and health service.

Pratuang Suecharoen

The Aged and Providing Social Welfare for the Aged in Welfare Homes, 1981; History of Ban Bang Khae home for the aged and how it operates.

"Problems of Retirement," in *Avuso*, 1985; pp. 14-16.

Determining the suitable age for retirement.

Puy Rojanaburanond

"Loneliness in Old Age," in *S.N.S.T.* 1968; pp. 18-21.

Problems and needs concerning warmth and affection

Rachada Punnothok

"Welfare for the Japanese Elderly," in *Karn Prachasongkhro*, 1983.

Three principles in the Law of Welfare for the Elderly which is the concept for giving services for the Elderly in Japan including the detail on different types of services.

Ratana Poompaisal

"Learning Abilities of the Aged and How They Adjust Themselves to a Happy Life," in *Kuruparithat*, 1983; pp. 92-99.

Ravipan Vitoonpanich

"Old Age Senility," in *Ramathibodi*. 1982; pp. 43-45.

Rungroj Poomrew

"The Aged," in *Sukhasuksa*, 1984.

Theories about aging. The state of being old.

Rasmipaet

"Something You Cannot Escape: Ways to Delay Aging," in *Siamrath*, 1978; p. 4.

Delaying physical and mental aging.

Sake Aksaranukhro

"Exercises to Slow Down Aging," in *The Memorial Book for Funeral of Mr. Boontham Chumduang*, 1986; 122 pages.

Exercise for the aged and their advantages.

Samatchai Sarnthawanphaet

"Age Is Not on Number," in *Kuruparithat*, 1983.

Explain about what should be done for the aged, both in physical and mental aspects; including suggestions for the aged to participate in various types of activities.

Saner Intarasuksri

"Accidents in the Elderly" in *Sukhaparp*, 1975; pp. 58-64.

Danger from accidents, causes and how to prevent them.

Diet for the Elderly," in *The Memorial Book for the Funeral of Phra Chetthawai-tayakorn*, 1972; pp. 8-14.

Changes in the digestive system of the elderly, proper and improper diet for them.

"Don't Give up to Old Age," in *The Memorial Book for the Funeral of Captain Luang Prayadyuthapap*, 1972; 69 pages.

A Collection of 18 articles on how not to give up to old age.

"Getting into Old Age," in *Report on the Annual Symposium 1982 on the Promotion of the Health Care for the Elderly*, 1982; pp. 16-19.

Explain about changes to the decline of the physical and mental status of the elderly; suggestions for the sick elderly.

"How to Lead Your Life When Growing Old," in *The Memorial Book for the Funeral of Captain Luang Prasitsuppaet*, 1971; pp. 45-65.

Differing ages and what to do when growing old.

"How to Take Care of the Elderly at Home," in *The Memorial Book for the Funeral of Captain Luang Prasitsuppaet*, 1971; pp. 47-57.

Various ways of taking care of the elderly so that they can achieve happiness and good health.

"Taking Precautions to Prevent Accidents from Happening to the Elderly," in *Mae Ban*, 1982; pp. 67-70.

Accidents that may happen to the elderly and how to prevent them from happening.

Saowanee Kandecharak

Hygienic Needs of the Elderly, 1981; 98 pages.

A contrastive analysis of hygienic needs of the elderly in the community of old people and their opinions on their needs from the family and state support.

Saowarot Sarnparkpisut

"What to Do When You Turn Sixty," in *Klai Mor*, 1982; pp. 8-10.

Illnesses found in the elderly and some preventive measures.

Saran Damrisuk

Psychology of the Development, 1982; pp. 162-178.

Viewing the aged from different angles causes, characteristics problems of being old.

Sawang Chorguscharittham

Is Old Age Threatening? 1986

Different aspects about old people.

Section of Foreign Relations, Department of Educational Techniques "The Present and Future of the Aged in Our Country," in *Karn Prachasongkhro*, 1986; pp. 23-32.

Problems of the aged in society, suggestions on practices for the government and private sectors in dealing with the aged.

Seni Saowapong

"This Year is the International Year for the Elderly," in *Matichon*, 1982; p. 5.

Trends in the increase of the number of the elderly, their status and problems.

"Significant Illness among the Aged," in *Sarnprachachon*, pp. 44-46.

An introduction to this home and the services offered.

Sitti Chirarot

"The World Congress on the Aged," in *Kuruparithat*, 1983, pp. 6-8.
The result of the World Congress on the aged at Vienna.

Sittichai Chaiyant

"Welfare for the Aged," in *Chankasem*, 1982; pp. 41-45.
Problems of the aged; the problems caused by the fact that society does not make full use of these people and how to run the Bangkhae Welfare Home for the aged.

Somdej Phra Ariyawongsakatayan, the Supreme Patriarch

"Life of the Aged," in *The Memorial Book for the Funeral of Mr. Thamrongsak Thamrongnawaswat*,
Old age, duties of the aged and what to do in old age to achieve happiness.

Somma Yasmutra

"General Information and Illnesses of the Aged at Lampang General Hospital," in *Sukhasuksa*, 1984; pp. 71-79.
Hygienic and illness of the aged in Lampang Province.

Somporn Intrakhaew

"How to Promote Mental Health in the Aged," in *Senasonthet*, 1986; pp. 40-41.
Values of the aged for their families and how to treat them.

Somporn Busarakit

"Mental Health of the Aged," in *Klai Mor*, 1982; pp. 71-75.
Causes of mental problems among the aged and how to achieve mental health.

Somsri Sukumolnanta

"What the Aged Wear?" in *Avuso*, 1984; pp. 73-76.
Outfits of the aged in the old days and at present and how they should live.

Somwang Somjai

"Old Age," in *Sukhapap*, 1978; pp. 61-63.
The meaning of old age, illnesses of old people and how to live a long life.

Sophon Timkrachang

"Aging," in *The Memorial Book for the Funeral of Rear Admiral Sophon Timkrachang*, 1970; pp. 167-211.
Physical deterioration when getting old, preparation for aging and health problems of the aged.

Srichai Somwang

"National Day for the Aged," in *Khao Panich*, 1983; p. 9.
People at different ages and ways to avoid suffering.

Srijitra Bunnag

"Problems of the Aged in Thailand are Using Basic Public Health Systems to Solve Them," in *Kuruparithat*, 1983; pp. 52-58.

Srinuan Jiajanpong

"Exercises for the Aged," in *Matichon*, 1985; p. 4.
Preparation before exercising.

"Food for the Aged," in *Aharn lae Sukhaparp*, pp. 72-74.

-
- "Nutrition for the Aged," in *Matichon*, 1985 ; p. 4.
More emphasis should be placed on quality rather than quantity; necessary nutrients for the aged.
-
- "Supplimentary Food for the Aged." in *Aharn lae Sukhaparp*, 1978 ; pp. 76-85.
Necessary nutrients for the aged.
- Srisamorn Kongpan
"Food for the Aged," in *Avuso*, 1984 ; pp. 81-83.
Suitable diet for the aged.
- Srithaptim (Ratanakosol) Panichapan
"The Aged and Social Services," in *Kuruparithat*, 1983 ; pp. 26-35.
Status of the aged in Thailand ; problems and services.
- "A Survey of Attitudes of the Aged : They Still Have to Struggle," in *Matichon*, 1986 ; p. 3.
A conclusion of a survey of the attitudes of the aged nationwide concerning various problems among 913 old people from 24 provinces.
- Suchada Kiranand
"Implications of Demographic Change for Old Age Security in Thailand, 1987-2021,"
Thailand Development Research Institute, Population Policy Background Paper 1985.
- Suchart Somprayoon
"Health of the Aged," in *Sukhavittaya*. 1978 , pp. 184-187.
Physical changes when getting old ; instructions, diet and services for the aged.
- Suchin Petchdee
"The Year of the Aged," in *Thesapiban*, 1983 ; pp. 30-36.
Values of Thai and Thai community concerning the aged and civil servant's retirement.
- Sud Saengwichian
"Forgetfulness," in *Sarn Siriraj*, 1970 ; p. 1741.
Causes of forgetfulness of the aged.
- Sumontha Serirat
"Diabetes in Old People," in *Vechasart Phu Sung Ayoo*, 1983 ; pp. 63-68.
Diabetes in old people and its treatment.
-
- "Parkinson's Disease," in *Physical Therapy*, 1982 ; pp. 3-9.
Characteristics, causes, symptoms and treatment of Parkinson's disease.
- Suntaree Wittayanatpaisarn
"Herbs and the Elderly," in *Avuso*, 1985 ; pp. 8-11.
Some precautions in using herbs to slow down aging process.
- Supalak Areesawangwong
"Give Some Attention to Grannie," in *Karn Prachasongkhro*, 1984 ; pp. 50-52.
Loneliness of old people at Bang Lamung Welfare Home for the aged.
- Supatana Dechatiwong na Ayudhaya
How to Slow Down Aging, 1975 ; 160 pages.
The importance of the body and mind, how to slow down the aging process of the mind and how to conduct oneself to avoid getting old.

Supawan Plainoi

"Efforts of Development on Problems and Needs of the Aged," in *Prachakornsuksa*, 1984, pp. 17-27.

The increase in the aging population; socio-economic changes which effect the aged.

"The Increase in the Aging Population, : An Interesting Phenomenon," in *Prachakornsuksa*, 1982; pp. 60-73.

Its causes and problems.

Supha Malakul na Ayudhya

"Lonely Old Age," in *Cholburi General Hospital*, 1983, pp. 17-19.

Different aspects of deficiency in the aged and some suggestion for lonely old people.

Surakul Chaneobrom

"The Elderly : A New Dimension for the Study of Adults," in *Prachakornsuksa*, 1986; pp. 64-76.

The study of the elderly in different aspects, resulted in an assumption that to make old people feel themselves worthy is the cooperation between society and the people nearby.

"The Study about the Elderly : An Urgent Need," in *Prachakornsuksa*, 1986; pp. 68-73.

The interest in the study about the elderly and ways to promote this kind of study.

Surang Chan-aim

"Old Age," in *Chittavithaya Patanakarn*, 1982; pp. 87-99.

Causes of aging, old age and its problems.

Suwanni Plubplathong

Modernity and Self-Image of the Elderly in Bangkok, 1979, 177 pages.

The study of modernity and self-image of the elderly in Bangkok.

Suwat Watanawong

Learning Principles for Adults, 1981.

Characteristics, learning process and appropriate teaching methods of adults.

T. Kluaymai na Ayudhya

Birth-Aging-Ailing-Death, 1962; 20 pages.

Birth, aging, becoming ill and death; how the society can assist the aged.

Temsiri Boonyasingh

"How to Get Old," in *Kuruparithat*, 1983; pp. 83-87.

Suitable behaviour for the aged.

Thamkiat Kan-ari

"Increasing the Importance of Old People," in *Matichon*, 1984; p. 5.

"Preparation Before Retirement," in *Avuso*, 1984; pp. 47-50.

Thira Ramsut

"Problems of the Aged," in *Sukhaparp*, 1973; pp. 67-86.

Ratio of the population of the old aged in different countries; Welfare for the aged and problems of the aged people.

Theera Srithamarak

Old Age Benefits Schemes in Thailand, 1985.

Public and private welfare projects for the aged.

Thira Sukhavaj

About Old People, 1974, 118 pages.

Causes of aging and what to do when we reach old age.

"Old Age Suffering," in National Seminar Report on Health Services 1981, pp. 20-31.
Causes and solutions of old age suffering.

Thongchai Pongsawaleerat

"Love and Warmth for the Aged," in *Sukhasuksa*, 1984; pp. 40-44.

Problems of the aged, their value and how to treat them.

Tianchai Virakul

"Hobbies for the Aged," in *Sukhaparp*, 1975; pp. 31-38.

The meaning of the hobby, their advantages and suggestions for suitable hobbies for the aged.

Tongrod Meksupa

Longevity, 1950; 18 pages.

Practices which lead to longevity by observing Lord Buddha's Teachings.

Tranakjit Harinsut

"High Blood Pressure in the Aged," in *Cholburi General Hospital*, 1984; pp. 37-41.

The significance of blood pressure in relation to the function of various organs and ways to prevent high blood pressure.

Ubol Tanpan

"Psychology of the Aged," in *Social Welfare Approaching*, 1982; pp. 23-34.

Physical changes, mental changes and emotion; social and economic status; details on healthy aged people and needs of the aged.

"Urban Life of the Aged: A Community of the Hopeless," in *Wennee*, 1978; p. 37.

Welfare for the aged at Waiwatnanives.

Uttraporn Bunnag

Problems and Needs of the Elderly at the Bangkhae Welfare Home for the Age.
1975; 148 pages

The study of problems at the Bangkhae Welfare Home for the Aged so that its results can be used as ways to improve or promote the welfare for the aged in accordance to their needs.

Uthai Chanepanich

"How to Slow Down Aging," in *Matichon Sud Sapdah*, 1985; p. 38.

How to achieve physical and mental health.

Vichian Diloksamphan

Life at Old Age, 1969; 136 pages.

Changes which occur in the aged, self-development for the aged and health problems.

Virat Paewsakul

Non-Formal Educational Needs of the Aged Attached to the Office of the Under Secretary, Ministry of Education, 1984; 145 pages.

A study of the relationship between fundamental information on the aged and their demand for non-formal education.

Wacharaporn ThamtaWATCHAI

Cost Estimate for Old Age Social Security in Thailand, 1975; 91 pages.

Wantip N. Suwaporn

Problems and Policy Making Concerning Old Age Population in Thailand, 1974; 38 pages. A study of the effects on various changes concerning the aged and suggestions that the quality of life should be promoted for the aged.

Waran Tanchaisawat et al.

Old Aged Mental Problems and the Influence of Being in a Welfare Home for the Aged : A Basic Study, 173 pages.

A report of the study on psychological factors concerning being in a Welfare Home for the Aged in Thailand and the cause of old age mental problems.

Werasit Sittitrai & Yothin Sawaengdee

"Consequences of Social Change and Development Programs on the Livelihood of the Elderly in Northeastern Thai Villages" in the Proceedings of the First National Symposium on Population Studies, 1987; pp. 261-279.

Werasit Sittitrai

Economic Needs and Problems of the Aged : Changes in Society, Seminar on the Aged in Thailand, 1985; pp. 38-45.

"Existing Family Structure" and "Employment and Financial support of the Aged," in *Institute of Population Studies, C.U. and Population and Manpower Planning Division, NESDB, The Thai Elderly Population, 1985; pp. 24-35.*

Wichai Tanpaichitr

"Nutrition for the Aged," in *Vechasart Phu Sung Ayoo, 1983; pp. 42-48.*

Nutrients which old people need.

Wirada Disayamonthon

"Nutrition and Medication for the Aged," in *Phu Boriphok, 1985; pp. 47-54.*

How Old people make medicines; some precautions which should be taken and side effects.

Wirat Salitun

"Basic Information Concerning Old Age Diseases" in *Report for National Seminar on Health Service for the Aged, 1981; pp. 47-54.*

Increase in the number of the aged and their health problems.

Woraphat Totanakasem

"Investment in Old Age," in *Avuso*, 1985; pp. 35-38.
Considerations which should be made in one's old age.

Yang Pidhyanikom

"What is Retirement?" in *Pattanachumchon*, 1970; pp. 65-71.
The Meaning of retirement from government service state of being old.

Yanyong Sudharat

"Preparations for Retirement," in *Sukhaparp*, 1978; pp. 65-68.

Yaowalak Rajchapaetyakom

"National Long-Term Plan for the Elderly," and "Implications of Aging Population,"
in Institute of Population Studies and Population and Manpower Planning Division,
NESDB 1985; pp. 52-61.

"Old Age Development," *Seminar on Elderly People in Thailand*, 1985; pp. 58-63.
Development of services for the aged provided by the state should be done systematically
with the collaboration between the government and private sectors. The family should
also be encouraged to take part in these activities.

งานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กและเยาวชนในประเทศไทย

กอบกุล กุฎราภรณ์*

คำนำ

เด็กและเยาวชนเป็นทรัพยากรที่มีค่ายิ่งของประเทศ แต่ปรากฏว่ามีเด็กและเยาวชนจำนวนมากที่อยู่ในสภาพที่เสียเปรียบทางสังคม ซึ่งรัฐบาลก็ได้พยายามแก้ไขปัญหาคงตลอดมา เพื่อที่จะพัฒนาให้เด็กและเยาวชนไทยเป็นทรัพยากรที่สามารถ ทำประโยชน์ให้ประเทศได้ในวาระที่เขาพ้นสภาพจากการเป็นเด็กและเยาวชนแล้ว

การพัฒนาเด็กและเยาวชนที่จะกล่าวถึงต่อไปนี้ หมายถึง การทำให้เด็กและเยาวชนมีคุณภาพชีวิตที่เหมาะสม คืออย่างน้อยที่สุดให้เขาได้รับการตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐาน เพื่อให้เขาได้มีโอกาสเตรียมตัวที่จะเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพต่อไป การกระทำเพื่อผลดังกล่าวนี้จำเป็นต้องมีลักษณะเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องและด้วยความตั้งใจจริงของทุกฝ่ายไม่ว่ารัฐหรือเอกชน อย่างไรก็ตาม สิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งประการหนึ่งสำหรับการวางแผนการพัฒนาที่ถูกต้อง ก็คือ การมีระบบข้อมูลที่กว้างขวางและมากพอที่จะสามารถนำข้อสรุปมาใช้ได้ ข้อมูลเท่าที่มีอยู่ในปัจจุบันนี้ซึ่งทั้งที่เป็นการเตรียมโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและจากผลงานวิจัยต่าง ๆ

งานวิจัยที่เกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่ได้มีการรวบรวมไว้ ส่วนใหญ่เป็นงานที่ได้จากการศึกษาของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาโทและปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร และ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ข้อมูลจึงมีลักษณะเน้นทางด้านการศึกษาและการสอนมากกว่าด้านอื่น ๆ อย่างไรก็ตามข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยดังกล่าว เป็นข้อมูลที่มีคุณค่าและมีประโยชน์ยิ่งในการนำมาพิจารณา รายงานนี้จะนำข้อสรุปจากผลงานวิจัยเหล่านี้มาเสนอแนะของการพัฒนาเพื่อเตรียมเด็กและเยาวชนออกสู่การเป็นทรัพยากรที่มีคุณภาพของประเทศ

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 ได้ระบุปัญหาเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่จะต้องพิจารณาไว้ 6 ประการ คือ ภาวะโภชนาการ สุขภาพกาย สุขภาพจิต สติปัญญาและความสามารถพื้นฐาน สังคมจริยธรรมและวัฒนธรรม และการเตรียมเด็กให้มีอาชีพ

การเสนอข้อสรุปของผลงานวิจัยเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนนี้ จะเสนอโดยแยกออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่เกี่ยวกับเด็ก (อายุระหว่าง 0-14 ปี) และส่วนที่เกี่ยวกับเยาวชน (อายุ 15-26 ปี)

งานวิจัยเกี่ยวกับเด็กที่นำมาพิจารณามีทั้งหมด 234 เรื่อง แยกออกเป็นทางด้านสุขภาพอนามัยและโภชนาการ 17 เรื่อง ทางด้านการพัฒนาสติปัญญาและการเรียนการสอน 158 เรื่อง การพัฒนาทางสังคมและ

* นัควิจัย สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บุคลิกภาพ 27 เรื่อง ครอบครัวและการเลี้ยงดู 16 เรื่อง ปัญหาและความต้องการของเด็ก 8 เรื่อง สื่อมวลชนกับการพัฒนาการเรียนรู้อันของเด็ก 2 เรื่อง งานวิจัยเกี่ยวกับสภาพของเด็กโดยทั่วไป 6 เรื่อง และงานวิจัยเกี่ยวกับแรงงานเด็ก 2 เรื่อง

งานวิจัยเกี่ยวกับเยาวชนมีทั้งหมด 480 เรื่อง แยกเป็นทางค้ำสุขภาพอนามัย 13 เรื่อง พัฒนาการทางสมองและสติปัญญา 137 เรื่อง การเลือกอาชีพและทัศนคติเกี่ยวกับอาชีพ 36 เรื่อง พัฒนาการทางสังคมของเยาวชน 50 เรื่อง พัฒนาการทางบุคลิกภาพ 67 เรื่อง วัฒนธรรมและจริยธรรม 26 เรื่อง ครอบครัวและการอบรมเลี้ยงดู 65 เรื่อง ปัญหาและความต้องการของเยาวชน 31 เรื่อง เยาวชนกับการกระทำผิด 9 เรื่อง กิจกรรมเยาวชน 9 เรื่อง และสื่อมวลชนกับการพัฒนาเยาวชน 39 เรื่อง

การนำเสนอผลงานวิจัยจะยึดแนวทางการพัฒนาเด็กและเยาวชนตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5

สรุปผลงานวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนาเด็ก

1. ปัญหาทางด้านโภชนาการและสุขภาพอนามัย

ภาวะโภชนาการของเด็กเป็นปัญหาที่สืบเนื่องจากการมีสุขนิสัยและการขาดความรู้ทางโภชนาการของมารดา ซึ่งมีผลทำให้เด็กมีสภาพขาดอาหารตั้งแต่อยู่ในครรภ์ และในค้ำสุขภาพทางกายของเด็กก่อน ปรากฏว่ามีแนวโน้มว่า มารดาที่มีอายุตั้งแต่ 30 ปีขึ้นไป ที่อยู่ในเขตเมือง ได้รับการศึกษาสูงมีรายได้สูง นิยมการเลี้ยงบุตรด้วยนมขวด ซึ่งน่าจะมีผลกระทบต่อภาวะเจริญเติบโตของเด็ก เพราะมีรายงานที่แสดงให้เห็นผลชัดเจนว่า เด็กอายุ 0-1 ปี ที่ได้รับนมมารดาจะมีการเจริญเติบโตที่ใกล้เคียงมาตรฐานแม้ว่าจะเป็นเด็กอ่อนชาวเขา

ในค้ำของสมรรถภาพทางกาย จากงานวิจัยสรุปได้ว่า นักเรียนชายและหญิงมีสมรรถภาพทางกายไม่แตกต่างกัน เช่นเดียวกันกับนักเรียนที่อยู่ในเมือง และชนบทก็มีสมรรถภาพทางกายเท่าเทียมกัน ผลสรุปที่สำคัญจากงานศึกษาค้ำสุขภาพทางกายก็คือ อาหารที่เด็กบริโภค นิสัยการบริโภคและภาวะโภชนาการของเด็กมีความเกี่ยวข้องกันและกัน และมีความสัมพันธ์กับสภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวตลอดจนทัศนคติความเชื่อ และการศึกษาของมารดาเด็ก

ข้อสรุปที่น่าสนใจประการหนึ่งที่ได้จากการศึกษาค้ำคือ สุขภาพทางกายของเด็กที่แสดงได้จากน้ำหนักและส่วนสูงของเด็ก มีความสัมพันธ์กับเขาวนปัญญาของเด็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ภาวะโภชนาการที่แตกต่างกันเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เขาวนปัญญาต่างกัน (อุไรวรรณ หงษ์เหมือน : ความสัมพันธ์ระหว่างเขาวนปัญญาับกรรมวิธีโภชนาการของเด็กก่อนวัยเรียนในสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันในกรุงเทพมหานคร, ปรินญาณิพนธ์มหาดัฒนิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, 2521)

เนื่องจากมารดาเป็นคนที่ใกล้ชิดและมีความสำคัญที่สุดในการสร้างให้ทารกเติบโตและเยาวชนที่มีคุณภาพ สุขภาพจิตของมารดาจึงน่าที่จะมีผลส่งถึงพัฒนาการของเด็กได้ มีรายงานวิจัยจากแผนกสุขภาพแม่และเด็ก ที่กล่าวถึงผลสรุปการศึกษาไว้ว่าปัญหาสุขภาพจิตของมารดาเป็นสิ่งที่จะต้องคำนึงถึงเกี่ยวกับการให้บริการสุขภาพและเลี้ยงดู

เด็ก ผลสรุปที่น่าจะเข้ากันได้กับรายงานวิจัยของแผนกกุมารเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี ที่ศึกษาเฉพาะกรณีเด็กภาวะทุโภชนาการระดับ 3 พบว่า พัฒนาการของเด็กขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมที่ดี เด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูดี จะมีพัฒนาการทางภาษาและสังคมเร็วกว่ามาก ที่น่าคำนึงถึงก็คือมารดาที่มีสุขภาพจิตที่ไม่สมบูรณ์ อาจจะทำให้การอบรมเลี้ยงดูบุตรที่ไม่เอื้อต่อการพัฒนาของเด็กก็ได้

ในค่านของภาวะโภชนาการ ตลอดจนการพัฒนาเรียนรู้ของเด็กก่อนวัยเรียน ได้มีการตระหนักถึงปัญหาและหาทางแก้ไขภาวะโภชนาการของเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กในเขตชนบทโดยการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนขึ้นในจังหวัดต่าง ๆ

ในค่านผลของการเข้าอยู่ในศูนย์เด็กเล็ก มีงานวิจัยที่แสดงให้เห็นว่าเด็กที่เคยเข้าอยู่ในศูนย์ จะมีพัฒนาการการเรียนรู้ ได้แก่ การอ่านเขียน จดจำ การแสดงความคิดเห็นและโต้ตอบ มีความสามารถในการเข้ากลุ่ม และมีพัฒนาการด้านการอนามัยดีกว่าเด็กที่ไม่เคยอยู่ในศูนย์เด็กเล็ก (ผ่ายวิจัยและประเมินผล, รายงานการวิจัยพฤติกรรมของเด็กที่ผ่านศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีผลต่อการศึกษาและการเรียนรู้ในวัยเรียน, กองวิจัยและประเมินผล, กรมการพัฒนาชุมชน, 2523)

อย่างไรก็ตาม ในค่านของการส่งเสริมภาวะโภชนาการ ปรากฏว่ามีงานวิจัยที่แสดงให้เห็นว่า ศูนย์เด็กเล็กยังไม่บรรลุจุดมุ่งหมายนี้เท่าใดนัก คือมีรายงานการวิจัยของแผนกโภชนาการ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ในปี 2520 ซึ่งเป็นการสำรวจศูนย์เด็กเล็กก่อนวัยเรียน จำนวน 40 ศูนย์ ใน 10 จังหวัดจากทั้ง 4 ภาค สรุปได้ว่า การให้บริการอาหารเสริมแก่เด็กในศูนย์ ฯ ยังปฏิบัติได้ไม่ทั่วถึง มีเพียงร้อยละ 35.0 เท่านั้นที่มีบริการให้อาหารเสริม ในจำนวนนี้มีที่ให้บริการสม่ำเสมอเพียงร้อยละ 25.0 นอกนั้นให้บริการเป็นครั้งคราว บางศูนย์ให้เพียงมีละ 1-3 ครั้ง เท่านั้น ที่เป็นดังนี้เนื่องจากปัญหาการขาดอาหารสดที่มีคุณค่าและไม่มีผู้จัดปรุงและอาหารที่เลี้ยงนั้นส่วนมากมีจำนวนแคลอรีที่ไม่เพียงพอ แต่จำนวนโปรตีนเพียงพอ

ในปัจจุบันได้มีการพยายามปรับปรุงการทำงานของศูนย์และได้รับความช่วยเหลือสนับสนุนจากแหล่งช่วยเหลือต่าง ๆ รวมทั้งการกระตุ้นให้ชุมชนนั้นเองตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาเด็กเล็กจนถึงขั้นตอนของการจัดประกวดการดำเนินงานของศูนย์เด็กเล็กต่าง ๆ ทำให้มีการตื่นตัวและการปฏิบัติต่าง ๆ ดีขึ้น เด็กเล็กก่อนวัยเรียนในชนบทได้รับการช่วยเหลือพัฒนาดีขึ้น มีภาวะโภชนาการและการพัฒนาในค่านต่าง ๆ พอสมควรแก่การเจริญเติบโตของเด็ก ยิ่งไปกว่านั้นศูนย์เด็กเล็กทำให้ภาระในการเลี้ยงดูเด็กในเวลากลางวันของบิดามารดาหมดไป ทำให้มีเวลาที่จะทำมาหากินได้โดยไม่ต้องกังวลใจ ซึ่งน่าจะเป็นการเพิ่มสมรรถภาพในการทำงานให้ดีขึ้น นับว่าเป็นผลทางอ้อมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในชนบท

สิ่งสำคัญอย่างยิ่งสำหรับทารกซึ่งจะประสมกับภาวะทุโภชนาการหรือไม่ก็คือการได้รับสารอาหารที่เพียงพอจากนมมารดา งานวิจัยของ มานพ ชูนิล ได้ให้ข้อสรุปว่า เด็กก่อนวัยเรียนที่ได้รับนมมารดาจะมีภาวะโภชนาการปกติมากกว่าเด็กที่ได้รับนมผสมอย่างเดียวหรือนมมารดาและนมผสม เนื่องจากนมมารดามีสารอาหารที่เป็นประโยชน์และช่วยให้เด็กเจริญเติบโตได้เต็มที่ (มานพ ชูนิล, ลักษณะการเลี้ยงอาหารเด็กที่มีความสัมพันธ์กับภาวะโภชนาการของเด็กก่อนวัยเรียน, ปรินฤนิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหิดล, 2529)

สำหรับเด็กในวัยเรียน ภาวะโภชนาการของเด็กอาจมีผลมาจากการรับประทานอาหารไม่เพียงพอและไม่ถูกต้อง เช่น จากงานวิจัยของ ภารตี เต็มเจริญ พบว่าเด็กที่ไม่บริโภคน้ำหรือบริโภคน้ำไม่เพียงพอมีแนวโน้มที่จะมีภาวะโภชนาการต่ำกว่าปกติ และเป็นเหตุของพยาธิสภาพอื่นเช่นปวดท้อง ส่วนมากเด็กที่ไม่ได้บริโภคน้ำหรือน้ำจะเป็นเด็กที่ยากจน (ภารตี เต็มเจริญ, ภาวะการโภชนาการและนิสัยการบริโภคน้ำของนักเรียนประถมศึกษาใน กทม., คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2529)

สิ่งแวดล้อมทางสุขภาพของโรงเรียน

โรงเรียนเป็นสถานที่สำคัญรองลงมาจากบ้าน โรงเรียนที่มีสิ่งแวดล้อมไม่เหมาะสม อาจจะเป็นอุปสรรคในการพัฒนาสุขภาพกายหรือจิตของเด็กหรือแม่แต่ของครูผู้สอนได้

จากผลสรุปการศึกษาเกี่ยวกับสภาพโรงเรียนเท่าที่มีการวิจัยไว้ ในปี 2516 พบว่า สภาพของโรงเรียนประถมศึกษา รวมทั้งสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ของโรงเรียน ได้แก่ ลักษณะอาคาร บริการจัดน้ำดื่ม น้ำใช้ ส่วนโรงอาหาร ยังไม่เพียงพอ และยังไม่ถูกสุขลักษณะ สภาพเช่นนี้ปรากฏอยู่แม้แต่ในกรุงเทพมหานครเอง จึงน่าสนใจที่จะศึกษาว่าสภาพแวดล้อมของโรงเรียนในชนบทอื่น ๆ จะเป็นเช่นไร

โรงเรียนนอกจากจะช่วยในด้านการพัฒนาทางสติปัญญาแล้ว โครงการสุขภาพของโรงเรียน ได้แก่ การให้บริการและอุปกรณ์การสอนสุขศึกษาแก่นักเรียน ก็จะเป็นสิ่งที่ช่วยให้นักเรียนสามารถพัฒนาสุขนิสัยของตนได้อย่างหนึ่ง แต่ที่น่าสนใจก็คือ งานวิจัยด้านนี้ยังน้อย ไม่สามารถที่จะให้ข้อสรุปได้ว่า โดยทั่วไปแล้วเด็กที่ได้รับความรู้สุขศึกษาจะนำมาพัฒนาใช้ชีวิตประจำวันได้หรือไม่

2. การพัฒนาทางสติปัญญา

งานวิจัยที่แสดงให้เห็นพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็ก กล่าวได้ว่า มีมากพอสมควร แต่ส่วนมากจะหนักไปในด้านการเรียนการสอนวิชาต่าง ๆ เพื่อวัดสมรรถภาพทางสมองของเด็กด้วยการใช้ทฤษฎีและวิธีการศึกษาต่าง ๆ งานวิจัยที่นำมาพิจารณาทางด้านการพัฒนาสติปัญญาทั้งหมด 158 เรื่อง เป็นผลงานตั้งแต่ปี 2504-2522

จากงานวิจัยทั้งหมด พอสรุปได้ว่าเด็กจะมีพัฒนาการทางสมองเพิ่มขึ้นตามอายุ และไม่มี ความแตกต่างทางด้านสมรรถภาพทางสมองระหว่างเพศ และเชื้อชาติ แต่สิ่งแวดล้อมซึ่งรวมทั้งสถานที่อยู่ สภาพท้องถิ่น ฐานะทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัว จะมีผลต่อการพัฒนาความสามารถทางสมอง คือจะทำให้เด็กแตกต่างกันทางด้านความคิดสร้างสรรค์และความคิดรวบยอด เช่นเด็กในเมืองใหญ่จะมีความคิดสร้างสรรค์และความคิดรวบยอดด้านต่าง ๆ การสร้างมโนภาพ การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ฯลฯ ได้ดีกว่าเด็กชนบท เป็นต้น แสดงว่าในสภาพธรรมชาติแล้ว เด็กควรจะมีสมรรถภาพทางสมองใกล้เคียงกัน แต่จะมีพัฒนาการต่างกันเมื่อได้รับการเรียนรู้

ที่น่าสนใจคือ จากงานวิจัยทั้งหมด แสดงข้อสรุปไปในทิศทางเดียวกันในด้านการเรียนรู้ของเด็ก คือเด็กจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น เมื่อได้รับการเรียนรู้โดยวิธีการสอนแบบใหม่ ที่มีอุปกรณ์ช่วยสอนต่าง ๆ ต่างจากการสอนแบบบรรยายวิธีเก่าที่เน้นการท่องจำอย่างเดียว

สิ่งที่น่าสนใจในด้านการพัฒนาทางสติปัญญาก็คือ เราจะพบข้อสรุปเนื่อง ๆ ถึงความแตกต่างระหว่างเด็กที่อยู่ในกรุงเทพฯ หรืออยู่ในเมืองใหญ่กับเด็กที่อยู่ในส่วนภูมิภาค ซึ่งผลการศึกษาก็จะเป็นว่าเด็กส่วนภูมิภาคมีการพัฒนาทางสติปัญญาไม่เท่าเทียมเด็กในกรุง ทั้ง ๆ ที่โดยสภาวะหรือสมรรถนะทางสมอง เด็กจะมีเท่าเทียมกัน แต่โอกาสหรือสิ่งแวดล้อมในชนบทที่ขาดการพัฒนาต่าง ๆ รวมทั้งความยากจนของผู้ปกครอง ทำให้เด็กในชนบทไม่สามารถมีพัฒนาการได้เต็มความสามารถของตน จึงเป็นหน้าที่ของรัฐหรือผู้เกี่ยวข้องที่จะต้องทำให้โอกาสการพัฒนาสติปัญญากระจายออกไปโดยทั่วถึง

8. การพัฒนาทางสังคมและบุคลิกภาพของเด็ก

มีงานวิจัยเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว 27 เรื่อง เป็นผลงานตั้งแต่ปี 2504-2522 เป็นการศึกษาในเชิงบุคลิกภาพ แนวความคิด และค่านิยมที่มีต่อคุณธรรมและความถูกต้องในสังคม ที่น่าสนใจคือความแตกต่างระหว่างเพศในส่วนที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพและความคิดเกี่ยวกับตนเอง คือ จากงานวิจัยทั้งหมดแสดงให้เห็นว่า เด็กหญิงมีวินัยสูงกว่าเด็กชาย มีความวิตกกังวลมากกว่า มีระดับความเป็นผู้นำสูงกว่า มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement Motive) มากกว่า มีความเป็นตัวของตัวเองมากกว่า และมีความคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ดีที่ถูกต้องมากกว่าเด็กชาย ในขณะที่เด็กชายจะมีพฤติกรรมแสดงตัวมากกว่า และมีความเชื่อมั่นในตนเองมากกว่า

จากผลงานวิจัยดังกล่าว พอจะมองเห็นได้ว่า โดยทั่วไป เด็กหญิงจะมีความสามารถในการพัฒนาตนเองสูงกว่าเด็กชาย อย่างไรก็ตาม สิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็กมีความสัมพันธ์หรือมีอิทธิพลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็กอย่างมาก มีงานวิจัยหลายชิ้นที่แสดงให้เห็นว่า การอบรมหรือการมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับเด็ก สามารถเปลี่ยนเด็กที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนผิดปกติ เช่น ชนเกินขนาดหรือก้าวร้าวให้ลดความรุนแรงลงได้ สิ่งแวดล้อมดังกล่าวนี้ ได้แก่ โรงเรียน ชั้นเรียน ฐานะเศรษฐกิจ อาชีพบิดามารดา ตลอดจนลำดับการเกิดของเด็กก็มีผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็ก เช่น เด็กที่เป็นลูกคนโตมักเป็นคนเก็บตัว มีความรับผิดชอบสูงกว่าเด็กที่เป็นลูกคนเล็ก เป็นต้น

สำหรับแนวความคิดด้านการพัฒนาทางสังคม จริยธรรมของเด็กไทยนั้นเด็กจะพัฒนามาจากสังคมที่เขาอยู่ใกล้ชิดนั่นเอง นั่นคือ ครอบครัวและโรงเรียนโดยจะรับแนวความคิดด้านจริยธรรมต่าง ๆ จากสิ่งแวดล้อมรอบตัว มีงานวิจัยหลายชิ้นที่แสดงให้เห็นว่าเด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง คือ มีสติปัญญาดีจะมีทัศนคติที่ดีต่อความดีในสังคมหรือจริยธรรมตามรูปแบบ ซึ่งไม่น่าจะยืนยันได้ว่าเด็กที่ฉลาดจะต้องมีจริยธรรมตามกรอบของสังคมเสมอไป

อย่างไรก็ตาม เราพอจะกล่าวได้ว่า สังคมได้วางรูปแบบจริยธรรมให้เด็กมากพอสมควร จนทำให้เด็กมีความคิดเห็นในเรื่องเดียวกัน คล้ายคลึงกัน คือ ความคิดเกี่ยวกับคุณธรรมแห่งการเป็นพลเมืองดีที่เด็กส่วนมากจะให้ความสำคัญต่อความซื่อสัตย์เป็นคุณธรรมสำคัญอันดับแรกและจัดตนเองไว้เป็นความสำคัญลำดับสุดท้าย

สังคมและสิ่งแวดล้อมที่กล่าวถึงในที่นี้ หมายความว่ารวมถึงครอบครัวและการอบรมเลี้ยงดู ตลอดจนสภาพการณ์โดยรอบตัวเด็ก สิ่งยั่วยุ หรือต้นแบบต่าง ๆ ที่ทำให้เด็กรู้เห็นและซึมซับเข้าไปในหัว เป็นการค่อย ๆ พัฒนาตัวเองขึ้นมาจากสภาพเหล่านี้ ในปัจจุบัน สื่อมวลชนมีอิทธิพลมากในการจะเสริมสร้างให้เด็กมีพัฒนาการทาง

สังคมจริยธรรมที่ออกนอกกรอบที่ครอบครัว หรือโรงเรียนวางไว้ หรือบางทีครอบครัวเองในภาวะที่เศรษฐกิจรั้งตัว การให้การอบรมเลี้ยงดูเพื่อให้เด็กมีพัฒนาการทางสังคมจริยธรรมที่ถูกต้องอาจมีปัญหาได้ ผลก็คือ เด็กมีบุคลิกภาพ ที่ห่างไกลจากความคาดหวังของผู้ใหญ่ในสังคมมากขึ้น

ที่น่าพิจารณาคือ เรายังมีผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการพัฒนาทางสังคมและบุคลิกภาพของเด็ก ไม่มากนัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานการณ์ปัจจุบัน ที่มีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมค่อนข้างเร็ว ครอบครัวไม่ได้เป็น หน่วยที่ใกล้ชิดเด็กที่สุดเหมือนสมัยก่อน ตัวเราหรือสิ่งยั่วยุจากภายนอกที่จะเข้ามามีอิทธิพลให้เด็กเกิดความสับสน ในแนวความคิดด้านจริยธรรมมีมากและค่อนข้างอิสระ ได้แก่ สื่อมวลชนประเภทต่าง ๆ จึงควรที่จะสนใจศึกษาทาง ด้านนี้เพิ่มขึ้นแทนที่จะเป็นการศึกษาแบบเดิมโดยให้ความสำคัญต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเท่านั้น

4. ครอบครัวและการอบรมเลี้ยงดู

คงได้กล่าวแล้วว่า ครอบครัวเป็นหน่วยสำคัญที่สุดในการพัฒนาแต่ละด้านของเด็ก ทั้งทางด้านสุขภาพ และโภชนาการ สติปัญญา และที่สำคัญอย่างยิ่งคือการพัฒนาบุคลิกภาพและแนวความคิดทางจริยธรรมซึ่งจะทำให้ เด็กกลายเป็นทรัพยากรที่มีค่า หรือเป็นทรัพยากรที่ไร้ประโยชน์ของสังคมในอนาคต จึงมีการศึกษาความสัมพันธ์ ของผลการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวที่มีต่อบุญอื่น ๆ ได้แก่ ปัญหาสุขภาพของเด็ก ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การพึ่งพาตนเอง ความคิดสร้างสรรค์ การมีบุคลิกภาพเกรงใจ ความเชื่อมั่นในตนเอง ตลอดจน การพัฒนาแนวความคิดเชิงจริยธรรมของเด็ก

งานวิจัยทั้งหมดที่ได้รวบรวมมามี 17 เรื่อง ในช่วงปี 2506-2527 และมีผลงานวิจัยส่วนมากกล่าวถึง มารดา ซึ่งนับว่าเป็นบุคคลสำคัญที่สุดในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก และเป็นบุคคลแรกที่มีอิทธิพลต่อเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงปฐมวัยซึ่งผลจากการอบรมเลี้ยงดูเด็ก และเป็นบุคคลแรกที่มีอิทธิพลต่อเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งใน ช่วงปฐมวัยซึ่งผลจากการอบรมเลี้ยงดูนั้นจะเป็นพื้นฐานสำหรับการพัฒนาด้านต่าง ๆ ดังกล่าวแล้ว เช่น เด็กที่มี สุขภาพกายและจิตดี จะมีพัฒนาการทางสมองและสติปัญญาดีกว่าเด็กที่สุขภาพกายและจิตไม่สมบูรณ์

ผลงานวิจัยหลายเรื่องก็แสดงให้เห็นว่า ลักษณะการเลี้ยงดูของบิดามารดาอาจเป็นสาเหตุผลักดันให้เด็กมี แนวโน้มกระทำคามผิดได้ เช่น มีกรณีว่าในหมู่เด็กที่กระทำคามผิด บิดามารดาของเด็กเหล่านั้นเลี้ยงดูอย่างไม่ เข้มงวดทางระเบียบวินัยเท่ากับบิดามารดาของเด็กที่ไม่กระทำผิด แต่ในขณะเดียวกันเมื่อเด็กทำผิด เด็กจะได้รับการ ลงโทษรุนแรงและบ่อยครั้งกว่าเด็กที่ไม่กระทำผิด นอกจากนั้นเด็กที่กระทำผิดยังมีส่วนร่วมกับกิจกรรมในครอบครัว น้อยกว่า เนื่องจากบิดามารดามีเวลาพูดคุยกับเด็กน้อยกว่าครอบครัวของเด็กที่ไม่กระทำผิด

วิธีการอบรมเลี้ยงดูของมารดาส่วนมากจะมีความสัมพันธ์กันทางบวกกับมาตรฐานของสังคมในการฝึกให้ ลูกพึ่งตนเอง

ที่น่าสนใจคือความเชื่อของมารดาอย่างไม่มีเหตุผลต่อการเลี้ยงดูเด็ก จะมีผลต่อสุขภาพและแม้แต่คะแนน ทางจริยธรรมของเด็กก่อนวัยเรียนอย่างยิ่ง และความเชื่ออย่างไม่มีเหตุผลนี้พบน้อยลงในหมู่มารดาที่มีการศึกษา ทั้งนี้ การแก้ไขที่จะต้องวางแผนดำเนินการคือ การให้ความรู้ที่ถูกต้องแก่สตรีและผู้เป็นมารดา

5. ปัญหาและความต้องการของเด็ก

ปัญหาและความต้องการของเด็ก กล่าวได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้เข้าใจการพัฒนาสติปัญญาของเด็ก ได้ดีขึ้น สำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาของเด็กนั้นมีทั้งหมด 8 เรื่อง อยู่ในช่วง 2513-2519 และส่วนใหญ่ กล่าวถึงปัญหาทางด้าน การเรียน สังคม และปัญหาส่วนตัวของเด็ก จากผลงานวิจัย พบว่า นักเรียนที่อยู่นอกเขต เทศบาลจะมีปัญหาการเรียนมากที่สุด แต่จะมีปัญหาทางสังคมน้อยที่สุด ซึ่งกลับกันกับเด็กโรงเรียนในเขตเทศบาล ที่มีปัญหาส่วนตัวมากที่สุด นั่นคือการช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาสติปัญญาควรมุ่งไปที่กลุ่มประชากรที่อยู่ในเขตภูมิ-ภาคก่อนอื่น เพื่ออย่างน้อยที่สุดช่วยยกระดับของเขาให้ขึ้นมามากกว่าที่เป็นอยู่เดิม

ในค่านของความต้องการ ในวัยเด็กนี้ สิ่งที่สำคัญที่สุดสำหรับเขา คือการเรียนและการพัฒนาสติปัญญา ของตน เด็กจึงแสดงความต้องการออกมาในรูปที่เกี่ยวข้องกับการเรียนมากกว่าด้านอื่น คือ ห้องสมุด บริการสอน พิเศษ เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม งานวิจัยด้านนี้ยังมีอยู่น้อย จนไม่สามารถมองเห็นภาพที่ชัดเจนของปัญหาและความต้อง การของเด็กได้ชัดเจน จำเป็นที่จะต้องมีการศึกษาต่อไป เพื่อหาแนวทางที่จะพัฒนาสติปัญญาของเด็กไทยให้ดีขึ้น

6. สื่อมวลชน

ในปัจจุบันสื่อมวลชนมีบทบาทสูงในด้านการชั่งเกี่ยวกับชีวิตประจำวันของเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง โทรทัศน์ แต่ที่น่าสนใจคือ เด็กเห็นว่ารายการโทรทัศน์ ให้ประโยชน์ทางด้านชีวิตประจำวันและบันเทิงมากกว่า ทางด้านการศึกษา

จากการที่สื่อมวลชนสามารถเข้าถึงเด็กได้ง่ายในปัจจุบันนี้เอง ทำให้มีการตระหนักถึงอิทธิพลที่อาจมีต่อ เด็กเพื่อการหาทางป้องกันให้การรับสื่อมวลชนนั้นอยู่ในกรอบที่สมควร รศ. ทวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ ได้ ทำการวิจัยเรื่องการควบคุมอิทธิพลสื่อมวลชนของครอบครัวกับจิตลักษณะที่สำคัญของเยาวชนไทย สรุปผลที่น่าสนใจ ใจว่า สื่อมวลชนที่เด็กรับมากที่สุดโดยกำหนดตามเวลาที่ใช้ในการรับคือ โทรทัศน์ วิทยุ และสิ่งตีพิมพ์ ตามลำดับ ในค่านของเนื้อหาของกรรับสื่อมวลชนทั้ง 3 ประเภทนั้น ปรากฏจากการวิจัยว่า สำหรับเด็กที่ชอบรับเนื้อหาจาก สื่อมวลชน (ที่นักวิจัยจัดว่า) มีประโยชน์มากเท่าใดก็จะเป็นผู้มีลักษณะมุ่งอนาคตสูง เชื่ออำนาจในตนเอง และสามารถให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงด้วย นอกจากนี้ยังพบว่านักเรียนที่ดูโทรทัศน์น้อย ฟังวิทยุน้อย แต่อ่านสิ่งตีพิมพ์ มาก มีจิตลักษณะทั้ง 3 ประการนี้สูง ที่เกี่ยวข้องกับผู้ปกครองก็คือ ในงานวิจัยนี้พบว่า ถ้าผู้ปกครองยังตระหนัก ในอิทธิพลของสื่อมวลชนต่อเด็กมากเท่าใด และเชื่อในประโยชน์ของสื่อมวลชนต่อเด็กมากเท่าใด เด็กในปกครอง ก็จะชอบรายการจากสื่อมวลชนที่มีประโยชน์มากขึ้นเท่านั้น นั่นคือ การเลี้ยงดูเด็ก ความตระหนักและการควบคุม เด็กของผู้ปกครองมีผลอย่างยิ่งต่อการเลือกรับรายการที่มีประโยชน์จากสื่อมวลชนของเด็กได้ ทั้งนี้จะขึ้นอยู่กับระดับ การศึกษาและระดับเศรษฐกิจของผู้ปกครองด้วย (รศ. ทวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ, สถาบันวิจัยพฤติกรรม-ศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2529)

แสดงว่าในระดับของเด็ก ผู้ปกครองที่มีส่วนอย่างมากในการควบคุม และชี้นำให้เด็กรับสื่อมวลชนที่มี ประโยชน์และเสริมสร้างความรู้ซึ่งจะช่วยพัฒนาจิตลักษณะที่น่าปรารถนาทั้ง 3 ด้านดังกล่าวแล้ว

7. การใช้แรงงานเด็ก

ถึงแม้ว่าสังคมทั่วไปจะตระหนักถึงความสำคัญของเด็ก และพยายามหาทางพัฒนาเพื่อที่จะให้เด็กเจริญเติบโตขึ้นเป็นแรงงานที่มีคุณภาพ แต่ปรากฏว่ามีการใช้แรงงานเด็กอย่างไม่ถูกต้อง และเป็นอุปสรรคในการพัฒนาการเจริญเติบโตทั้งทางร่างกายและจิตใจของเด็กเป็นอย่างยิ่ง

จากการศึกษา “แรงงานเด็กจากบุรีรัมย์ (สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526) พบว่ามีเด็กระหว่างอายุ 9-14 ปีที่ต้องออกมาสู่ตลาดแรงงาน เนื่องจากแรงผลักดันทางเศรษฐกิจ เพราะความยากจนส่วนมากแล้วบุตรคนโตจะเป็นผู้รับภาระนี้ออกมาทำงานทำนอกหมู่บ้าน ซึ่งส่วนใหญ่ก็คือกรุงเทพฯ และเข้าทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมขนาดเล็กซึ่งบางครั้งเป็นโรงงานผิดกฎหมาย เจ้าของโรงงานเหล่านั้นต้องการแรงงานเด็กเนื่องจากเสียค่าจ้างถูกและควบคุมง่าย ความต้องการของทั้งเด็กและผู้ต้องการแรงงานจึงเสริมกันในแง่ที่ว่าเด็กต้องการทำงานเพื่อหาเงินมาให้ครอบครัว และเจ้าของโรงงานต้องการแรงงานค่าจ้างถูก อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาพบว่า รายได้ที่เด็กส่งมาให้ครอบครัวนั้น เป็นรายได้ที่ค่อนข้างน้อย และส่วนมากแล้วจะใช้ประโยชน์เพื่อการใช้จ่ายประจำวันมากกว่าเพื่อการผลิต การออกมาทำงานของเด็กจึงมิได้เป็นการแก้ไขปัญหาคความยากจน แต่กลับเป็นการเพิ่มปัญหา เพราะจากการศึกษาเด็กเหล่านั้นต้องมาประสบกับความยากลำบาก บางครั้งถึงแก่ชีวิต เนื่องจากการทำงานอย่างไม่ถูกต้องและหนักเกินกำลัง เป็นการสูญเสียทรัพยากรของชาติอย่างน่าเสียดาย

จากรายงานการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2519 สำนักงานสถิติแห่งชาติ ให้ภาพตัวเลขรวมทั้งประเทศแล้ว พบว่า มีแรงงานเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ที่เข้าสู่ตลาดแรงงานในฐานะเป็นลูกจ้างเอกชนถึงร้อยละ 7.44 ของจำนวนเด็กอายุต่ำกว่า 16 ปีทั้งหมด ในจำนวนนี้เป็นเด็กที่อยู่ในเขตกรุงเทพฯ มากที่สุดถึงตาราง

ตาราง แรงงานเด็กอายุต่ำกว่า 16 ปี ที่ทำงานเป็นลูกจ้างเอกชน

ภาค	ประชากรเด็ก			ลูกจ้างเอกชน			
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	%
กรุงเทพฯ	5,490	10,910	16,400	3,610	8,090	11,700	71.3
ภาคกลาง	80,500	76,570	157,070	15,390	7,960	23,350	14.9
ภาคเหนือ	81,950	86,480	198,430	4,710	4,350	9,060	5.4
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	246,960	258,090	505,050	3,330	14,180	17,510	3.5
ภาคใต้	23,920	12,910	36,830	2,590	1,570	4,160	11.3
รวมทั้งประเทศ	438,820	444,960	883,780	39,630	36,150	65,780	7.5

ที่มา รายงานสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2519 สำนักงานสถิติแห่งชาติ

สำหรับภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในช่วงปี 2519 มีผู้เข้ามาเป็นลูกจ้างเอกชนร้อยละ 3.5 แรงงานส่วนใหญ่อยู่ในภาคเกษตรกรรม ซึ่งหมายถึงอยู่ในภูมิฐานะของตนเอง เมื่อเปรียบเทียบกับภาคอื่นแล้ว แรงงานเด็กภาคอีสานมีน้อยที่สุด แต่เนื่องจากลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางสภาพดินฟ้าอากาศ จังหวัดในภาคอีสานมีปัญหาตลอดมาในด้านการเสียหายของพืชผล ผลกระทบสำคัญประการหนึ่งก็คือการอพยพแรงงานเข้าสู่เมืองหรือกรุงเทพฯ จังหวัดบุรีรัมย์เป็นจังหวัดหนึ่งที่มีแรงงานเด็กเข้ามากรุงเทพฯ มาก จึงได้รับเลือกเป็นตัวอย่างศึกษา

ได้มีการศึกษาเกี่ยวกับสวัสดิภาพและพัฒนาการของแรงงานเด็กในสถานประกอบการอุตสาหกรรมการผลิต โดยสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ ในปี 2527 ซึ่งให้ผลสรุปเช่นเดียวกับรายงานเด็กบุรีรัมย์ กล่าวคือ เด็กในโรงงานอุตสาหกรรมเหล่านี้มีสุขภาพทางกายอยู่ในระดับต่ำ เด็กทำงานอยู่ในสถานที่ที่เสี่ยงอันตราย ขาดอาหาร เจ็บป่วย ซึ่งสภาพผลิตปกติทางร่างกายนี้สัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับชั่วโมงการทำงานของเด็ก

ส่วนในด้านการพัฒนาทางจิตใจและอารมณ์ พบว่า พัฒนาการทางด้านความรู้ทางจิตใจและทางสังคมที่อยู่ในเกณฑ์ปกติ ได้แก่ การรับรู้เกี่ยวกับสภาพร่างกาย ความสัมพันธ์กับครอบครัว และทัศนคติเกี่ยวกับการคบเพื่อนต่างเพศแต่ที่ต้องปรับปรุงก็มีสภาวะทางจิตใจและอารมณ์

ในด้านการพัฒนาทางสติปัญญา เนื่องจากเด็กเหล่านี้มาจากครอบครัวที่ยากจน ระดับสติปัญญาส่วนใหญ่ที่พบมีเกณฑ์ต่ำกว่ามาตรฐาน แต่ระดับสติปัญญาไม่มีความสัมพันธ์กับลักษณะสถานประกอบการ แสดงว่าการทำงานของเด็กเป็นการใช้แรงงานโดยแท้จริง

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะทำงานหนักยากลำบาก แต่เด็กก็ยังคงมีความมุ่งมั่นในอนาคต จากการศึกษาพบว่า มีถึงร้อยละ 58.4 ของตัวอย่าง ต้องการเรียนต่อสาขาคู และที่น่าสังเกตคือ เมื่อถามถึงอาชีพที่เด็กอยากทำ เด็กส่วนใหญ่ตอบว่า งานอะไรก็ได้ที่รายได้ดี สบาย และมีวันหยุด นี้อาจจะสะท้อนให้เห็นสภาพแท้จริงของเด็กได้ว่า เด็กต้องทำงานโดยไม่มีวันหยุดเป็นส่วนมาก

จะเห็นได้ว่า ในข้อเท็จจริงแล้วในปัจจุบัน ปัญหาแรงงานเด็กเป็นปัญหาใหญ่และสะท้อนอารมณ์ของผู้เกี่ยวข้องอย่างยิ่ง แนวทางในการพัฒนาหรือแก้ปัญหาให้ผู้วิจัยได้กล่าวไว้สรุปได้ว่า

1. ในเชิงนโยบาย ให้ขยายอายุเด็กที่จะเข้าสู่ตลาดแรงงาน ให้ส่งเสริมทักษะเพื่อให้เด็กมีโอกาสพัฒนาตนเองได้ และขยายการศึกษาภาคบังคับออกไป เพื่อให้เด็กต้องอยู่ในโรงงานมากขึ้น
2. ในเชิงมาตรการ แก้ไขกฎหมายข้อบังคับเกี่ยวกับแรงงานเด็กให้รัดกุมและเพิ่มโทษผู้ปฏิบัติต่อแรงงานเด็กอย่างรุนแรง

อย่างไรก็ตาม แม้จะมีนโยบายคืออย่างไร แต่รากฐานของปัญหาที่เป็นตัวผลักดันให้เด็กจำเป็นต้องออกมาสู่ตลาดแรงงานเพื่อช่วยรับภาระทางครอบครัวนั้นเป็นสิ่งที่มิใช่ ถ้าเราไม่สามารถแก้ไขปัญหานี้ได้ แรงงานเด็กก็คงยังต้องออกมาตลอดไป จะเห็นได้จากกรณีที่พบในกรณีวิจัยที่บุรีรัมย์ ที่เด็กเจ็บป่วยจนต้องกลับมาอยู่บ้าน แต่ก็ยัง

ต้องการให้เด็กกลับไปทำงานอีกเมื่อหายดีแล้ว เป็นต้น ดังนั้น การจะพัฒนาปัญหาแรงงานเด็ก จึงต้องมุ่งไปที่การพัฒนาสังคมในเขตล้าหลัง หรือยากจน เพื่อช่วยให้เขาสามารถใช้แรงงานให้เป็นประโยชน์ในงานเกษตรกรรมในท้องถิ่นได้

8. รายงานทั่วไปเกี่ยวกับสภาพการพัฒนาเด็ก

มีรายงานวิจัยที่แสดงถึงการมาโรงเรียนของเด็กว่า ส่วนใหญ่นักเรียนจะมาโรงเรียนน้อยกว่าเวลาที่โรงเรียนเปิดเรียนปกติทั้งเด็กหญิงและเด็กชาย และทุกระดับชั้นเรียน แต่เด็กในกรุงเทพฯ มีเวลาเรียนมากกว่าเด็กชนบทหรือเด็กชานเมือง แสดงให้เห็นว่า เด็กที่กรุงเทพฯ มีเวลาของการศึกษาเล่าเรียนมากกว่า ซึ่งอาจเป็นผลทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็กกรุงเทพฯ สูงกว่าเด็กชานเมืองหรือต่างจังหวัดก็ได้

ในทัศนะความคิดเห็นของชาวชนบทต่อการประถมศึกษา ปรากฏว่าส่วนใหญ่เห็นว่าการศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นและทุกคนต้องการเรียนเพื่อช่วยให้มีสภาพต่างๆ ดีขึ้น สามารถประกอบอาชีพได้ และที่สำคัญก็คือ เขาเห็นว่ารัฐควรจัดตั้งโรงเรียนประถมศึกษาร่วมกับประชาชน ให้ชุมชนมีส่วนร่วมตัดสินใจและได้รับประโยชน์เต็มที่ด้วย

9. สรุป

จากผลงานวิจัยทั้งหมดที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่า งานวิจัยในระยะแรกมุ่งทางด้านหาความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆ ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นการให้ความสนใจทางด้านการพัฒนาทางสติปัญญามากกว่าด้านอื่น ๆ หัวข้อหรือประเด็นที่สำคัญจึงขาดอยู่มาก ควรที่จะต้องมีกรณีศึกษาเพื่อหาข้อมูลที่จะแสดงภาพชัดเจนของการพัฒนาเด็กของเรามากกว่านี้

ประเด็นหรือหัวข้อการวิจัยที่ควรพิจารณา

1. การศึกษาภาวะโภชนาการที่มีผลส่งถึงลักษณะทางกายภาพของเด็กในแต่ละช่วงอายุ : ส่วนสูง น้ำหนัก ลักษณะการเจริญเติบโต เมื่อสัมพันธ์กับการเลี้ยงดู การให้อาหาร ความเชื่อในการบริโภคอาหารของมารดาในขณะมีครรภ์และหลังคลอด
2. การศึกษาเด็กนอกระบบโรงเรียน : กิจกรรมที่เด็กทำ ปัญหาและความต้องการ การแนะแนวอาชีพเด็กที่ขาดโอกาสศึกษา
3. การศึกษาอิทธิพลของสื่อมวลชนทุกรูปแบบที่มีผลกระทบถึงการพัฒนาศักยภาพและคุณภาพของเด็กในอนาคต
4. ศึกษาปัจจัยที่จะแสดงการพัฒนาด้านสังคมและจริยธรรมของเด็ก กระบวนการให้ความรู้ทางสังคมจากครอบครัว
5. ศึกษาบทบาทสตรีในด้านการพัฒนาความรู้เพื่อการพัฒนาเด็ก
6. ศึกษาการอพยพของแรงงานเด็กโดยทั่วถึงทั้งประเทศเพื่อเป็นแนวทางและมาตรการให้รัฐตระหนักถึงปัญหาที่สำคัญนี้

สรุปผลงานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาเยาวชน (15–25 ปี)

เยาวชนเป็นกลุ่มบุคคลที่อยู่ในภาวะที่ค่อนข้างมีปัญหา คือโตเกินกว่าจะเป็นเด็ก แต่ก็ยังไม่ถูกนับว่าเป็นผู้ใหญ่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเยาวชนที่อยู่ในช่วงอายุที่เรียกว่าวัยรุ่นระยะต้น คือ 15–18 ปี จะเป็นช่วงที่ปรับตัวได้ยาก

เยาวชนในประเทศไทยมีจำนวนประมาณร้อยละ 17–19 ของประชากรทั้งหมดในปี 2529 ซึ่งนับว่าเป็นจำนวนที่มากพอสมควร ถ้ามีการพัฒนาที่ดีในอนาคต เราก็คาดหวังได้ว่าจะมีประชากรผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพที่สามารถทำประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติได้อย่างมาก แผนพัฒนาเยาวชน จึงเป็นสิ่งที่จะต้องคำนึงถึง ในฐานะที่เป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างยิ่งสำหรับการพัฒนาประเทศ

1. การพัฒนาสุขภาพอนามัย

ถึงแม้ว่าประเทศไทยจะมีประชากรกลุ่มเยาวชนอยู่ถึงร้อยละ 17–19 ของจำนวนประชากรทั้งหมดในปี 2529 แต่การศึกษาเกี่ยวกับสภาพร่างกายและสุขภาพจิตของเยาวชนยังมีอยู่น้อยมาก เรายังไม่สามารถสรุปน้ำหนักส่วนสูง ที่ควรเป็นมาตรฐานสำหรับเยาวชนไทยได้ ยังไม่สามารถจะระบุได้ว่า เยาวชนต้องการอาหารประเภทใด จำนวนแคลอรีเท่าใดจึงจะสัมพันธ์กับน้ำหนักและส่วนสูง และไม่มีข้อมูลพอที่จะอ้างได้ว่าเยาวชนไทยมีสุขภาพแข็งแรงเพียงใด มีความแตกต่างกันหรือไม่ระหว่างความเจริญเติบโตทางร่างกายของเยาวชนในแต่ละภาคและด้วยเหตุผลใด

ในด้านสุขภาพจิตก็เช่นกัน เรามีรายงานทางการแพทย์จากโรงพยาบาลสาขาจิตเวชแจ้งว่า เยาวชนมีสุขภาพจิตไม่ดี ในปี 2523 พบว่า ในจำนวนผู้ป่วยจิตเวชทั้งหมด มีจำนวนที่เป็นเยาวชนถึงร้อยละ 23.73 (จากจำนวนผู้ป่วย 7,110 คน) โดยมีข้อมูลว่าส่วนมากอยู่ในช่วงอายุ 20–24 ปี เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง และมาจากภาคกลางมากกว่าภาคอื่น ๆ

จากข้อเท็จจริงดังกล่าวนี้ น่าที่จะมีการทำวิจัยเพื่อหาสาเหตุแท้จริงและความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้เราเข้าใจสภาพการณ์ของการมีสุขภาพจิตไม่สมบูรณ์ได้ดีกว่านี้

อย่างไรก็ตาม มีผลงานวิจัยที่ได้มีผู้ศึกษาไว้ในส่วนที่เกี่ยวกับการพัฒนาสุขภาพของนิสิตมหาวิทยาลัย ผลการศึกษาสรุปได้ว่า นิสิตที่มาจากภาคต่าง ๆ ของประเทศ มีความเชื่อค่านิยมสุขภาพไม่แตกต่างกัน บางครั้งเป็นความเชื่อที่ไม่ถูกต้องแต่สำหรับนิสิตที่เคยศึกษาทางด้านสุขภาพมาบ้าง จะมีความเข้าใจผิดน้อยกว่าคนที่ไม่ได้ศึกษา ผลการศึกษานี้แสดงผล 2 ประการ คือ ประการที่หนึ่ง คนไทยทั่วไปยังคงมีความเชื่อทางด้านสุขภาพที่บางครั้งอาจมาจากชนบทประเพณีเดิมก็ได้ และความเชื่อนี้ได้ถ่ายทอดมายังบุตร ที่ถึงแม้จะได้รับการศึกษาระดับอุดมศึกษาก็ยังคงความเชื่อนั้นไว้ ประการที่สอง เมื่อได้รับความรู้ นิสิตสามารถพัฒนาและเปลี่ยนความเข้าใจผิดของตนได้

ส่วนงานวิจัยอีกชิ้นหนึ่งนั้น เป็นงานที่พยายามดูความสัมพันธ์ระหว่างสุขภาพกับการสอบตกซ้ำชั้น แต่ไม่พบความแตกต่างของนักเรียนที่สอบได้และสอบตก แสดงว่าสุขภาพยังไม่เป็นองค์ประกอบสำคัญของการสอบได้หรือสอบตกซ้ำชั้น

ในเรื่องสุขภาพจิต มีการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ 4 งาน ซึ่ง 2 ใน 4 ของงานวิจัยเป็นการสำรวจสุขภาพจิตของเยาวชนในโรงเรียนมัธยมศึกษา ปรากฏผลการศึกษที่น่าสนใจคือ พบว่า ผู้ที่อยู่ในวัยเรียนถึงร้อยละ 35 ของตัวอย่าง เป็นคนมีอาการอ่อนไหวง่าย คิดมาก มีความวิตกกังวลสูง มีความโน้มเอียงจะเป็นโรคประสาทได้ง่าย ซึ่งมีสาเหตุส่วนใหญ่มาจากครอบครัว บิดามารดาทะเลาะกันและใช้อารมณ์กับลูก เป็นผลทำให้เด็กพวกนี้ส่วนใหญ่เป็นคนเก็บกด ส่วนการศึกษาของกองอนามัยโรงเรียน กระทรวงสาธารณสุข และสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปี 2622 พบว่า เยาวชนกลุ่มตัวอย่าง โดยส่วนรวมมีภาวะสุขภาพจิตอยู่ในคะแนนระดับปานกลางและค่อนข้างสูง อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยได้ให้ข้อสังเกตไว้ว่า ผลที่ได้นี้ยังเชื่อถือไม่ได้แน่นอนนักว่าจะตัดสินได้ว่าเด็กเหล่านี้มีสุขภาพจิตที่ดี เนื่องจากเครื่องมือที่ใช้วัดมีอำนาจในการแจกแจงต่ำ

ผลงานวิจัยอีกเรื่องหนึ่ง แสดงถึงสุขภาพจิตที่สามารถพัฒนาได้ ถ้ามีการบำบัดรักษาที่ถูกต้อง คือ เป็นงานที่ศึกษาสุขภาพจิตและการปรับตัวของเด็กที่บ้าน (นพพร นพเจริญกุล, วิทยานิพนธ์ของสังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2621) พบว่าเด็กที่บ้านส่วนใหญ่เป็นลูกคนกลางที่มักจะมีบุคลิกภาพเก็บตัวอยู่แล้ว มาจากครอบครัวยากจน เมื่อหนีบ้านออกมาเร่ร่อนอยู่ สุขภาพจิตของเด็กอยู่ในภาวะที่ค่อนข้างเสื่อมทราม แต่เมื่อนำมาอยู่ในสถานสงเคราะห์และได้รับการช่วยเหลือเด็กก็สามารถปรับตัวได้ดี

จากงานวิจัยของ ถนอมศรี อินทนนท์ (2630) พบว่าครอบครัวมีอิทธิพลสำคัญอย่างยิ่งต่อสุขภาพจิตของเด็กวัยรุ่น นั่นคือเด็กวัยรุ่นที่อยู่ในครอบครัวจะมีสุขภาพจิตดีกว่าเด็กวัยรุ่นที่อยู่ในสถานสงเคราะห์อย่างมีนัยสำคัญ (ถนอมศรี อินทนนท์, วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2630)

ถึงแม้ว่างานวิจัยด้านสุขภาพจิตจะน้อย แต่ก็พอจะมองเห็นแนวโน้มได้ว่ามีเด็กจำนวนหนึ่งที่มีความโน้มเอียงจะเป็นโรคจิตประสาท เนื่องจากปัญหาหรือแรงกดดันจากที่บ้าน แต่จากผลการวิจัยอีกงานหนึ่งก็แสดงให้เห็นว่า เด็กที่สุขภาพจิตมีปัญหาอาจปรับตัวได้ใหม่เป็นปกติได้ถ้าได้รับความช่วยเหลือที่ถูกต้อง และสถาบันที่สำคัญที่สุดเกี่ยวกับด้านนี้ก็คือสถาบันครอบครัว

2. การพัฒนาทางสมองสติปัญญา

มีงานวิจัยทั้งสิ้น 137 เรื่อง ส่วนใหญ่เป็นการศึกษากันที่ทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการเรียน คือ ทัศนคติที่มีต่อการศึกษาคือหลังจากจบชั้นมัธยมศึกษาหรือเตรียมอุดมศึกษา ทัศนคติที่มีต่อการสอนเพศศึกษา ในโรงเรียน ทัศนคติและค่านิยมที่มีต่อวิชาที่เรียน และทัศนคติของผู้ปกครองที่มีต่อครู ซึ่งมีงานวิจัยเกี่ยวกับด้านนี้ถึง 83 เรื่อง รองลงไปเป็นหลักสูตรการเรียนการสอนและความสนใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนการสอนมีทั้งหมด 33 เรื่อง งานวิจัยด้านพัฒนาการทางสมองและการเรียนรู้มี 11 เรื่อง การช่วยเหลือแนะแนว 8 เรื่อง และการใช้สื่อการสอน 2 เรื่อง

ในค่านิยมของพัฒนาการทางสมองและการเรียนรู้นั้น ผลการวิจัยแสดงแนวโน้มของการมีความสามารถในการพัฒนาทางสมองของเยาวชนไทย เยาวชนรู้จักใช้สมองคิดเมื่อได้รับการศึกษาแล้ว เช่น จากงานวิจัยความสัมพันธ์

ระหว่างคะแนนสอบปลายปี วิชาวิทยาศาสตร์ กับสมรรถภาพสมองกันเหตุผลและความเชื่อคติชาวบ้าน ปรากฏผลว่า ผลการเรียนวิทยาศาสตร์มีความสัมพันธ์กับความมีเหตุผล เด็กที่มีคะแนนวิทยาศาสตร์สูงมักจะไม่ใช่คติชาวบ้านที่ไม่มีเหตุผล (สุวรรณค์ อ่อนนาค, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2511)

ที่สำคัญคือ อเพศไม่แสดงถึงความแตกต่างในด้านความคิดสร้างสรรค์ แต่ความคิดสร้างสรรค์นั้นจะเปลี่ยนแปลงขึ้นอยู่กับฐานะและระดับอายุของนักเรียนมากกว่า

ถึงแม้ว่างานวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถภาพทางสมองของเยาวชนจะมีบางเรื่องที่แสดงผลว่านักเรียนในกรุงเทพฯ หรือนักเรียนในโรงเรียนที่มีระบบการสอนถูกต้องทันสมัย เช่น โรงเรียนสาธิตต่าง ๆ นั้น จะมีความสามารถทางความคิดเชิงนามธรรมหรือความคิดเชิงสร้างสรรค์สูงกว่าเด็กนักเรียนต่างจังหวัด หรือโรงเรียนหลักสูตรปกติก็ตาม แต่ก็ม้งานวิจัยหลายชิ้นที่แสดงว่า เมื่อเด็กมีอายุมากขึ้นจะสามารถพัฒนาให้มีการรับรู้ได้มากขึ้น เช่นพบว่า นักเรียนที่มีผลการเรียนแตกต่างกันมา แต่เมื่อเข้ามาเรียนในชั้นปีที่ 1 ในมหาวิทยาลัย ปรากฏว่าผลการเรียนไม่แตกต่างกัน ที่แตกต่างกันก็เป็นเพียงบางวิชาที่ต้องอาศัยพื้นความรู้เดิมเข้าประกอบ ได้แก่ วิชาคณิตศาสตร์ เคมี เป็นต้น

ในด้านของทัศนคติที่มีต่อวิชาต่าง ๆ ที่เรียนหรือทัศนคติต่อครูนั้น ส่วนใหญ่มีทัศนคติต่อวิชาที่เรียนและต่อครูในทางบวก ซึ่งเป็นองค์ประกอบหรือปัจจัยสำคัญประการหนึ่งในด้านของความพร้อมที่จะรับความรู้ คือไม่มีอคติต่อวิชาและต่อครูผู้สอน

สำหรับทัศนคติต่อการศึกษาก่อนนั้น ถึงแม้ว่าการที่เด็กจะได้มีโอกาสศึกษาต่อหรือไม่นั้นจะขึ้นอยู่กับฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวอย่างมาก แต่จากผลงานวิจัยต่าง ๆ แสดงให้เห็นว่าโดยทั่วไปแล้ว นักเรียนต้องการเรียนต่อในชั้นที่สูงขึ้นมีความมุ่งหวังในชีวิตระดับสูง แรงจูงใจที่สำคัญคือลักษณะงานที่ก้าวหน้า มีเกียรติยศมีคนยอมรับ เป็นแรงจูงใจสำคัญที่สุดที่ทำให้เด็กต้องการที่จะเรียนต่อ อย่างไรก็ตามเด็กส่วนมากก็ยังไม่รู้จักตัวของตัวเอง โดยเฉพาะนักเรียนหญิงที่ส่วนมากจะเลือกโดยคำนึงถึงสภาพส่วนตัวและความถนัดมากกว่าเพศชาย และถ้าจะเปรียบเทียบระหว่างความต้องการเรียนต่อในสายสามัญหรือสายอาชีพ พบว่า เด็กเลือกที่จะศึกษาในสายสามัญมากกว่าเพื่อจะสามารถต่อไปได้ถึงชั้นอุดมศึกษามหาวิทยาลัย ซึ่งถือเป็นจุดสูงสุดของความมุ่งหวังในการศึกษาต่อของนักเรียน

ทัศนคติที่อาจจะถือว่าเป็นของใหม่ต่อวงการศึกษาคือ ทัศนคติที่นักเรียนมีต่อการสอนวิชาเพศศึกษา ซึ่งโดยทั่วไปสำหรับสถานการณ์ปัจจุบันที่หญิงและชายในวัยเยาวชนมีความใกล้ชิดกันมากกว่ายุคที่แล้วมา การสอนเพศศึกษาในโรงเรียนเป็นสิ่งที่ควรคำนึงถึงเพื่อให้ความรู้ที่ถูกต้องแก่เด็ก จากการศึกษาทัศนคติเกี่ยวกับเรื่องนี้ 6 เรื่องพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีทัศนคติต่อการสอนเพศศึกษาในเชิงบวก เห็นว่ามีประโยชน์ และช่วยให้ความสับสนจากการเปลี่ยนแปลงสภาวะทางร่างกายของวัยรุ่นลดน้อยลง และเป็นความเห็นที่คล้อยตามกัน ทั้งนักเรียนหญิง-ชาย และแม้กระทั่งผู้ปกครอง นักเรียนมีความเห็นว่า เรื่องเพศศึกษาเป็นเรื่องวิชาการ ควรเชิญผู้เกี่ยวข้องกับด้านนี้โดยตรงมาให้ความรู้ ได้แก่ แพทย์ พยาบาล จิตแพทย์ นักสังคมสงเคราะห์ นักเรียนชาย หญิงมีความต้องการความรู้เรื่องเพศศึกษาต่างกันเล็กน้อย คือ นักเรียนหญิงต้องการทราบเรื่องการเปลี่ยนแปลงของ

ร่างกายและจิตใจในวัยรุ่นแก่นักเรียนชายต้องการให้ชี้ให้เห็นผลเสียจากการประพฤติดังกล่าว และการที่ผู้หญิงโสเภณี

ที่น่าสนใจมากสำหรับความรู้ด้านเพศศึกษาที่นักเรียนได้รับจากผลงานวิจัยของ อาภาพร สุพงศ์ (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2520) พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ให้คำตอบว่า ได้รับความรู้ด้านเพศศึกษาจากหนังสือพิมพ์แสดงถึงผลของสื่อมวลชนที่มีต่อการพัฒนาการเรียนรู้อาจารย์ ซึ่งควรจะต้องมีการศึกษาวิจัยกันต่อไปว่า สื่อมวลชนให้ความรู้ที่ถูกต้องเพียงไรหรือไม่

ในด้านการช่วยเหลือแนะแนวซึ่งเป็นบริการที่มีให้แก่แก่นักเรียนปรากฏจากผลงานวิจัย 8 เรื่อง พอสรุปได้ว่า การแนะแนวเป็นสิ่งที่มิใช่ประโยชน์ช่วยลบลบปัญหาในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านการเรียน การเลือกอาชีพ และแม้กระทั่งคำแนะนำด้านบุคลิกภาพ ซึ่งปรากฏว่านักเรียนหญิงต้องการมากกว่านักเรียนชาย ทั้งนี้แสดงถึงความสามารถในการพัฒนาทางด้านสติปัญญาของนักเรียน คือ นักเรียนพร้อมที่จะรับของใหม่ที่มีประโยชน์

3. ครอบครัวและการเลี้ยงดู

การอบรมเลี้ยงดูมีผลกระทบต่ออย่างยิ่งต่อการพัฒนาเยาวชน เพราะคงได้กล่าวแล้วว่า ในช่วงชีวิตของการเป็นเยาวชนนี้ เด็กอยู่ในภาวะสับสน เนื่องจากสภาพร่างกายและจิตใจเปลี่ยนแปลง การอบรมเลี้ยงดูจึงอาจเป็นตัวเสริมหรือท้วงยับยั้งการพัฒนาด้านต่าง ๆ ของเด็กได้

จากผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูทั้งหมด 65 เรื่อง มีข้อสรุปที่ทำให้เห็นได้ชัดเจนว่าการอบรมเลี้ยงดูนี้มีผลต่อบุคลิกภาพและสติปัญญาของเด็กโดยตรง มีผลงานวิจัยหลายเรื่องที่กล่าวถึงผลเสียของการเลี้ยงดูเด็กแบบเข้มงวดเกินไป หรือมีการลงโทษบ่อยครั้ง ทำให้เด็กมีความคิดสร้างสรรค์ต่ำ มีความเป็นผู้นำน้อย มีความสามารถบังคับตัวเองได้น้อย การควบคุมอารมณ์ต่ำ และเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เด็กกระทำความผิดอย่างใดก็ตาม ลักษณะการเลี้ยงดูเป็นสิ่งสืบเนื่องกับฐานะทางเศรษฐกิจสังคมและการศึกษาของบิดามารดา ถ้าบิดามารดามีฐานะเศรษฐกิจดี มีการศึกษา แนวโน้มในการเลี้ยงดูบุตรก็จะออกในแนวประชาธิปไตยมากขึ้น เราพบว่าการเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยทำให้เด็กมีความคิดสร้างสรรค์สูง และเป็นตัวการสำคัญที่สุดในการพัฒนาสติปัญญาของเด็ก ในขณะที่ถ้าเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันจะพบความสัมพันธ์กับสติปัญญาในทางลบ ยิ่งไปกว่านั้น การอบรมแบบประชาธิปไตย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการฝึกเด็กให้มีความอิสระจะเป็นสิ่งที่ทำให้เด็กมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการอบรมแบบประชาธิปไตยจะมีผลต่อการพัฒนาของเด็กแทบทุกด้าน แต่สิ่งที่พบจากผลงานวิจัยบางเรื่อง คือ การเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยนั้นทำให้มีการสร้างสรรค์สูง แต่ทำให้มีความเกรงใจต่ำ ซึ่งเป็นภาพของเยาวชนไทยที่เปลี่ยนแปลงไปจากค่านิยมเดิม

สิ่งที่น่าจะมีการวิจัยกันต่อไปก็คือ สภาพการเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยกับค่านิยมไทย เพื่อค้นหาแนวทางการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของสังคมไทยในอนาคต

4. การพัฒนาทางสังคม

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนาทางสังคมของเยาวชนหรือเด็กวัยรุ่นนั้นมีทั้งหมด 50 เรื่อง แยกเป็นทัศนคติของเยาวชนที่มีต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม 30 เรื่อง และการใช้เวลาว่างของเยาวชนอีก 20 เรื่อง

ทัศนคติของเยาวชนที่มีต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม เป็นสิ่งที่จะแสดงให้เห็นความสนใจต่อสิ่งรอบตัวของเยาวชนว่ามีในเรื่องใดบ้าง และสนใจอย่างไรเพราะสิ่งเหล่านี้เป็นเสมือนตัวชี้การพัฒนาทางสังคมของเยาวชนได้อย่างดี ทัศนคติของวัยรุ่นที่มีต่อสังคม มีผลงานวิจัย 30 เรื่อง เป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับการพัฒนาประเทศ 4 เรื่อง การคบเพื่อนและความสัมพันธ์ระหว่างเพศ 4 เรื่อง การอนุรักษ์ป่าไม้ 2 เรื่อง ความสำคัญในหน้าที่พลเมือง 4 เรื่อง การวางแผนชีวิตและครอบครัว 4 เรื่อง การเมือง 11 เรื่อง ศาสนา 1 เรื่อง

จากเรื่องต่าง ๆ ที่ศึกษา แสดงถึงทัศนคติที่พัฒนาอย่างมากมายของเยาวชนที่น่าสนใจคือ ทัศนคติต่อการเมือง โดยส่วนรวมแล้วเยาวชนมีทัศนคติที่ดีต่อการเมืองไทย มีความรู้สึกทางการเมืองเป็นแบบกลาง ๆ นอกจากนักศึกษากลุ่มที่เป็นพวกก้าวหน้า ครอบครัวยังมีอิทธิพลต่อความคิดทางการเมืองของเยาวชนมาก

ในด้านการพัฒนาประเทศ มีผลงานวิจัยที่ทำไว้ตั้งแต่ปี 2514 โดยศูนย์ศึกษาและฝึกอบรมการวิจัยทางสังคมศาสตร์ กองวิจัยสังคมศาสตร์ สำนักงานสภาวิจัยแห่งชาติ ซึ่งสำรวจทัศนคติของนิสิตนักศึกษาปีสุดท้ายในวิทยาลัยที่มีต่อการพัฒนาประเทศ มีข้อสรุปที่น่าสนใจและได้พบว่าในอีก 10 กว่าปีที่ผ่านมา ผลสรุปหลายประการซึ่งเกิดจากข้อคิดของนิสิตนักศึกษาได้รับการปฏิบัติโดยรัฐบาล คือนักศึกษาให้ข้อคิดเห็นว่า

1. ควรเตรียมสร้างพื้นฐานเศรษฐกิจสังคมการเมืองด้วยการพัฒนาการศึกษา โดยเฉพาะระดับอาชีวศึกษา
2. ควรส่งเสริมการเกษตร ควบคู่กับการพัฒนาอุตสาหกรรม เพื่อสนับสนุนนโยบายการลดการส่งออกสินค้าเข้าและเพิ่มสินค้าออก
3. ส่งเสริมจูงใจให้ข้าราชการออกปฏิบัติงานในภูมิภาคให้มากขึ้น
4. ปรับปรุงแก้ไขระบบการจกเก็บภาษีอากรให้มีประสิทธิภาพ
5. แก้ไขพระราชบัญญัติเกี่ยวกับคุณสมบัติขั้นต่ำของผู้สมัครรับเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้สูงขึ้น เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้
6. ควรเปิดอบรมแพทย์ชั้นสอง เพื่อแก้ไขปัญหาขาดแคลนแพทย์ท้องถิ่นชนบท
7. ควรให้มีการสอนลัทธิการเมืองโดยเสรีในมหาวิทยาลัย
8. ควรให้มีความสัมพันธ์ทางการค้ากับประเทศสาธารณรัฐจีน
9. ควรปลูกฝังอุดมการณ์ชาตินิยมแก่เด็กและเยาวชน

จะเห็นได้ว่า แนวความคิดเหล่านี้ได้ปรากฏขึ้นในเชิงปฏิบัติในการพัฒนาประเทศปัจจุบัน แสดงว่าเยาวชนไทยมีความเข้าใจ มีความกระตือรือร้นที่จะมีส่วนในการพัฒนาประเทศ และมีการติดตามข่าวสารเกี่ยวกับการพัฒนาบ้านเมืองพอที่จะสามารถให้ความคิดเห็นได้อย่างน่าสนใจ

สำหรับทัศนคติท่านอื่น ๆ เป็นทัศนคติในด้านบวกและบางอย่างเป็นความคาดหวังอยากจะเป็น เช่น มีงานวิจัยเกี่ยวกับบทบาทผู้ชาย สอบถามเด็กวัยรุ่นชายในปี 2509 (อุไร สังขพันธ์ วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2509) วัยรุ่นชายได้ตอบว่าบทบาทผู้ชายควรจะเป็นคนนำใจนักกีฬา อ่อนน้อม มีการศึกษาสูง ให้เกียรติสุภาพสตรี และนิยมสตรีที่อ่อนหวาน เป็นแม่บ้านที่ดี เป็นต้น ซึ่งอาจเป็นภาพที่วัยรุ่นชายต้องการจะเป็นก็ได้

การใช้เวลาว่างของเด็กวัยรุ่น มิงงานวิจัยทั้งหมด 20 เรื่อง และมีผลงานวิจัยหนึ่งที่ระบุว่า การใช้เวลาว่างที่ไม่เหมาะสมของวัยรุ่นเป็นปัจจัยสำคัญต่อการประพฤติก่อการประพฤติไม่สมควรแก่สภาพของนักเรียน (สุพจน์ จักขุทิพย์ วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2521)

อย่างไรก็ตาม ผลงานวิจัยส่วนใหญ่ ได้กล่าวถึงการใช้เวลาว่างของเยาวชนไว้ว่า เยาวชนส่วนใหญ่จะใช้เวลาว่างอยู่กับบ้าน ทำงานบ้าน และหาความเพลิดเพลินส่วนตัว ได้แก่ ฟังเพลง ดูโทรทัศน์ อ่านหนังสือ ถ้าเป็นเวลาว่างที่อยู่โรงเรียนนั้นส่วนมากก็ใช้เวลาไปในการคุยเล่นกันมากกว่าที่จะเป็นสาระประโยชน์และถ้าจะไปเที่ยวนอกบ้าน เยาวชนพอใจจะไปกับเพื่อนเพศเดียวกันมากกว่า

4. การพัฒนาทางบุคลิกภาพ

มีผลงานวิจัย 74 เรื่อง ได้แก่ เกี่ยวข้องกับความสามารถในการปรับตัว 19 เรื่อง ความคิดเห็นที่ตนเองและพฤติกรรมที่แสดงออกถึงบุคลิกภาพ 15 เรื่อง ความขัดแย้งวิตกกังวลที่มีต่อบุคลิกภาพและการเรียน 12 เรื่อง บุคลิกภาพ การพยายามรักษาและพัฒนาบุคลิกภาพ 10 เรื่อง บุคลิกภาพการเป็นผู้นำ 16 เรื่อง และค่านิยมของเยาวชน 2 เรื่อง

สิ่งที่ได้กล่าวมาแล้วในหัวข้อนี้เกี่ยวกับครอบครัว และการอบรมเลี้ยงดูว่าการอบรมเลี้ยงดูมีผลกระทบต่อโดยตรงถึงการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็ก ความคิดเห็นของผู้ปกครองมีอิทธิพลที่จะชี้แนะให้เด็กมีพฤติกรรม หรือบุคลิกภาพตามที่ผู้ปกครองต้องการให้เป็น ซึ่งมีทั้งผลดีและผลเสียต่อการพัฒนาเชิงบุคลิกภาพของเด็ก เพราะเด็กจะเสียความเป็นตัวของตัวเอง แต่จะมีบุคลิกภาพตามที่มารดาหรือบิดาต้องการ องค์ประกอบสำคัญที่มีต่อการพัฒนาบุคลิกภาพเท่าที่ได้มีการสรุปไว้ในผลการวิจัย ได้แก่ การศึกษาของบิดามารดา ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว อาชีพบิดามารดา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวนพี่น้องในครอบครัวเดียวกัน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เพศ และอายุของเยาวชน

ดังนั้น การที่เราจะพยายามทำให้เยาวชนมีการพัฒนาทางบุคลิกภาพที่สมบูรณ์ จึงจำเป็นที่จะต้องพัฒนาให้ความรู้ที่ถูกต้องในด้านการอบรมเลี้ยงดู ซึ่งจะต้องกินความไปถึงการยกระดับฐานะความเป็นอยู่ของประชากรด้วย

5. การพัฒนาค่านิยมธรรมและวัฒนธรรม

เนื่องจากจริยธรรมและวัฒนธรรมเป็นเรื่องของนามธรรม การจะทราบได้ว่าบุคคลมีจริยธรรมหรือเคร่งครัดในวัฒนธรรมอย่างไรนั้น ก็มีเพียงแต่การสอบถามทัศนคติหรือความคิดเห็นที่มีต่อเรื่องเหล่านี้ งานวิจัยที่จัดอยู่ในประเภทของจริยธรรมและวัฒนธรรมจึงเป็นเรื่องของการศึกษาทัศนคติทั้งหมด มีอยู่ 25 เรื่อง เป็นงานวิจัยที่เกี่ยวกับพุทธศาสนา 6 เรื่อง จริยธรรม 12 เรื่อง และศิลปวัฒนธรรมไทย 7 เรื่อง

แนวความคิดทางจริยธรรมจะเกี่ยวเนื่องใกล้ชิดกับแนวความคิดทางพุทธศาสนา มาก จึงน่าสนใจที่จะทราบว่าเขาจะคิดอย่างไรต่อพุทธศาสนา จากผลการวิจัยทั้ง 6 เรื่อง พอจะสรุปได้ว่าส่วนใหญ่เยาวชนมีทัศนคติที่ดีต่อศาสนา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เยาวชนที่ได้เรียนวิชาศาสนาเปรียบเทียบและเยาวชนที่มีทัศนคติว่านับถือศาสนาเพื่อการพัฒนาตนเอง แต่ก็มีงานวิจัยบางชิ้นที่แสดงว่าเยาวชนเพียงแต่มีทัศนคติที่ดีต่อพุทธศาสนาเท่านั้น ไม่ได้เข้าใจหลักการและมีได้ศึกษาศาสนาเป็นที่พึงทางใจเท่าใดนัก เมื่อเกิดมีปัญหา เยาวชนเหล่านี้จะคิดถึงบิดามารดาเป็นอันดับแรก รองลงไปเป็นครู เพื่อน คนรัก แล้วจึงถึงพระ อย่างไรก็ตามก็ยังมีเยาวชนที่เชื่อว่าทำกรรมที่ย่อมได้ผลดีตอบแทน และเป็นการได้รับผลตอบแทนในชั่วชีวิตนี้เอง ไม่ใช่ชาติหน้า ในขณะที่มีเยาวชนบางส่วนไม่เชื่อผลของการทำดีว่าจะได้ติดตามคำสอนของศาสนา ซึ่งแสดงถึงปัญหาที่ควรจะมีการศึกษาวิจัยต่อไปถึงแนวโน้มของความเชื่อทางศาสนาของเยาวชนในทุกศาสนา เนื่องจากความเชื่อในศาสนาเกี่ยวข้องกับแนวความคิดทางจริยธรรม ถ้าความเชื่อคลงกั้นน่าจะมีผลถึงจริยธรรมของเยาวชนด้วย

สำหรับความเชื่อทางศาสนานี้เป็นความเชื่อของเยาวชนที่ตกเป็นตัวอย่างศึกษา และเป็นในทิศทางเดียวกันทั้งหญิงชาย คือไม่มีความแตกต่างระหว่างเพศหรือฐานะทางเศรษฐกิจให้เห็นได้ชัดเจนในด้านทัศนคติ แต่พบว่า ครอบครัวและการอบรมเลี้ยงดูมีอิทธิพลต่อทัศนคติและความเชื่อทางศาสนา นั่นคือ บิดามารดาเป็นผู้วางรากฐานของความเชื่อทางศาสนาให้ไว้ตั้งแต่เด็ก ถ้ารากฐานดังกล่าวไว้กว้างไว้อย่างแข็งแรงพอสมควร เราก็อาจกล่าวได้ว่า เยาวชนน่าจะมั่นคงในความเชื่อที่ตนกระเสาะความเจริญสมัยใหม่ที่เข้ามาสู่จิตใจได้

ในด้านของจริยธรรม ปรากฏว่ามีผู้วิจัยจริยธรรมในสังคมไทย และสรุปผลไว้ในปี 2520 ว่าปรากฏการณ์ทางจริยธรรมในสังคมไทยมีความซับซ้อนมากจนสมมติฐานที่ตั้งไว้โดยใช้ตัวแปรน้อยๆไม่สามารถอธิบายได้เพียงพอเพื่อให้เข้าใจความแตกต่างทางจริยธรรมของบุคคลได้ (จริยธรรมในสังคมไทย : ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจวบจันทน์ สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2520) อย่างไรก็ตาม มีงานวิจัยที่แสดงให้เห็นว่าระดับอายุที่แตกต่างกันมีผลทำให้ระดับความคิดที่มีต่อจริยธรรมแตกต่างกันไปด้วย คือได้พบว่า นิสิตชั้นปีที่ 4 มีความซับซ้อนทางความคิดนามธรรมและทัศนคติค่าทางศีลธรรมในระดับสูงกว่านิสิตปี 1 และจากผลการศึกษาเรื่องนี้ อาจกล่าวได้ว่าความซับซ้อนทางความคิดนามธรรม มีความสัมพันธ์กับระดับการทัศนคติค่าศีลธรรมในทิศทางเดียวกัน คือยิ่งมีความซับซ้อนทางความคิดมากเท่าใด ก็จะมีทัศนคติค่าศีลธรรมสูงขึ้นเท่านั้น แต่เมื่อพิจารณาในด้านการหาเหตุผลทางตรรกศาสตร์ของแนวความคิดด้านจริยธรรม กลับพบในงานวิจัยอีกเรื่องหนึ่งว่า การศึกษาเหตุผลทางจริยธรรมนี้ไม่มีความแตกต่างระหว่างอายุ เพศ หรือสถานที่อยู่ (ในเมืองหรือชนบท) แสดงว่าการแสดงออกของจริยธรรมในสังคมไทยนั้นยังซับซ้อนยากที่จะหาตัวแปรมาอธิบายได้ชัดเจน

และที่น่าสนใจสำหรับการพัฒนาจริยธรรมของเยาวชนไทยก็คือ มีงานวิจัยที่กล่าวถึงการเลียนแบบหรืออิทธิพลของการเป็นแบบอย่างของเยาวชนไทย เนื่องจากเยาวชนเป็นผู้ที่ไวต่อการเลียนแบบอยู่แล้วแต่การเลียนแบบในที่นี้หมายถึงการเลียนแบบอย่างที่ดี ผู้วิจัยได้พบข้อสรุปว่า ถ้ามีตัวแบบที่ดี คือมีการกระทำทางจริยธรรมที่ดีที่สูง ผู้ที่จะเลียนแบบได้ดีที่สุดคือผู้ที่มีระดับจริยธรรมสูงอยู่แล้ว ส่วนผู้ที่มีระดับจริยธรรมต่ำจะไม่เลียนแบบ หรือถ้า

จะเลียนแบบก็จะอยู่ในอัตราต่ำกว่าและจะเลียนแบบเฉพาะเมื่อแบบดังกล่าวนั้นมีลักษณะมุ่งใจมากเป็นพิเศษเท่านั้น (อิทธิพลของการเป็นแบบอย่างต่อการพัฒนาจริยธรรมของเยาวชนไทย : สุเชษฐ์ ม้าเทริม, ปริญญาานิพนธ์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2519) ซึ่งน่าจะเป็นแนวคิดสำหรับการพัฒนาจริยธรรมของเยาวชนต่อไปว่า เราจะต้องสร้างตัวแบบที่น่าเชื่อถือในสังคมไทยให้มากขึ้น และให้ได้ผลเราจึงจะพอวางใจได้ว่าเยาวชนของเรามีผู้ชี้ทางที่ถูกต้องในการปฏิบัติเพื่อการเป็นผู้ใหญ่ที่ดีต่อไปได้

อย่างไรก็ตาม ได้มีการพยายามศึกษาแนวความคิดด้านจริยธรรมของเยาวชนในแง่ต่างๆ เพื่อให้เข้าใจเยาวชนมากขึ้น ได้แก่ ทักษะคติที่เกี่ยวกับความสำนึกในหน้าที่พลเมือง การถือศีลห้า และความรู้สึกรับผิดชอบหรือการมีวินัยในตัวเอง ผลการวิจัยพบว่า เยาวชนที่มีความสำนึกในหน้าที่พลเมืองสูงจะมีความเคร่งครัดในจริยธรรมสูง ส่วนทักษะคติที่มีต่อการถือศีลห้าก็เป็นในทิศทางที่คล้ายคลึงกันคือถ้ามีทักษะคติที่ดีต่อการถือศีลข้อใดข้อหนึ่งแล้ว จะมีทักษะคติที่ดีต่อการถือศีลข้ออื่น ๆ ด้วย และการจะมีทักษะคติที่ดีต่อการถือศีลห้าหรือไม่ ก็จะสัมพันธ์กับการเป็นคนรับผิดชอบและมีวินัยในตนเองด้วย ถ้าเป็นคนมีความรับผิดชอบและมีวินัยในตนเองสูง ก็จะมีทักษะคติที่ดีต่อการถือศีลห้าไปด้วย

มีงานวิจัยที่ให้แนวคิดว่าสนใจเกี่ยวกับจริยธรรมคือ การศึกษาเปรียบเทียบจริยธรรมบางประการของอาจารย์มหาวิทยาลัยและนิสิตชั้นปีที่ 1 โดยให้ลำดับความสำคัญของจริยธรรม ปรากฏว่า ผลที่ได้จากการวัดตัวแปรต่างๆ ระหว่าง 2 กลุ่มนี้ใกล้เคียงกันมาก จนเรียกได้ว่าไม่มีความแตกต่าง และลำดับความสำคัญของจริยธรรมที่เลือกคือ ความซื่อสัตย์ การศึกษาหาความรู้ ผลสัมฤทธิ์ในการทำงานหลักศาสนาและการสะสมทรัพย์ ซึ่งน่าจะคิดว่าการให้ความสำคัญของการทำงานมากกว่าหลักศาสนา เรื่องนี้ควรจะเป็นประเด็นที่จะต้องนำไปศึกษาเพิ่มเติมได้ (อนุสรณ์ อรรถศิริ, ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2516)

ทางค่านิยมวัฒนธรรมไทย มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 7 เรื่อง เกี่ยวกับความเข้าใจในวัฒนธรรมไทยและความคิดเห็นที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงจารีตประเพณี

ในค่านิยมของค่านิยมวัฒนธรรมไทย ปรากฏว่าเยาวชนมีความเข้าใจได้ดีพอสมควร มีความคิดเห็นให้ปรับปรุงและส่งเสริมประเพณีหรือการเล่นพื้นบ้านต่างๆ พอใช้ได้ และพบว่า เยาวชนได้รับความรู้ความเข้าใจทางค่านิยมวัฒนธรรมไทยจากหลายแหล่ง คือ ครอบครัว โรงเรียน และสื่อมวลชน ซึ่งน่าจะมีการศึกษาต่อสำหรับประเด็นที่เยาวชนได้รับความรู้จากสื่อมวลชนว่าเป็นความรู้ๆ ไร และเชื่อถือได้มากน้อยเพียงใด

ส่วนความคิดเห็นที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงจารีตประเพณีนั้น มีการศึกษาทั้งความคิดเห็นของผู้ใหญ่และเยาวชน พบว่า เมื่อเปรียบเทียบระหว่างเพศ ทักษะคติที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงมีลักษณะกลาง ๆ เพศชายมีทักษะคติที่ดีกว่าเพศหญิงเล็กน้อย ในระหว่างรุ่นอายุก็เช่นกัน มีแนวโน้มว่าทักษะคติที่ดีจะสูงขึ้นเมื่อมีอายุมากขึ้น และในระหว่างสังคม พบว่า คนที่อยู่ในเมืองมีทักษะคติที่ดี ส่วนชนบทอยู่ในระดับปานกลาง แสดงว่าในปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงจารีตประเพณีไม่ถือเป็นเรื่องร้ายแรงแต่อย่างใด อย่างไรก็ตาม น่าที่จะมีการศึกษาให้มากกว่านี้ ทั้งค่านิยมวัฒนธรรมและจริยธรรม เพราะทั้งสองด้านนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาทางจิตใจของเยาวชน คือเท่ากับเป็นรากฐานของแบบแผนพฤติกรรมที่เป็นที่ยอมรับในสังคม

7. ความลึกเห็นเกี่ยวกับการเลือกอาชีพของเยาวชน

งานวิจัยทั้งหมดที่มีผู้ศึกษาไว้เกี่ยวกับการเลือกอาชีพของเยาวชนนี้ส่วนมากเป็นอาชีพในความนิยม หรือเป็นอาชีพที่อยากจะทำมากกว่าที่จะคำนึงถึงความเหมาะสมส่วนบุคคลของเยาวชน จากผลงานวิจัย 36 เรื่อง ในช่วงเวลาดังแต่ปี พ.ศ. 2514–2526 พบว่า แนวโน้มการเลือกอาชีพของเยาวชนยังคงต้องการทำงานรับราชการ และอาชีพที่เลือกมากเป็นอันดับหนึ่งคือ แพทย์ ทั้งชายและหญิง ทั้งนี้แสดงให้เห็นว่า อาชีพที่เลือกนั้นเป็นเพียงจุดคาดหวังในอนาคตของเยาวชนที่ต้องการมีอาชีพที่ถือกันว่ามีเกียรติและเป็นที่ต้องการของประเทศ ความคาดหวังดังกล่าวนี้เป็นไปในทิศทางเดียวกันระหว่างเยาวชนในเมืองและในชนบท

สิ่งที่จะเป็นส่วนประกอบในการพิจารณาเหตุผลของการคาดหวังดังกล่าวแล้ว ก็องงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับค่านิยมในการเลือกอาชีพของเยาวชน ผลการศึกษาพบว่า โดยส่วนรวมแล้ว ค่านิยมในการเลือกอาชีพของเยาวชนทั้งหญิงและชายจะขึ้นอยู่กับความคิดเห็นที่มีต่ออาชีพนั้น ๆ ว่าจะเป็นอย่างไ สิ่งที่มีความสำคัญในการตัดสินใจก็คือ ความก้าวหน้าในชีวิต เกียรติยศ ชื่อเสียง บริการสังคม ความเป็นผู้นำ ความเป็นอิสระแก่ตัว ความมั่นคงปลอดภัย รายได้ และความพอใจ แต่เมื่อแยกพิจารณาระหว่างเพศแล้วจะมีความแตกต่างทางความคิดเล็กน้อย คือ เยาวชนชายส่วนมากจะให้ความสำคัญต่อรายได้ ความเป็นผู้นำ ความมีอำนาจ และการมีเวลาเพื่อการทำงาน อภิเวกนอกเหนืออาชีพเป็นหลัก ในขณะที่เยาวชนหญิงจะคำนึงถึงความเหมาะสม ความมีเกียรติยศชื่อเสียง ความก้าวหน้า ความมั่นคงปลอดภัย และความต้องการของประเทศต่ออาชีพต่าง ๆ เป็นหลักในการพิจารณา

อาชีพที่เยาวชนสนใจนั้น ส่วนมากแล้วไม่มีความแตกต่างระหว่างเยาวชนในชนบทกับเยาวชนในเมือง คือเยาวชนชายสนใจอาชีพแพทย์ ทหาร ตำรวจ วิศวกร ครู ในขณะที่เยาวชนหญิงสนใจแพทย์ ครู พยาบาล ธุรกิจ สิ่งที่น่าสนใจสำหรับกรณีนี้คือ อะไรเป็นแรงจูงใจให้เยาวชนคิดหรือสนใจอาชีพดังกล่าว ผลการศึกษาจากงานวิจัยทั้ง 36 เรื่อง ได้ให้ข้อสรุปที่คล้ายคลึงกันว่า การเลือกหรือความคาดหวังที่จะมีอาชีพในอนาคตนั้นมีฐานสนับสนุนอยู่ 2 ประการ คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งรวมทั้งความถนัดของเยาวชนด้วย และอิทธิพลของครอบครัวหรือบิดามารดา

ในด้านของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีส่วนทำให้ลักษณะการเลือกอาชีพของเยาวชนแตกต่างกัน คือเยาวชนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง จะเลือกอาชีพที่ต้องอาศัยความรู้ความสามารถในระดับสูง ได้แก่ แพทย์ วิศวกร แคนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำจะเลือกอาชีพที่ไม่สูงนัก เช่น ทหาร ตำรวจ ครู พยาบาล อาชีวศึกษา ซึ่งเมื่อพิจารณาจากผลการศึกษาทั้งหมดพบว่า เยาวชนหญิงจะคำนึงถึงอาชีพที่เหมาะสมกับตนเองมากกว่าเยาวชนชายที่ส่วนมากแล้วจะเป็นทางค้ำจุนมุ่งหวังมากกว่า

นอกจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เป็นตัวสำคัญในฐานะที่เป็นส่วนกำหนดความเป็นไปได้ของจุดมุ่งหวังด้านอาชีพของเยาวชนแล้ว ส่วนประกอบด้านครอบครัวก็เป็นตัวประกอบในการสนับสนุนหรือยับยั้งการตัดสินใจเลือกอาชีพของเยาวชนที่มีความสำคัญค่อนข้างมากจนบางครั้งทำให้เกิดการขัดแย้งระหว่างเยาวชนกับผู้ปกครองได้

จากผลงานวิจัยพบว่า อาชีพ ฐานะทางเศรษฐกิจ และระดับการศึกษาของบิดามีส่วนในการจูงใจให้เยาวชนเลือกอาชีพ คือบิดาที่มีอาชีพเกษตรกร รับราชการ ส่วนมากจะต้องการให้บุตรรับราชการและมีอาชีพที่มี

เกียรติ และบิดาที่มีการศึกษาก็จะชี้แนะการเลือกอาชีพให้แก่บุตรมากกว่าบิดาที่มีการศึกษาต่ำ อย่างไรก็ตาม น่าสังเกตว่า สำหรับความคิดเห็นด้านค่านิยมต่ออาชีพนั้น ผลการศึกษาระบุว่า อาชีพและ/หรือการศึกษาของบิดาไม่ทำให้มีความแตกต่าง แสดงว่า เยาวชนมีค่านิยมของตนเองในการพิจารณาอาชีพต่าง ๆ สำหรับอนาคตของตน

จากความคิดที่มีต่ออาชีพในอนาคตนี้ เป็นตัวกำหนดทิศทางในการเลือกศึกษาต่อของเยาวชนที่สำคัญตัวหนึ่ง เนื่องจากเยาวชนมีเป้าหมายในอาชีพสูง ทำให้เยาวชนส่วนมากต้องการศึกษาต่อในสายสามัญเพื่อเตรียมเข้าสู่ชั้นมหาวิทยาลัยมากกว่าสายอาชีพ นักเรียนที่มุ่งเข้าสู่สายอาชีพ ส่วนมากแล้วจะเป็นพวกที่รู้จักตัวมากกว่า นักเรียนที่เข้าสู่สายสามัญ คือรู้ว่ามีความสามารถและความถนัดเพียงไร นอกจากนี้ สิ่งสำคัญที่ทำให้เขาเลือกสายอาชีพก็คือ สนใจและชอบและมีคำตอบอีกว่าการเลือกเรียนสายอาชีพสามารถเรียนสำเร็จและออกไปมีอาชีพได้เร็วกว่า

8. ปัญหาและความต้องการของเยาวชน

ผลงานวิจัยที่กล่าวถึงปัญหาและความต้องการของเยาวชนมีทั้งหมด 23 เรื่อง เป็นงานที่ทำในช่วงปี 2506-2521 ลักษณะงานวิจัยเป็นการสำรวจถึงสภาพปัญหาและความต้องการของเยาวชนหลายระดับ คือระดับมัธยมศึกษา ระดับอาชีวศึกษา และระดับอุดมศึกษา ทั้งที่มีภูมิลำเนาอยู่ในกรุงเทพฯ และในเมืองใหญ่ที่สถานศึกษาระดับอุดมศึกษาหรืออาชีวศึกษาบางแห่งตั้งอยู่

จากการศึกษาผลงานวิจัยทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ พบว่ามีปัญหาหลักอยู่ 6 ปัญหา คือ การเรียน การเงิน สุขภาพ ครอบครัว และบุคลิกภาพ ปัญหาที่เกี่ยวกับการเรียนได้แก่ การไม่เข้าใจบทเรียน การไม่กล้าติดต่อสัมพันธ์กับครูอาจารย์ เป็นต้น ปัญหาการเงินจะเกี่ยวข้องกับระดับเศรษฐกิจของครอบครัว ส่วนมากเยาวชนจะได้เงินใช้จ่ายน้อย และสำหรับผู้ที่ไม่ได้มีภูมิลำเนาอยู่ในที่มีสถานศึกษาตั้งอยู่มักจะประสบปัญหาเงินขาดมือบ่อยครั้ง ส่วนปัญหาที่มีความสำคัญรองลงมาคือปัญหาสุขภาพ เยาวชนส่วนมากขาดการออกกำลังกาย สุขภาพร่างกายจึงไม่แข็งแรง มักมีอาการปวดศีรษะเป็นประจำ ซึ่งส่งผลไปถึงการเรียน ทำให้เรียนไม่ดี เป็นปัญหาเกี่ยวเนื่องไปถึงสุขภาพจิต เกิดการเครียดวิตกกังวล

ครอบครัวก็เป็นปัญหาสำคัญอีกปัญหาหนึ่งที่เยาวชนต้องประสบอยู่ ได้แก่การขัดแย้งไม่เข้าใจกันกับบิดามารดา ทำให้ไม่มีความสุข เพราะโดยทั่วไปเด็กจะถือว่าบิดามารดาเป็นคนที่ใกล้ชิดที่สุด เมื่อไม่สามารถเข้าใจกับคนใกล้ชิดได้ เด็กก็ต้องหาที่พึ่งที่อื่น ซึ่งอาจจะเป็นการผิดพลาดได้ถ้าที่พึ่งนั้นไม่ได้เป็นคนดีหรือไม่มีวุฒิภาวะพอจะให้คำแนะนำปรึกษาที่ถูกต้องได้

เรื่องสุดท้ายที่เยาวชนเห็นว่าปัญหาใหญ่ก็คือ ปัญหาบุคลิกภาพ ดังได้กล่าวแล้วว่าในช่วงที่เป็นเยาวชน เป็นช่วงเวลาที่สับสนทั้งกายและใจ เพราะสภาพร่างกายเริ่มเปลี่ยนแปลง เด็กยังไม่มั่นใจกับสภาพดังกล่าว ถ้าไม่สามารถปรับตัวจะมีปัญหาการกลัวสังคมไม่ยอมรับตน การเข้ากับกลุ่มเพื่อนไม่ได้ ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง

ปัญหาอื่น ๆ นอกจากปัญหาหลักทั้ง 6 ประการดังกล่าวแล้ว ได้แก่ปัญหาสภาพแวดล้อม คือ ที่อยู่อาศัยหรือสถานศึกษาไม่เหมาะสมและไม่สะดวกเพียงพอ ปัญหากิจกรรมในสถานศึกษาที่ไม่สามารถจะเข้าร่วมได้ ปัญหาความวิตกกังวล ไม่แน่ใจในอนาคตหลังจากเรียนจบแล้ว เป็นต้น

9. พฤติกรรมเยาวชน

โดยปกติแล้ว ในสายตาคู่ใหญ่ไม่ว่าในสมัยใด เยาวชนคือกลุ่มคนที่มีปัญหาและไม่ดีเท่ากับสมัยของคน จากงานวิจัยที่ทำในปี 2504 คือ เมื่อ 26 ปีมาแล้ว ซึ่งสอดคล้องตามความคิดเห็นของประชาชนอาชีพต่างๆ กัน สรุปได้ว่าประชาชนเห็นว่าเยาวชนปัจจุบัน (2504) ก็กว่าเยาวชนรุ่นก่อนเฉพาะในด้านของวัตถุและการดำเนินชีวิตส่วนตัว คือมีความรู้รอบตัวดีขึ้น รู้จักรักษาความสะอาดเครื่องแต่งกาย รู้จักรักษาสุขภาพอนามัย รู้จักเลือกซื้อสิ่งของ รู้จักศึกษาเหตุผล มีความคล่องตัวในด้านการคบหาสมาคม รู้จักใช้สิทธิเสรีภาพของตน และสามารถช่วยตนเองได้ ซึ่งเป็นผลของการศึกษาที่ดีขึ้น แต่ทางก้านจิตใจและจริยธรรมเห็นว่า เยาวชนรุ่นเก่าดีกว่าเยาวชนปัจจุบัน คือเยาวชนรุ่นเก่ามีความซื่อสัตย์ มีเกียรติ อยู่ในระเบียบวินัย เคารพผู้ใหญ่และอาวุโส มีความขยันขันแข็ง มีความกตัญญูกตเวทีย มีความละเอียดถี่ถ้วนในการทำงาน ตรงต่อเวลา ความแม่นยำในการนำหลักวิชานี้มาใช้ มีความรับผิดชอบในการทำงาน ฯลฯ ทั้งนี้เป็นต้น (รายงานวิจัยเด็กวัยรุ่น 2504, กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ) จะเห็นได้ว่าทัศนคติของประชาชนมองเห็นวัยรุ่นสมัยใหม่เมื่อ 26 ปีก่อนหน้านี้ว่า เป็นเยาวชนที่ดีได้ด้วยผลของการศึกษา ทำให้มีความรู้ที่จะกระทำการต่างๆ ให้ถูกต้อง แต่มิได้เป็นความดีที่มาจากการอบรมทางจิตใจอย่างที่มีผู้ใหญ่สมัยก่อนได้รับ ซึ่งข้อนี้หน้าที่จะเป็นประเด็นในการพิจารณาต่อไปถึงความคิดเห็นที่มีต่อเยาวชนในแต่ละสมัย

จากงานวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมเยาวชนในช่วงปี 2504-2523 ซึ่งเป็นการสอบถามความคิดเห็นจากหลายแหล่งจึงกล่าวมาแล้ว พอจะสรุปได้ว่า ครู และผู้ปกครองตลอดจนประชาชนทั่วไป เห็นว่าส่วนใหญ่แล้วพฤติกรรมของเยาวชนในช่วง 25 ปีมานี้ ยังคงอยู่ในภาวะที่สามารถควบคุมได้ เป็นพฤติกรรมที่มีปัญหาเล็กน้อยๆ น้อยๆ ไม่ร้ายแรง มีเยาวชนส่วนน้อยเท่านั้นที่มีพฤติกรรมขัดต่อสังคมรุนแรง พฤติกรรมที่ครูเห็นว่ามีความเสี่ยงคือ การหนีโรงเรียน ลักขโมย ติดยาเสพติด ยกพวกตีกัน ซึ่งเกิดจากพฤติกรรมก้าวร้าวเป็นกลุ่ม

มีงานวิจัยหลายชิ้นที่สรุปได้ว่า องค์ประกอบหรือปัจจัยของการกระทำผิดหรือการประพฤตินอกระบบของเยาวชน เกี่ยวข้องกับสิ่งเหล่านี้ คือ เด็กมาจากครอบครัวขนาดใหญ่ จึงได้รับความรักความเอาใจใส่น้อย ผลการเรียนต่ำ คบเพื่อนไม่ดี ทั้งนี้โดยมีอายุของเยาวชนเป็นตัวแปรสำคัญร่วมด้วย คือ ได้พบจากงานวิจัยว่า เด็กที่อายุน้อยกว่าจะเป็นเด็กที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวมากกว่า

10. อิทธิพลของครอบครัวและการอบรมเลี้ยงดูที่มีผลต่อการกระทำผิดของเยาวชน

จากงานวิจัยที่กล่าวถึงอิทธิพลของครอบครัวที่มีผลต่อการกระทำผิดของเยาวชนทั้งหมด 13 เรื่อง เป็นงานที่ศึกษาอยู่ในช่วงปี 2517-2523 และเกือบทั้งหมดเกี่ยวข้องกับปัญหาการศึกษาของเด็กของเยาวชน อาจแสดงให้เห็นได้ว่าในช่วงนี้มีปัญหาดังกล่าวนี้สูง จึงมีคนที่สนใจนำมาวิเคราะห์กันมาก

จากผลงานวิจัยทั้งหมด ชี้ชัดลงมาในทิศทางเดียวกันว่า ครอบครัวเป็นสาเหตุสำคัญในการ *ผลักดัน* ให้เด็กเกิดปัญหาและหาทางแก้ปัญหาด้วยตัวเองด้วยการใช้ยาเสพติด เด็กที่ติดยาจะมีปัญหาการขาดความรักความเอาใจใส่จากบิดามารดา ถือว่าตนได้รับความรักและการดูแลจากพ่อแม่ของตนน้อยกว่าที่เพื่อน ๆ ของตนได้รับจากพ่อแม่ของเขา เด็กจึงเบียดเบียน และรู้สึกอิจฉา เหว่ เหวง ส่วนมากเด็กที่มีปัญหาเหล่านี้จะไม่ปรึกษาบิดามารดาเพราะไม่กล้าขัดกันอยู่แล้ว มักจะปรึกษาเพื่อน ๆ ซึ่งจะชักจูงกันไปติดยาเสพติดได้โดยง่าย

ที่นำเสนอมาจากกิจงานวิจัยของ นพพร พานิชสุข ที่กล่าวถึงเด็กติดยากระตุ้นประสาทแอมเฟตามีนว่า นอกจากเด็กจะติดยาเนื่องมาจากสาเหตุที่ได้รับการเอาใจใส่น้อยจากบิดามารดาแล้ว ก็เนื่องมาจากสิ่งแวดล้อมและการปล่อยปละละเลยของทางราชการด้วย คือการแพร่ระบาดของการใช้ยาประเภทนี้เป็นเพราะหาซื้อได้ง่าย กระทรวงสาธารณสุข (ในช่วงที่มีการวิจัย) ปล่อยให้ร้านขายยาจำหน่ายได้โดยไม่ต้องมีใบรับรองจากแพทย์ (นพพร พานิชสุข: อิทธิพลของครอบครัวที่มีผลต่อการใช้ยากระตุ้นประสาทแอมเฟตามีนของเด็กวัยรุ่น วัยยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2523)

มีงานวิจัยอยู่ 2 ชิ้น ที่แสดงว่าครอบครัวมีอิทธิพลที่จะยับยั้งหรือทำให้เด็กกลับตัวจากการติดยาได้ คือ การสำรวจเด็กที่ติดยาแล้วกลับมารักษาตัว มูลเหตุที่ทำให้มารักษาตัวที่สำคัญก็คือ สงสารพ่อแม่ และสำหรับเด็กที่ไม่ต้องการทดลองยาเสพติดก็มีคำตอบที่สรุปได้ว่า การไม่ยอมทดลองใช้ยาเสพติดนั้น นอกจากเพราะเหตุผลอื่น เช่น เกรงสุขภาพไม่ดี กลัวการถูกลงโทษ แล้วยังมีคำตอบสำคัญมากคำตอบหนึ่งคือ เกรงว่าบิดามารดาจะกระเทือนใจ (เปรมจิต ชลวิดี เยาวชนกับยาเสพติดให้โทษ : มูลเหตุจูงใจให้มารับการรักษา วัยยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2518 และมาณี สมิตสัมพันธ์ และคณะ : คำนิยมทางสังคมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายเกี่ยวกับการติดยาเสพติดให้โทษ คณะสังคมและมานุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2522)

จากผลงานวิจัยดังกล่าวมาแล้ว อาจสรุปได้ว่า ถ้าเด็กได้รับการอบรมเลี้ยงดูด้วยความรักความเอาใจใส่พอสมควรแล้ว จำนวนเด็กที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสมน่าจะลดจำนวนลงได้

จากที่กล่าวมานี้แสดงว่า ครอบครัวและการเอาใจใส่เลี้ยงดูด้วยความรักของบิดามารดา มีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะผลัดหรือดึงเด็กค้อมีปัญหาการกระทำผิดซึ่งไม่ใช่ความผิดของเด็กที่พยายามหาทางแก้ปัญหาคาชาความรักจากบิดามารดาด้วยการหันเข้าหายาเสพติด แต่เป็นความรับผิดชอบโดยตรงของครอบครัว อย่างไรก็ตามสังคมก็ควรจะมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการหาวิธีป้องกัน หรืออย่างน้อยก็ช่วยไม่ให้เด็กหาซื้อยาได้ง่ายอย่างที่แล้มา

การแก้ปัญหาคาชาการกระทำผิดของเยาวชน มีงานวิจัย 3 ชิ้น ที่แสดงความคิดเห็นถึงวิธีการแก้ปัญหาคาชาดังกล่าว โดยงานชิ้นหนึ่งเป็นการแก้ปัญหาคาชาโดยการปฏิบัติ คือ การให้บริการโรงเรียนสงเคราะห์เคลื่อนที่ในแหล่งเสื่อมโทรม ซึ่งเป็นแหล่งที่ง่ายต่อการกระทำผิด ได้แก่ การให้บริการการศึกษา และดูแลสุขภาพเด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นโครงการที่มีประโยชน์อย่างยิ่งในความคิดเห็นของเยาวชน ส่วนในความคิดของครูแนะแนวซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับเด็กในยุคสมัยที่การอบรมเลี้ยงดูจากพ่อแม่ไม่แน่นอนเหมือนเดิม ให้ความคิดเกี่ยวกับขั้นตอนของการแก้ปัญหาคาชาสำหรับเยาวชนที่มีพฤติกรรมขัดต่อระเบียบวินัย คือ การชี้แจงอธิบายเหตุผลการช่วยกันหาสาเหตุของพฤติกรรมนั้น การลงโทษ และในขั้นสุดท้ายเมื่อไม่สามารถจะจัดการได้ด้วยตนเอง ก็ต้องพึ่งหน่วยงานอื่นช่วยเหลือต่อไป และในขั้นของการแก้ปัญหาคาชาที่อันตรายของปัญหาซึ่งเรารู้กันอยู่ว่าการที่เด็กมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปก็เนื่องจากการขาดการเอาใจใส่ดูแลจากครอบครัว จึงมีข้อเสนอแนะว่า จะต้องแก้ด้วยการให้ความรักจากบิดามารดามากขึ้น นั่นคือ การแก้ปัญหาคาชาของเยาวชนต้องแก้ที่ต้นเหตุคือครอบครัว ไม่ใช่ที่เยาวชนซึ่งเป็นผลของต้นเหตุนั้น

11. กิจกรรมเยาวชน

กิจกรรมเยาวชนมีมานาน และเป็นสิ่งที่ช่วยให้เยาวชนมีการแสดงออกในทางที่ดีและมีประโยชน์ต่อสังคม มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมเยาวชน ที่ได้รวบรวมไว้มีทั้งหมด 9 เรื่อง ในช่วงปี 2511-2519 ซึ่งแยกออกได้เป็นกิจกรรมทางด้านอาสาพัฒนาและกิจกรรมโดยทั่วไปทั้งหมดพอจะสรุปได้ว่า ความคิดเห็นโดยทั่วไปเกี่ยวกับกิจกรรมเยาวชนในช่วงที่มีการทำวิจัยนี้ เป็นความคิดเห็นในแง่ดี คือกิจกรรมเยาวชนเป็นสิ่งที่มีความประโยชน์ทั้งต่อตัวเยาวชนเองและต่อสังคม ซึ่งควรให้มีการดำเนินงานต่อไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานบัณฑิตอาสาสมัครซึ่งทำงานได้ผลคืออย่าง ยิ่งแต่จะมีผลเสียอยู่บ้างก็ในด้านของนักเรียนนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ คือครุมีความคิดเห็นว่าการทำกิจกรรมมากเกินไปอาจมีผลทำให้ผลการเรียนลดลงได้

12. สื่อมวลชนกับการพัฒนาเยาวชน

มีงานวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ 29 เรื่อง อยู่ในช่วงปี 2507-2523 จากงานวิจัยทั้งหมดนี้ สามารถแบ่งออกเป็นหัวข้อย่อยได้ 4 หัวข้อ คือ

1. อิทธิพลและการใช้ประโยชน์จากสื่อมวลชนโดยทั่วไป มีงานวิจัย 2 เรื่อง กล่าวถึงประโยชน์ที่ได้รับจากสื่อมวลชน วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และภาพยนตร์ ว่ามีประโยชน์พอสมควรในด้านการให้ข่าวสารและความรู้ต่าง ๆ แต่ส่วนมากจะเป็นทางก้านบันเทิงมากกว่าความรู้ในด้านการช่วยส่งเสริมการเรียน สรุปได้ว่าช่วยผลการเรียน วิชาสังคมศึกษาในระดับปานกลาง ในช่วงเวลาทำงานวิจัยทั้ง 2 ชั้นนี้ เป็นช่วงปี 2507-2509 สื่อมวลชนที่ได้รับความนิยมมากเป็นวิทยุ รองมาเป็นโทรทัศน์และหนังสือพิมพ์ ผู้ปกครองมีส่วนในการแนะนำให้ใช้ประโยชน์จากสื่อมวลชนดังกล่าวพอสมควร โดยเฉพาะอย่างยิ่งแก่เยาวชนเพศหญิง

2. อิทธิพลของโทรทัศน์ที่มีต่อพฤติกรรมเด็กวัยรุ่น มีงานวิจัย 9 เรื่อง ในช่วงปี 2507-2523 พบว่าเด็กและเยาวชนใช้เวลาดูโทรทัศน์โดยเฉลี่ยวันละ 2-3.35 ชั่วโมง จากผลการศึกษาพบว่า โดยทั่วไปเยาวชนจะได้ประโยชน์จากโทรทัศน์ทางด้านบันเทิง ความรู้รอบตัว ทนต่อเหตุการณ์ แต่ที่อยู่ในเกณฑ์ผลเสียก็คือ โทรทัศน์มีอิทธิพลทางด้านความคิดของเยาวชน เนื่องจากเยาวชนเป็นวัยชอบการเลียนแบบ ชอบสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ อยู่แล้ว เยาวชนจึงมักจะเลียนแบบท่าทางของพระเอก ผู้ร้าย ซึ่งอาจมีผลถึงด้านจิตใจของเด็กโดยไม่รู้ตัวได้ นอกจากนั้นก็มีกรเลียนแบบวิธีการพูดวิธีการแต่งกายจากรายการที่ตนเองชอบ และการดูโทรทัศน์มากเกินไปอาจมีผลถึงสุขภาพได้ เช่น ทำให้อ้วน เป็นต้น

แม้ว่าโทรทัศน์จะให้บริการด้านข่าวสาร ความรู้ต่าง ๆ มากมาย แต่ไม่พบจากการศึกษาวิจัยว่าทำให้ผลการเรียนดีขึ้นหรือเสถียรแต่อย่างใด ในด้านของความนิยมต่อโปรแกรมโทรทัศน์เพื่อการศึกษา เยาวชนชอบดูข่าว ภาพยนตร์สารคดีชีวิตสัตว์ และรายการตอบปัญหาต่าง ๆ และต้องการให้มีรายการเกี่ยวกับความรู้ทางวิทยาศาสตร์ ภาษาต่างประเทศและคณิตศาสตร์มากขึ้น บางรายการที่มีอยู่เยาวชนก็เห็นว่ามีความประโยชน์ แต่ไม่สนใจดู ได้แก่ รายการสุขภาพ และรายการธรรมะ

3. หนังสือพิมพ์ มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอ่านหนังสือพิมพ์ของเยาวชน 3 เรื่อง จากผลการศึกษาสรุปได้ว่า เยาวชนส่วนมาก (ร้อยละ 38-70 ของตัวอย่าง) อ่านหนังสือพิมพ์ทุกวัน และให้ความเชื่อถือต่อ

หนังสือพิมพ์ประมาณครึ่งต่อครึ่ง ในด้านของอิทธิพลของหนังสือพิมพ์ที่มีต่อเยาวชน จากผลการศึกษาพบว่า หนังสือพิมพ์เป็นแรงกระตุ้นต่อเยาวชนทั้งดีและไม่ดีเช่นเดียวกับโทรทัศน์ คือ ในด้านดีเยาวชนได้รับความรู้เพิ่มเติม ทำให้เป็นคนทันสมัยทันเหตุการณ์ แต่ในด้านเสียเยาวชนอาจนำข้อมูลจากหนังสือพิมพ์ไปเป็นแบบอย่างพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้องได้ เพราะมีผลสรุปจากงานวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาศัพท์ของเยาวชนรายงานว่า เยาวชนเรียนรู้เรื่องยาเสพติดจากหนังสือพิมพ์

4. ความสนใจในการอ่านของเยาวชน มีงานวิจัยทั้งหมด 15 เรื่องที่แสดงถึงนิสัยการอ่านของเยาวชนไทยในภูมิภาคต่าง ๆ ปรากฏผลสรุปได้ว่า ตัวแปร เพศ อายุ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และอาชีพผู้ปกครอง มีผลต่อแนวการอ่านหนังสือของเยาวชน โดยที่เพศและอายุจะสำคัญมากในความแตกต่างนี้ เมื่ออายุน้อย จะอ่านหนังสือหลายประเภทโดยยังไม่มีแนวที่แสดงความสนใจเฉพาะ เมื่ออายุมากขึ้นจะเลือกแนวที่ตนสนใจมากกว่า ส่วนในระดับมหาวิทยาลัย นักศึกษาเห็นว่า การอ่านมีความสำคัญมากต่อการเรียน ส่วนมากจะอ่านวิชาการและพอใจที่จะอ่านงานของผู้เขียนที่มีความชำนาญเฉพาะสาขา แต่สำหรับภาษาต่างประเทศยังมีอุปสรรคด้านความเข้าใจอยู่มาก

13. เยาวชนกับการมีงานทำ

จากสถิติจำนวนประชากรปี 2527 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ปี 2527 พบว่า สำหรับเยาวชนอายุ 15-19 ปี และ 20-24 ปี มีจำนวนผู้ที่อยู่ในกำลังแรงงาน¹ ร้อยละ 36.3 และ 72.7 ของจำนวนเยาวชนในช่วงอายุทั้งสองนี้ตามลำดับ การที่เยาวชนอายุ 15-19 อยู่ในกำลังแรงงานน้อยก็เนื่องจากส่วนมากกำลังเรียนหนังสือ แต่ในช่วงอายุ 20-24 มีบางส่วนที่เรียนจบออกสู่ตลาดแรงงานแล้ว จากสถิติพบว่า เยาวชนที่อยู่ในกำลังแรงงานทั้งสองช่วงอายุมีจำนวนผู้ว่างงานมาก คือในช่วง 15-19 ปี มีผู้ว่างงานร้อยละ 14.9 และในช่วงอายุ 20-24 มีผู้ว่างงานร้อยละ 21.7 ของจำนวนเยาวชนในกำลังแรงงานทั้งหมดในทั้งสองช่วงอายุนี้ ดังตาราง

จำนวนเยาวชนที่มีงานทำและไม่มีงานทำในปี 2527 (พันคน)

	ระดับอายุ	
	15-19 ปี	20-24 ปี
จำนวนเยาวชนรวมทั้งหมด	822.5	804.4
จำนวนเยาวชนที่อยู่ในกำลังแรงงาน	289.8 (36.3)	585.2 (72.2)
จำนวนผู้มีงานทำ	254.1 (85.0)	457.7 (78.2)
จำนวนผู้ไม่มีงานทำ	44.6 (14.9)	127.3 (21.7)

ที่มา สำนักงานสถิติแห่งชาติ

¹ หมายถึงผู้ที่ไม่ได้กำลังเรียนหนังสือ อายุต่ำกว่า 11 ปี ขรา หรือไม่สามารถทำงานได้และอื่น ๆ

จำนวนประชากรที่อายุ 15-24 ปี ที่ม้งานทำและไม่ม้งานทำตั้งแต่ปี 2517-2525

ปี	จำนวน ประชากร ทั้งหมดทั้ง ๒ ช่วงอายุ	อยู่ในวัยแรงงาน				รวมจำนวนประชากร ในวัยแรงงาน		ไม่อยู่ในกำลังแรงงาน		รวมจำนวน ประชากร	
		ม้งานทำ		ไม่มีม้งานทำ		15-19	20-24	15-19	20-24	15-19	20-24
		15-19	20-24	15-19	20-24						
2517	7267.7	1927.9	1802.7	8.3	11.1	1936.2	1813.8	2323.6	1192.1	4259.8	3005.9
2518	7642.6	2854.4	2604.2	28.8	35.0	2873.2	2639.2	1562.3	567.9	4435.5	3207.1
2519	7869.4	2844.3	2608.7	54.8	40.6	2909.1	2649.3	1667.2	653.8	4576.3	3801.1
2520	8267.3	3150.0	2808.8	55.8	62.1	3205.8	2870.0	1523.9	667.6	4729.7	3537.6
2521	8467.3	3363.5	3016.3	40.0	61.3	3403.0	3077.6	1442.7	543.5	4849.7	3621.1
2522	9656.8	3247.9	3933.0	52.1	69.0	3300.0	4002.0	1655.6	699.2	4955.6	4701.2
2523	8854.2	3547.9	3117.1	45.6	67.3	3593.6	3184.4	1471.2	605.1	5064.8	3789.5
2524	10007.0	3803.6	3836.7	51.0	76.7	3854.6	3913.4	1590.6	648.4	5445.2	4561.8
2525	10391.1	3898.6	3845.5	169.5	209.4	4068.1	4054.9	1600.9	667.2	5669.0	4722.1

ที่มา สำนักงานสถิติแห่งชาติ

การพิจารณาการมีงานทำของเยาวชน พบว่า ส่วนใหญ่ทำงานในภาคเกษตรกรรม รองลงมาได้แก่ บริการและอุตสาหกรรมการผลิต ส่วนสภาพการทำงานเป็นแรงงานในครัวเรือนมากกว่า ปัญหาในการศึกษาเรื่อง แรงงานเยาวชนก็คือเยาวชนที่ทำงานได้ถูกนับรวมอยู่กับผู้ใหญ่ ไม่มีการศึกษาที่จะทำให้เห็นได้ว่า ปัญหาเฉพาะ ของเยาวชนที่เกี่ยวกับการทำงานนั้นเป็นอย่างไร แม้แต่โครงการวิจัยเรื่องการศึกษากับการมีงานทำ ซึ่งกองวิจัย การศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานรัฐมนตรี ได้มอบหมายให้ ดร. อภิชาติ พันธเสน แห่งคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เป็นผู้ดำเนินการศึกษาในปี 2527 ก็ได้พบในภาพรวม บางกรณีมีการแบ่งเป็นผู้มีอายุต่ำกว่า 25 และ 25 ปีขึ้นไป และบางกรณีไม่แยกช่วงอายุ งานที่วิเคราะห์เยาวชนผู้มีอายุ 15-24 ปีมีอยู่น้อยมาก

ในการวิจัยเกี่ยวกับประเด็นปัญหาและนโยบายแรงงานเด็กของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ร่วมกับคณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2527) ในส่วนของการศึกษาแรงงาน เด็กชนบท ก็ได้ระบุว่ามียุวชนที่ออกจากหมู่บ้านเข้ามาทำงานในกรุงเทพฯ ฯ โดยส่วนใหญ่จะออกจากหมู่บ้านใน ระหว่างอายุ 13-18 ปี แต่การพิจารณาได้ร่วมเข้ากับปัญหาแรงงานเด็กโดยมิได้แยกวิเคราะห์ถึงเยาวชนด้วย

อย่างไรก็ตาม เราอาจกล่าวได้ว่า ลักษณะการเข้าสู่ตลาดแรงงานของเด็กและเยาวชนนั้นมีภูมิหลังต่างกัน คือแรงงานเด็กส่วนมากแล้วเข้ามาเนื่องจากถูกบีบบังคับจากสภาพเศรษฐกิจในครอบครัว ทำให้ต้องออกมาทำงาน ทั้ง ๆ ที่วุฒิภาวะไม่อำนวย แต่สำหรับเยาวชนซึ่งมีระดับอายุสูงขึ้น น่าที่จะมีส่วนในการตัดสินใจเข้ามาทำงานด้วย ตนเองมากกว่าการถูกสภาพแวดล้อมบีบบังคับ

ปัญหาสภาพการทำงานของเยาวชนจึงควรจะเป็นสิ่งที่น่าพิจารณาศึกษาเนื่องจากคนกลุ่มนี้จะเป็นกลุ่มที่จะ มีผลต่ออัตราการว่างงานในภาพรวมของประเทศได้ถ้ามีการวางนโยบายเยาวชนที่ถูกต้อง

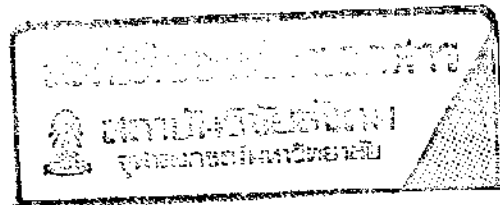
สรุปแนวโน้มของการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน

จากผลงานวิจัยทั้งหมดที่ได้รวบรวมไว้เกี่ยวกับเด็กและเยาวชน พอจะสรุปได้ว่า ในช่วงแรกของการทำ โครงการวิจัย ความสนใจปัญหาอยู่กับปัญหาหย่อนทางด้านการศึกษาซึ่งยังมีส่วนเกี่ยวข้องกับสังคมโดยส่วนรวมน้อย อาจเป็นได้ว่างานวิจัยส่วนใหญ่เป็นงานวิทยานิพนธ์และปริญาานิพนธ์ในชั้นปริญญาโทหรือปริญญาตรีเพื่อการผลิตนักการ ศึกษา นักศึกษาจะต้องมีจุดมุ่งหมายเพื่อไปประกอบอาชีพครู จึงสนใจที่จะวิจัยปัญหาที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน ซึ่งอาจนำไปใช้ได้ในอาชีพของตน แต่ในระยะหลังหรือในช่วง 10 ปีมานี้ (2518-2529) ความสนใจที่จะทำ โครงการวิจัยเริ่มออกสู่ปัญหาสังคม ลักษณะการมองปัญหาเริ่มกว้างขึ้น และงานวิจัยหลายชิ้นเป็นงานวิจัยเพื่อนำ ไปเป็นแนวปฏิบัติ หรือเพื่อใช้ในการวางแผนนโยบายเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนมากกว่าที่แล้มา

เมื่อพิจารณาจากงานวิจัย อาจมองเห็นแนวโน้มได้อย่างหนึ่งว่าในทางกายภาพ เด็กมีพัฒนาการมากขึ้น แทบทุกด้าน เนื่องจากได้มีการทดลองปรับปรุงวิธีการใหม่ในด้านการเรียนการสอน และความรู้ในการเลี้ยงดูเด็ก ที่ดีขึ้น ทำให้สามารถเลี้ยงดูเด็กได้ถูกต้องขึ้น อย่างไรก็ตาม เราได้ทราบว่าเด็กและเยาวชนในปัจจุบันมีปัญหาทาง สุขภาพจิตเพิ่มขึ้น ซึ่งเนื่องมาจากสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป

ปัญหาสำคัญในช่วงหลังที่ถูกนำมาวิจัยกันมากคือปัญหาแรงงานเด็ก ปัญหาการปรับตัวของเด็กและเยาวชนกับสภาพแวดล้อมปัจจุบัน ปัญหาอันเนื่องมาจากการอบรมเลี้ยงดูที่มีผลต่อการกระทำผิดของเด็ก เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป งานวิจัยเป็นสิ่งที่จำเป็นที่จะต้องมีการดำเนินการศึกษาในแง่มุมต่าง ๆ เพื่อให้เราสามารถเข้าใจสถานภาพและบทบาทของเด็กและเยาวชนได้ชัดเจน ซึ่งจะนำไปสู่การวางนโยบายและมาตรการเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนที่ถูกต้องต่อไป

พิมพ์ที่โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โทร. 2158826
 นายวันชัย สิริชนะ ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา ธันวาคม 2552

